

T.C

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA YEREL HALK
KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA)
ÖRNEĞİ**

BİLGE HATUN AY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

ARALIK 2020

T.C

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA YEREL HALK
KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA)
ÖRNEĞİ**

BİLGE HATUN AY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DA

ARALIK 2020

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans öğrenimimde ve bu tezin hazırlanması süresince benden yapıcı eleştirilerini, bilgi ve yardımlarını esirgemeyen çok değerli danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Aysun TUNA ‘ ya desteklerinden dolayı en içten dileklerle teşekkür ederim.

İçerisinde yer aldığım 217O290 No’lu TÜBİTAK Projesi süresince ve tez boyunca değerli katkılarından dolayı Prof. Dr. Marcella FRANGİPANE’ ye, Prof. Dr. Francesca BALOSSİ’ ye Dr. Öğretim Üyesi Şükrü KARAKUŞ’a Uzman Tarihçi Birol Bayram GÜNGÖR’e, Arkeolog Cem KAYA’ya, Bülent KORKMAZ’a çalışma arkadaşım Ayşe Gülan ÇELEBİ’ye ve yaz stajlarında bizlerle beraber olan Salih UÇAR ve Kaan TOPAL’a çok teşekkür ederim. Değerli jüri üyelerim Prof. Dr. Elmas ERDOĞAN ve Doç. Dr. Sima POUYA’ya katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Orduzu Mahalle Muhtarı Abuzer EKİN, Zabıta Müdürü İsmet BİRATLI ve Muhammet Emin KARATAŞ başta olmak üzere bizleri evinde ağırlayan ve tezimin tüm aşamasında destek gösteren misafirperver Orduzu Mahalle katılımcılarına tezime sağladıkları katkılardan dolayı çok teşekkür ederim.

Çalışmam esnasında değerli fikir ve görüşlerini esirgemeyip tüm tez stresimi çeken sevgili arkadaşlarım Sena GÜVEN’e, Yüsrâ Nur KOCA’ya, Ronahi KARAGEÇİ’ye, kuzenim Hilal AYKIRI’ya ve özellikle çeviriler konusunda desteklerini esirgemeyen Ümran ÖCAL’a çok teşekkür ederim.

En önemlisi bugünlere gelmemde büyük emek ve özveri sağlayan eğitim sürem boyunca hep yanımda olan, beni koşulsuz destekleyen sevgili annem Remziye AY, babam Yusuf AY, kardeşim Hanım AY’a ve sonsuz desteğiyle her zaman yanımda olan Ahmet Furkan AYDOĞAN’a teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

Bu tez çalışması, 217O290 No’lu Arslantepe Höyüğü ve Territoryumunda Arkeolojik Peyzajların Yenileme ve Yönetim Stratejisi Olarak Arkeolojik Park Modelinin Oluşturulması başlıklı TÜBİTAK 3501 projesiyle desteklenmiştir.

Bilge Hatun Ay

Malatya-2020

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Tarihi Çevrelerde Yerel Halk Katılımlı Planlama Yaklaşımı Olarak Katılımcı haritalama Yöntemi: Malatya- Battalgazi Örneği” başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün kaynakların, hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Bilge Hatun AY

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ONUR SÖZÜ	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	v
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi	1
1.2. Çalışmanın Kapsamı.....	3
2. KURAMSAL TEMELLER.....	4
2.1. Peyzaj ve Kültürel Peyzaj Kavramı	4
2.2. Kültürel Peyzaj Sınıflamaları	8
2.3. Kültürel Peyzajların Tanımlanmasında Envanterleme, Değerlendirme ve Koruma .	10
2.4. Kültürel Peyzajları Tanımlamada Yerel Halk Katılımı	12
2.4.1. Yerel Katılımın Sağlanmasında Katılımcı Haritalama Kavramı	15
2.4.1.1. Katılımcı Haritalama Deneyimleri	19
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	28
3.1. Materyal.....	28
3.1.1. Çalışma Alanı Sınırı ve Coğrafi Konum.....	29
3.2. Yöntem	31
3.2.1. Literatür Araştırması ve Veri Toplama	31
3.2.2. Peyzaj Haritalama (Analiz)	32
3.2.3. Katılımcı Haritalama	32
3.2.4. Verilerin Okunması	34
3.2.5. Çalışma ile İlgili Sonuç ve Önerilerin Geliştirilmesi.....	34
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	36
4.1. Doğal Peyzaj Analizleri	36
4.1.1. İklim Özellikleri	36
4.1.2. Topografik Yapı	38
4.1.3. Jeomorfolojik Yapı.....	42

4.1.4.	Toprak Yapısı	44
4.1.5.	Hidrolojik Yapı.....	47
4.1.6.	Jeolojik Yapı.....	49
4.1.7.	Depremsellik Durumu	52
4.1.8.	Bitki Örtüsü.....	52
4.2.	Kültürel Peyzaj Analizleri	55
4.2.1.	Orduzu Mahallesi Tarihsel Gelişim Süreci	56
4.2.2.	Yerleşim Yapısı ve Kentsel Kullanımı	57
4.2.3.	Erişilebilirlik.....	63
4.2.4.	Teknik Altyapı.....	65
4.2.5.	Özel Kanuna Tabii Alanlar	67
4.2.6.	Demografik Özellikler	69
4.2.7.	Ekonomik Durum.....	69
4.3.	Çalışma Alanı İdari Yönetim Yapısı ve Gelecek Projeksiyon Kararları	71
4.4.	Katılımcı Haritalama Tekniği ile Orduzu Mahallesi Kültürel Peyzajın Tanımlanma Süreci 78	
4.4.1.	Erkek Grubu Katılımcı Haritalama Çalışması	79
4.4.2.	Kadın Grubu Katılımcı Haritalama Çalışması	86
4.4.3.	Katılımcı Haritalarının Analizleri	92
4.4.3.1.	Erkek Katılımcıların Katılımcı Haritalarının Analizleri.....	92
4.4.3.2.	Kadın Katılımcıların Katılımcı Haritalarının Analizleri	96
4.4.4.	Katılımcı Haritalarının Karşılaştırılması	98
4.4.5.	Katılımcı GZTF Analizi	111
5.	SONUÇ VE ÖNERİLER	113
	Yerel Halk Açısından Orduzu Mahallesi'nin Değeri	113
	KAYNAKLAR.....	118
	ÖZGEÇMİŞ.....	123

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1: Katılımcı Haritalama Süreç ve Hedefleri	17
Çizelge 2.2: Haritalama Aşamasında Yapılabilecek Etkinlik Örnekleri	18
Çizelge 3.1: Veri Matrisi	28
Çizelge 4.1: Malatya İli 1998-2018 Yıllarına Ait İklim Tablosu	37
Çizelge 4.2: Malatya ve Yakın Dolayında Yıllara Göre Depremler	52
Çizelge 4.3: Orduzu Mahallesi Yapı İşlevleri Adet Dağılımı.....	59
Çizelge 4.4: Orduzu Mahallesi Yapısal Sistem Adet Dağılımları	60
Çizelge 4.5: Orduzu Mahallesi Yapı Kat Yükseklikleri Adet Dağılımları.....	60
Çizelge 4.6: Orduzu Mahallesi Grup 1 (Erkek Grubu) Katılımcı Haritalama Katılımcı Bilgileri.....	80
Çizelge 4.7: Orduzu Mahallesi Grup 1 (Erkek Grubu) Katılımcı Haritalama Yaş Aralığı Bilgileri.....	80
Çizelge 4.8: Orduzu Mahallesi Grup 1 (Erkek Grubu) Katılımcı Haritalama Eğitim Durumu Bilgileri.....	81
Çizelge 4.9: Orduzu Mahallesi Grup 1 (Erkek Grubu) Katılımcı Haritalama Meslek Grubu Bilgileri.....	81
Çizelge 4.10: Orduzu Mahallesi Grup 2 (Kadın Grubu) Katılımcı Haritalama Katılımcı Bilgileri.....	87
Çizelge 4.11: Orduzu Mahallesi Grup 2 (Kadın Grubu) Katılımcı Haritalama Yaş Aralığı Bilgileri.....	87
Çizelge 4.12: Orduzu Mahallesi Grup 2 (Kadın Grubu) Katılımcı Haritalama Eğitim Durumu Bilgileri.....	88
Çizelge 4.13: Orduzu Mahallesi Grup 2 (Kadın Grubu) Katılımcı Haritalama Meslek Grubu Bilgileri.....	88
Çizelge 4.14: Erkek ve Kadın Gruplarının Katılımcı Haritalarındaki Ögelerin Gösterimleri	100
Çizelge 4.15: Erkek ve Kadın Gruplarının Katılımcı Haritalarının Karşılaştırılması	102
Çizelge 4.16: Orduzu Mahallesi Katılımcı Haritalama Odak Bölge ve Odak Yapılar	108
Çizelge 4.17: Erkek Grubu GZTF Analizi	111
Çizelge 4.18: Kadın Grubu GZTF Analizi	112

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1: Parabiago Katılımcı Haritası	20
Şekil 2.2: Reggiolo Katılımcı Haritası	21
Şekil 2.3: Pietraporzio Katılımcı Haritası.....	23
Şekil 2.4: Val Germanasca Katılımcı Haritası.....	24
Şekil 2.5: Judicaria Katılımcı Haritası	26
Şekil 2.6: Endonezya Katılımcı Haritası	27
Şekil 3.1: Orduzu Mahallesi Coğrafi Konumu	30
Şekil 3.2: Çalışma Yöntemi Akış Diyagramı	31
Şekil 3.3: Katılımcı (Topluluk) Haritalama Yöntem Akış Şeması	34
Şekil 4.1: Malatya İklim Grafiği	37
Şekil 4.2: Malatya Sıcaklık Grafiği	37
Şekil 4.3: Orduzu Mahallesi Topografik Yapı ve Yükseklik Grupları	39
Şekil 4.4: Orduzu Mahallesi Eğim Durumu	40
Şekil 4.5: Orduzu Mahallesi Bakı Durumu	41
Şekil 4.6: Orduzu Mahallesi Jeomorfolojik Yapısı	43
Şekil 4.7: Orduzu Mahallesi Toprak Grupları Haritası.....	45
Şekil 4.8: Orduzu Mahallesi Toprak Arazi Kullanım Kabiliyeti Haritası	46
Şekil 4.9: Orduzu Mahallesi Hidroloji Haritası	48
Şekil 4.10: Üç Havuz Pınarı Çevre Düzenleme Uygulaması ve Önceki Durumu.....	49
Şekil 4.11: Orduzu Deresi'nden Beslenen Açık ve Kapalı Sistem Sulama Kanalları	49
Şekil 4.12: Orduzu Mahallesi Jeolojik Formasyon Haritası	51
Şekil 4.13: Orduzu Mahallesi Açık Yeşil Alan Kullanımları.....	54
Şekil 4.14: Orduzu ÇınarPark, Malatya Hayvanat Bahçesi.....	55
Şekil 4.15: Alan Kullanım Haritası	58
Şekil 4.16: Orduzu Mahallesinde Yer Alan Betonarme İskelet Yapılar.....	61
Şekil 4.17: Arazi Çalışmalarında Tespit Edilen Geleneksel Konut Örnekleri	62
Şekil 4.18: Cumbalı Geleneksel Konut Yapıları	63
Şekil 4.19: Orduzu Mahallesi Erişilebilirlik Haritası	64
Şekil 4.20: Orduzu Mahallesi Teknik Alt Alt Yapı Haritası	66
Şekil 4.21: Orduzu Mahallesi Özel Kanuna Tabi Alanlar Haritası	68
Şekil 4.22: Orduzu Mahallesi Cinsiyet Dağılımları.....	69
Şekil 4.23: Orduzu Mahallesi Eğitim Durumu Dağılımları	70
Şekil 4.24: Orduzu Mahallesi İmar Planı	75
Şekil 4.25: Arslantepe Höyüğü Arkeolojik Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı.....	77
Şekil 4.26: Yerel Yönetim ve Muhtarla Görüşme	79
Şekil 4.27: Orduzu Mahalle Sakinleri (Erkek Katılımcılar) ile Yürütülen Katılımcı Haritalama Deneyimi Sözlü Anlatım Süreci.....	82
Şekil 4.28: Orduzu Mahallesi Katılımcı Haritası Erkek Grubu Orijinal Çizimi.....	83
Şekil 4.29: Orduzu Mahallesi Erkek Grubu Haritalama Çizim Aşamaları.....	84
Şekil 4.30: Orduzu Mahallesi Sakinleri (Erkek Katılımcılar) ile Yürütülen Topluluk Haritalama Deneyimi Çizgisel Anlatım Süreci	85
Şekil 4.31: Orduzu Mahallesi Erkek Grubu GZTF Analizi.....	86
Şekil 4.32: Orduzu Mahallesi Katılımcı Haritası Kadın Grubu Orijinal Çizimi.....	89
Şekil 4.33: Orduzu Mahallesi Kadın Grubu Haritalama Çizim Aşamaları	91

Şekil 4.34: Orduzu Mahalle Sakinleri (Erkek Katılımcılar) ile Yürütülen Katılımcı Haritalama Deneyimi Çizgisel Anlatım Süreci	91
Şekil 4.35: Orduzu Mahallesi Kadın Grubu GZTF Analizi.....	92
Şekil 4.36: Erkek Grubu Katılımcı Haritalarındaki Tarihsel Peyzaj Kategorileri.....	93
Şekil 4.37: Orduzu Mahallesi Erkek Grubu Katılımcı Haritası Tematik Gösterimi	95
Şekil 4.38: Kadın Grubu Katılımcı Haritalarındaki Tarihsel Peyzaj Kategorileri.....	96
Şekil 4.39: Orduzu Mahallesi Kadın Grubu Katılımcı Haritası Tematik Gösterimi	98
Şekil 4.40: Erkek ve Kadın Gruplarının Katılımcı Haritalarındaki Kültürel peyzaj Kategorilerinin Karşılaştırılması	104
Şekil 4.41: Orduzu Mahallesi Erkek ve Kadın Grubu Bilinç Bölge Dağılımları	108
Şekil 4.42: Katılımcı haritalama ile Yerel Halk Tarafından Tanımlanan Alanlar ve Bu Alanlar Hakkındaki Öneriler	110

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

APS	: Avrupa Peyzaj Sözleşmesi
CBS	:Coğrafi Bilgi Sistemleri
GZFT	: Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar, Tehditler
MGM	:Meteroloji Genel Müdürlüğü
NPS	:Milli Park Servisi
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	:Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ

BİLGE HATUN AY

İnönü Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

124+ vi sayfa

2020

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi. Aysun TUNA

Kültürel peyzajlar deneyimlenerek şekillendikleri ve içinde bulunduğu kimliği geliştirmesinden kaynaklı olarak mekân hafızasını doğrudan etkilemektedir. Deneyimlenen bu kültür şekillenmesinin bir veri olarak tespit edilemeyip mekansal planlara aktarılamaması, geliştirilen stratejilerin uygulanmasında problemlere yol açmaktadır. Bu konuda yaşanan sorunlara çözüm önerisi olarak varılan ortak düşünce ile katılımcı planlama yaklaşımı kavramı öne çıkmaktadır.

Tez kapsamında kültürel peyzajların tanımlanmasında ve sürdürülebilir mekânsal planlama kararlarının alınmasında katılımcı planlama yaklaşım yöntemlerinden katılımcı haritalama kavramı irdelenmiştir ve arazi çalışmaları ile yöntemin uygulanabilirliği tariflenmiştir. Çalışma çok katmanlı bir kültüre sahip olan Malatya ilinin Battalgazi ilçesinde bulunan Orduzu Mahallesi'nde gerçekleştirilmiştir. Katılımcı haritalama ile yerel potansiyeli anlamak, yerinde karşılaşılan sorunlara gerçekçi ve sürdürülebilir çözümler geliştirerek çalışma alanı ile ilgili alınacak kararlar için öneriler geliştirmesi amaçlanmıştır. Çalışmada öncelikle "katılımcı haritalama" kavramına ilişkin literatür taramaları yapılarak dünyadaki örneklerle yöntemin işleyişi ve süreci ile ilgili kavramsal çerçeve ortaya konmuştur. Seçilen örneklem alanı üzerinde arazi çalışmaları yapılarak çalışma alanının peyzaj özellikleri irdelenmiştir. Sonraki aşamada ise, yerel yönetim temsilcileri ile yapılan görüşmeler sonucunda katılımcı haritalama yönteminin uygulanacağı odak gruplar belirlenmiştir. Sözlü ve çizgisel anlatım teknikleri ile yönetilen süreç sonunda oluşan katılımcı haritaları ve katılımcıların söylemleri çözümlenerek veri tabanı oluşturulmuştur. Elde edilen veriler kapsamında kültürel peyzajın yerel halk tarafından algılanış biçimleri tespit edilmiştir. Katılımcı haritaları ile yerel halk tarafından algılanan peyzaj ile teknik uzmanlar tarafından planlama sürecinde üretilen verilerle tariflenen peyzaj karşılaştırılmıştır.

Sonuç olarak; katılımcı haritalama yönteminin mekansal planlama aşamalarına dahil edilmesinin, katılımcı planlama yaklaşımı çerçevesinde kültürel peyzajların koruma-kullanım dengesi içinde yerel halkın da benimseyeceği sürdürülebilir mekanların üretilmesi konusunda önemli katkılarda bulunacağı görüşüne ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: kültürel peyzajlar, yerel halk katılımı, katılımcı haritalama, katılımcı planlama yaklaşımı, Orduzu

ABSTRACT

Master's Thesis

LOCAL PUBLIC PARTICIPANT MAPPING METHOD IN THE SCOPE OF DEFINING CULTURAL LANDSCAPES: ORDUZU NEIGHBORHOOD (MALATYA) EXAMPLE

BİLGE HATUN AY

Inönü University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

124 + vi pages

2020

Supervisor: Dr. Öğretim Üyesi Aysun TUNA

Culturel landscapes directly affect the memory of the space due to the fact that they are shaped by being experienced and develop the identity they are in. The fact that this cultural shaping experienced cannot be determined as a data and transferred to the plans causes problems in the implementation of the strategies developed in spatial planning. The concept of participatory planning approach comes to the fore with the common thought reached as a solution proposal to the problems experienced in this regard.

Within the scope of the thesis, the concept of participant (community) mapping, which is one of the participatory planning approach methods in defining culturel landscapes and making sustainable spatial planning decisions was examined and the applicability of the method was described with field studies. The study was carried out in Orduzu Mahallesi in Battalgazi district of Malatya province which has a multi-layered culture.

By the use of participant mapping, it is aimed to understand the local potential, to develop realistic and sustainable solutions to the problems encountered on the spot and to develop suggestions for the decisions to be taken regarding the field of study. In the study, first of all, literature reviews related to the concept were made and the conceptual framework of the process and process of the method was presented with examples in the world.

Landscape features of the study area were examined by conducting site studies on the selected sample area. In the next stage, focus groups where the participant mapping method will be applied were determined as a result of interviews with local government representatives. The community maps formed at the end of the process managed with verbal and linear narration techniques and the discourses of the participants were analyzed and a database was created. Within the scope of the data obtained, the ways in which the historical landscape was perceived by the local people were determined. The participant maps and the landscape perceived by the local people were compared with the landscape defined by the data produced by technical experts during the planning process.

As a result; It has been reached the view that the inclusion of the participant mapping method in the spatial planning stages will make significant contributions to the production of

sustainable spaces that the local people will adopt within the framework of the participatory planning approach in the balance of conservation-use of historical landscapes.

Keywords: Culturel landscapes, local community participation, community mapping, participatory planning approach, Orduzu

1. GİRİŞ

Kültürel peyzajların tanımlanması kapsamında, belirlenen arazi tipleri ve geliştirilen alanlarla yapılan uygulama çalışmaları sırasında yapılan değerlendirmeler sonucunda bazı sorunların yaşandığı bilinmektedir. Bu sorunların temeline bakıldığında ana problemin; peyzajın APS(Avrupa Peyzaj Sözleşmesi)'nin belirlediği çerçevede tanımındaki “*deneyimlerle şekillenme, içinde bulunulan alan için bir kimlik geliştirmenin geleneksel bir şekilde geliştirilmesi*” vurgusunun planlama ve tasarım boyutuna etkin olarak eklenememesinden kaynaklı olduğu görülmektedir.

Diğer bir deyişle; yaşam pratiğiyle hafızayı oluşturan kültür tarafından şekillenen peyzajların çoklu unsurlarının tanımlanmadan yapılan mekânsal üretimler problemin kaynağını oluşturmaktadır.

Yerel halkın, içinde yaşadıkları peyzajla ilgili değişim-dönüşüm- gelişim evrelerinde karar alma süreçlerinde aktif olarak katılımının sağlanması, bu soruna bir çözüm bulma açısından kritik öneme sahiptir.

Bu noktada, öncelikle yerel halkın deneyimledikleri peyzajı tanımlaması gerekmektedir. Buradan yola çıkarak, kültürel peyzajların tanımlanması kapsamında katılımcı (topluluk) haritalama tekniğinin kullanılması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında; kültürel peyzajların tanımlanması amacı ile katılımcı haritalama yöntemi ele alınmıştır. Bu yöntem üzerinden Orduzu Mahallesi sakinlerine uygulaması yapılmıştır. Yapılan çalışmanın bu bölümünde çalışmanın amacı, önemi ve kapsamından bahsedilmiştir.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Katılımcı haritaları, bir alanın veya belirli bir yerin, haritaları ve fotoğraflarıyla insanların kendi alanlarını nasıl gördüklerini gösterir. Bu haritalar fikir birliği oluşturarak, yaşadıkları alanları tanımlamak için yapılmaktadır. Amaç, insanların halihazırda var olanlar hakkında bilgilerini paylaşarak yaşadıkları kentin planlanmasında söz sahibi olmalarıdır (Lydon ve Frances, 2002; Armstrong, 2008; UNCHR,2008). Bu çerçeveden yola çıkarak çalışmanın hipotezi “Kültürel peyzajların tanımlanmasındaki problemlerin deneyimlenen peyzajın veri tabanına aktarılamamasından oluşan yerel bilgi eksikliği katılımcı haritalama ile çözümlenerek sürdürülebilir öneriler geliştirilebilir” şeklinde belirlenmiştir.

Bu hipotezden yola çıkarak bu çalışmanın amacı, kültürel peyzajın yerel halkın yaşadığı çevrenin kültürel peyzaj değerlerinin katılımcı haritalama yöntemi ile algılanabilirlik

düzeşinin ortaya konularak tespit edilmiş veya edilmemiş kültürel verilerin saptanarak mekânsal envanterin oluşturulması, tanımlanması ve tanımlanan kültürel peyzaj elemanlarının kimlik oluşturan öğelerinin korunması, koruma kullanma dengesi içinde önerilerin geliştirilmesidir.

Bu tez çalışması;

- Malatya kentinin tarihsel süreç içinde birçok kültüre ev sahipliğı yapmış, tarihin izlerini taşıyan önemli bir bölgesi olan Battalgazi ilçesindeki Orduzu Mahallesi'nde ikamet eden yerel halkın planlamadaki desteğinin vurgulanması açısından önemlidir.
- Tarihi kent dokusunda bugüne kadar tespit edilmemiş kültürel peyzaj kaynak değerlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.
- Kültürel peyzajlarda doğal ve kültürel kaynak değerlerinin yerel halkın katılımı ile tanımlanması çalışmalarının peyzaj mimarlığı meslek disiplini bakış açısı ile değerlendirildiğı örnekler son derece sınırlıdır. Yapılan çalışma ile elde edilen sonuçlar peyzaj mimarlığı meslek disiplini içinde yönlendirici olacağı düşünülmektedir.
- Kültürel mirasın korunması ve geleceğe aktarımı kapsamında evrensel ölçütlerde koruma yaklaşımını benimseyen UNESCO'nun öngördüğü ilkeler kapsamında öne çıkan katılımcı haritalama yöntemi ile yapılan öncü çalışma olması bakımından önem taşımaktadır.
- Geliştirilen öneriler, akademi ve kamu kurumlarını ortak zeminde buluşturarak multidisipliner bir çalışma ortamının oluşması açısından önemlidir. Birlikte çalışma kültürünün geliştirilmesi ile birlikte üretilen kararların uygulamadaki sorunları minimuma indirmesi ve bilimsel yayınlarla desteklenerek tarihi çevrelerin korunmasından sorumlu kamu ve yerel yönetim aktörleri ile akademik çevrenin etkileşiminin yerel halk katılımcı planlama yaklaşımı bağlamında etkin kararların geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.
- Tez çalışması kapsamında elde edilen veriler Arslantepe Höyüğü Alan Yönetim Planı kapsamında T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı aracılığı ile Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi'ne sunulmuştur.

12. Çalışmanın Kapsamı

Kültürel peyzajların katılımcı (topluluk) haritalama yöntemi ile tanımlamayı amaçlayan bu çalışmada, çalışma alanı Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesi, Malatya ili Battalgazi ilçesinde yer alan Orduzu Mahalle sınırları olarak belirlenmiştir. Çalışma alanı olarak; Orduzu Mahallesi'nin seçilmesinde aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulmuştur:

- Bu bölge, tarihsel gelişim sürecinde birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır.
- Birden fazla kültürel katmana sahiptir.
- Geleneksel peyzaj dokusuna bakıldığında (yerleşim yapısı, üretim yöntemi, komşu ilişkileri, vs.) antropojenik etkilerden nispeten korunmuştur.
- Mahallede yaşayan nüfusun çoğunluğunu Orduzulular oluşturmuştur.

Tez çalışması; Kültürel peyzajı oluşturan peyzaj elemanlarının tanımlanmasında salt arazi ve ofis çalışmaları ile elde edilen envanter çalışmalarına ek olarak halkın katılımının sağlanması ile mahallenin gelişimi konusunda önerilerin geliştirilmesini içermektedir.

Tez kapsamında, Orduzu Mahallesi'nin doğal ve kültürel peyzaj özellikleri analiz edilmiştir. Daha sonra yerel halka katılımcı haritalama uygulaması yapılmıştır. Bu uygulama ile yerel halktaki deneyimlenen ve algılanan peyzaj tespit edilmeye çalışılmıştır. Orduzu Mahallesi ile ilgili gelecek projeksiyon kararlarına ulaşılarak çalışma sonucu tespit edilen kültürel peyzajlara yönelik geliştirilen önerilere ilişkin bir yöntem çalışması sunulmaktadır. Bu tez kültürel peyzajların tanımlanmasında arazi ve ofis çalışmaları ile yerel halk katılımının entegre edilerek katılımcı bir yaklaşımla alanı tanımlayıp gelecekteki imar planları ve yönetim planları süreçlerine bir altlık oluşturacağı öngörülmektedir.

2. KURAMSAL TEMELLER

Araştırmanın bu bölümünde peyzaj ve kültürel peyzaj kavramları, kültürel peyzaj sınıflamaları, kültürel peyzajların tanımlanmasında envanterleme, değerlendirme ve koruma, kültürel peyzajları tanımlamada yerel halk katılımı, katılımcı haritalama kavramı ve katılımcı (topluluk) haritalama uygulamalarına ilişkin literatür taraması yapılarak değerlendirilmiştir.

2.1. Peyzaj ve Kültürel Peyzaj Kavramı

Washer'a göre (2005), peyzaj; kavram olarak doğal ve kültürel bileşenlerinden ötürü çoklu anlamlara sahiptir. Peyzaj kavramı 1800'lerin başına kadar estetik ve kültürel yaklaşımları içeren bir disiplin olarak tanımlanmakta idi. Neef (1967), peyzajı; düzgün bir yapı ve aynı yapı karakteri ile olan dünya yüzeyindeki tüm jeo faktörler, su dengesi, flora ve fauna varlığı, insanlık ve insanlığın tüm entegrasyonundaki etkilerden oluştuğunu ifade etmiştir. Benzer şekilde Haase ve Richter (1980) peyzaj kavramını, doğal süreçlerden etkilenen yeryüzü parçasının toplum tarafından etkilenip şekillenmesi ile oluşan kabuk anlamına geldiğini ve peyzajın insanlık ve doğa arasındaki metabolizmayı temsil ettiğini ifade etmiştir (Bastian ve Walz, 2013).

Bugün ise, peyzaj kavramı, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nde insanlar tarafından algılandığı şekliyle karakteri doğal ve/veya beşeri unsurların eyleminin ve etkileşiminin sonucu olan bir alan olarak tanımlanmıştır (Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, 2000). Günlük yaşam için gerekli ortamı sağlayan peyzaj doğal, kültürel, ekolojik, arkeolojik, tarihi, estetik, sosyal ve duygusal parçaların bütünüdür. Temelinde insan ve doğa olan bir bütündür. Peyzaj insan ve yer bağlamında doğal, kültürel, sosyal, algısal ve estetik öğeleri içermektedir (Tüfekçioğlu, 2008).

Genelde, yaşanılan mekânlarda yaşamın öznel ve psikolojik süreçlerinin geçtiği; yaşanmışlıklarla birlikte yerler inşa edilirken, kişilerin mekanlara yüklediği anlamlar değişkenlik gösterebilir. Bu değişkenlikler farklı algılar doğurabilir. Dış dünyayı algılamada; işitme, dokunma, koku alma duyularımız vasıtasıyla zihinsel süzgeçlerden geçirilir. Algılamada nesnel dünya duyular aracılığıyla öznel bilince aktarılır. Duyuların aktarımı ile mekânsal ve çevresel algılar oluşur. Bu algılar da peyzaj kavramının anlam ve içeriğine dahildir (Solak, 2017).

Algılarıyla şekillenen peyzaj kavramını Fry (2000); hissedilen doğal ve kültürel etkileşimin oluştuğu, toplumlar arasındaki etkileşimlerle olan yansımaların olduğu ortam olarak tanımlanırken, Naveh (2010); peyzajı zamansal ve mekânsal olarak iyi tanımlanmış ekolojik sistemlerin bütünü olarak ifade etmiştir.

Leibenath ve Gailing (2012) peyzajı ;

- Fiziksel bir alan veya bir ekosistem kompleksi olarak peyzaj,
- İnsan ve kültürel ilişkiler kapsamında peyzaj,
- Mecazi bir ifade olarak yani somut olmayan kültürel peyzajlar
- Sosyal bir yapı ve iletişim meselesi olarak peyzaj olarak 4 ana grupta birleştirmektedir.

Peyzaj konusunda onlarca yıl süren tartışmalara rağmen hala içerik ve anlam konusunda fikir birliği yoktur. Peyzaj anlayışının dillerde, meslek gruplarında, akademik geçmişte oldukça farklı yorum kalıpları vardır (Palang ve Ark. 2006).

Peyzaj kavramı gibi kültürel peyzaj kavramına da çeşitli anlamlar, teoriler atfedilmiştir. Genel olarak kültürel peyzaj uzun vadeli etkileşimlerin sonucudur. Doğal koşulları ve insan etkisini içermektedir. Ekonomik, sosyal, kültürel ve zihinsel ihtiyaçlara göre doğa insan etkisi ile değişime uğrayabilmektedir. Bu değişim süreçleri mekân ve zaman açısından farklı şekillerde gerçekleştirilebilir. Kültürel peyzajlar arazinin kullanım şekillerini, biçim ve yapılarını, kimliklerini oluşturur ve arka planda doğal süreçleri devam ettirir. Kültürel peyzajın en belirgin özelliği insan etkisinin olması ve dünyanın her bölgesinde bulunmasıdır (Bastian ve Walz, 2013).

Ekoloji bilimcisi Almo Farina (2000), kültürel peyzajı, “insan faaliyetleri ve çevre arasındaki ilişkilerin, türler topluluklarının varlığını, dağılımını ve bolluğunu yöneten, ekolojik, sosyo-ekonomik ve kültürel kalıplar ile geri besleme mekanizmaları yaratmış olduğu coğrafi bölgelerdir” şeklinde tanımlamıştır (Özsüle, 2005).

Kültürel peyzaj, Uluslararası Doğa Koruma Birliği'nin yapmış olduğu tanıma göre, çeşitli kültürel ve estetik değerleri olan veya tarihi bir olay ile birlikte anılan coğrafi alanlardır. Doğal ve insan eliyle oluşturulmuş her şeyi içerir, yani doğa ve insanın ortak çalışmasının bir ürünüdür denilebilir (Rössler, 2000).

İnsanlar tarafından tasarlanan ve oluşturulan peyzaj alanlarına kültürel peyzaj alanları denilmektedir. Kültürel peyzajı Dünya Miras Komitesi “doğa ve insanoglunun ortak çalışmasının ürünü” olarak tanımlamaktadır. Dünya Mirası Listesi'ne eklenmesi düşünülebilecek kültürel peyzajlar 3 kategori şeklinde incelenmektedir(Rössler, 2000, ve Fowler, 2003). Bunlar; insanlar tarafından tasarlanan ve oluşturulan kültürel peyzaj alanları,

zaman içerisinde doğal olarak gelişen alanlar ve sanatsal, kültürel veya dini olaylardan etkilenmiş kültürel peyzaj alanlarıdır.

İnsanlar tarafından tasarlanan ve oluşturulan kültürel peyzaj alanları daha çok estetiksel bir yaklaşım ele alınarak tasarlanır. Bu alanlar genellikle ya dini bir yapı ya da yapı kompleksi ile ilişkili bahçeler ve parklardır.

Zaman içerisinde doğal olarak gelişen alanlar sosyal, ekonomik, dini ve yönetsel unsurlardan etkilenerek oluşur. Doğal olarak gelişen alanlar gelişim süreci hala devam eden dinamik kültürel peyzaj alanları ve gelişim sürecini tamamlamış fosil peyzajlar olarak kendi içinde ikiye ayrılmaktadır.

Kültürel peyzajlar, kentsel ve kırsal alanları kapsamakla birlikte tarihi yerleşimleri de içerebilir(Mrda ve Bojanić Obad Šćitaroci, 2016). Fowler (2002) yapmış olduğu çalışmada kültürel peyzajın kültürel etkilerle oluşmuş alanlar olarak bahsetmiş ve UNESCO tarafından kültürel peyzajın “doğa ve insanın ortak çalışmasının yansıtılması” olarak tanımlandığını söylemiştir (Bekdemir, 2010).

Mrda ve Bojanić Obad Šćitaroci(2016) kültürel peyzajı, mekânsal yapının ve arazi kullanımının toplumsal ihtiyaçlara adapte olabilmesi için yeniden tasarlanmasının sonucu olarak yorumlamıştır.

Rapoport (2004) bir alanın kültürel peyzaj niteliğinin o alanın insanlar tarafından değiştirilmesi ile orantılamıştır, yani alan insanlar tarafından ne kadar değiştirilmişse kültürel peyzaj niteliği o kadar fazladır. Değişim dereceleri farklı olsa da bu alanların hepsi kültürel peyzajdır.

Kültürel peyzaj, UNESCO tanımına göre, insan ve doğanın birlikte oluşturduğu alanlardır, yani insan ve doğanın ortak eserleridir. Kültürel peyzaj alanları, UNESCO tanımına göre, insanlar tarafından belirli bir amaç doğrultusunda tasarlanmış alanlardır (Fowler, 2003).

İngiltere Planlama Bakanlığı'nın 2012 yılında yayınladığı 'National Planning Policy Framework' bildirgesindeki tanıma göre “kültürel peyzaj; tarih boyunca insanlar ve yerlerin etkileşiminden ortaya çıkan ve insanların geçmişteki aktivitelerinin meydana getirdiği görünür, gömülü, batık tüm fiziksel kalıntıların tüm halleri” olarak tanımlanmıştır (Department for Communities and Local Government, 2012).

Kültürel peyzajlar modern insan toplumu için bir çok işlevi yerine getirdiği için çok önemlidir. Bunlar;

- Peyzajın tarihsel gelişimini, birlikte yaşamayı, insan ve doğa ile kültürel, sosyal, politik ve toplumun ekonomik dönüşümünü gösterir.
- Zamanın ve teknolojik gelişmenin bir aynasıdır. Analizleri mümkün kılar geçmişteki insanların ihtiyaçlarını, kültürlerini algılatır.
- Önemli ve etkileyici peyzaj-tarihsel bilgi kaynaklarıdır.
- Doğal koşullar ve yapılar peyzajın kişiliğine ve karakterine katkıda bulunurlar.
- Tarihi ve hikayelerini anlatabilirler, sembollerle bağlantılıdır.
- İnsanların peyzaj üzerinde kolektif anılar taşımalarını sağlarlar.
- Yerel bölgesel kimliğe katkıda bulunmaktadır.
- Bitki ve hayvan habitatlarındaki nadir ve tehdit altındaki türlerin korunmasına öncülük olurlar.
- Rekreasyon alanının cazibesini artırır. Ayrıca eğitim için de faydalıdır (ör. Ders dışı öğrenme yeri) ve sanata ilham verirler (Bastian ve Walz, 2013).

Kültürel peyzajlar; eski insan nesillerinin peyzajdaki kültürel ve ekonomik hayatını da anlatmaktadır. Unutulmaz olaylar, eski ticaret yolları, ekonomik sistemler (yerleşme ve tarım desenleri, meyve bahçeleri, balık havuzları vb), sınırlar (sınır taşları, çitler, taş duvarlar, kale duvarları vb) kültürel peyzaj elemanları olarak nitelendirilebilir. Ayrıca yarı doğal ekosistemler, kökenleri doğal değilse, yönetiminde insan yönetimine ihtiyaç duyuyor larsa kültürel peyzaj elemanları olarak dahil edilebilir (Bastian ve Walz, 2013).

Avrupa Konseyi Kültürel İş Birliği Konseyi, kültürel peyzajı “Doğa ya da kişi tarafından oluşturulan; bütünlüğü artistik, estetik, tarihsel, etnografik, bilimsel, edebi veya efsanevi özellikleriyle korunması ve değerlendirilmesi gereken bütünler” olarak tanımlamaktadır. Önemli olayların gerçekleştiği mekanlar, bir dönemin sosyokültürel yapısına ve sanat anlayışına ilişkin ipuçları veren kent parçaları da bu tanım kapsamında değerlendirilmektedir (Kut, 2017).

Akbıyık (2013) ve Zeren (2010)’e göre, kültürel peyzaj kavramı, kimlik kavramıyla birebir uyuşan bir kavramdır. Toplum, çevre ve yapılar geçmişten itibaren nasıl bir etki altında kaldı ise, kültürel peyzajdan bugüne kalan yapılar bu etkinin izlerini birebir göstermektedir şeklinde aktarmışlardır.

Tanımdan da açıklandığı gibi kültürel peyzajlar; insanla çevre arasındaki etkileşimden doğan çıktılar bağlamında geçmişle gelecek arasında bir köprü durumundadır. Bu köprü ile geçmişten bugüne iletilen tarihsel ve kültürel değerler ülkelerin tarihi kimliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu değerlerin ve tarihi kimliğin gelecek nesillere aktarılması bakımından kültürel peyzajların korunması önem teşkil etmektedir. Kültürel peyzajların, bulunduğu zaman diliminde maruz kaldığı etkilerden muhafazası, koruma kavramı ile gerçekleşmektedir (Kut, 2017).

Kültürel peyzajın bir özelliği de çağdaş peyzaj, modern güçlü teknoloji kullanılmadan orijinal olarak insanlar tarafından dönüştüklerinin hala görülebilir olmasıdır. Kültürel peyzajlar karmaşıklığın bir yansımasını temsil etmektedir. Peyzajın tarihsel gelişimi ile birlikte yaşamının ve insan-doğa arasındaki mücadelenin kültürel, sosyal, politik toplumun ekonomik dönüşümlerini yansıtmaktır. (Bastian ve Walz, 2013). Bu peyzajlar farklı ve tanınabilir bir yapıya sahiptir. Birlikte yaşama (eş zamanlı olmayan şeylerin eş zamanlılığı) zamansal derinlik olarak birkaç dönemin özelliğinin bir arada görülmesi önemli bir özelliğidir (Becker, 1998).

2.2. Kültürel Peyzaj Sınıflamaları

Kültürel peyzaj terimi kırsal alanlardan, kasabalardan, parklara kadar çok geniş çeşitliliğe sahip olduğu için NPS ve UNESCO gibi kuruluşlar kültürel peyzaj türlerini tanımlayabilmek adına çalışmalarda bulunmuşlardır. Herhangi bir bölge veya alanın kültürel peyzaj açısından değerlendirmesi yapılırken, uygulamanın süreci ve niteliğini belirlemek amacıyla NPS ve UNESCO'nun sınıflandırma sistemi kullanılmaktadır.

NPS(Milli Park Servisi) kültürel peyzajı 4 temel başlık halinde sınıflandırmıştır:

- **Tarihi alanlar :** Ait oldukları zaman diliminde peyzajın fiziksel görünüşünü arttırarak karakter belirleyici özellikler taşırlar. Önemli olay, etkinlik ve kişilerle önem kazanan tarihi antlaşmaların yapıldığı alanlardır.
- **Tarihi tasarlanmış peyzajlar :** Bir uzman tarafından ya da amatör biri tarafından bilinen stil ve geleneklere göre tasarlanmış alanlardır. Bu alanlar önemli bir olayı, uygulamayı veya teoriyi gösterebilir. Parklar, kampüsler ve özel mülkler bu alanlar arasındadır.
- **Tarihi yöresel peyzajlar :** Antropojenik etkilerle oluşan peyzajlarda insanların aktiviteleriyle şekillenerek bunlardaki değişimi ve gelişimi ifade etmektedirler.

İnsanların fiziksel, biyolojik ve kültürel karakterlerini taşıyan bir peyzaj sınıfıdır. Köy evleri, tarım alanları, çiftlik alanları bu peyzajlar arasındadır.

- **Etnografik peyzajlar** : Bugünde görülen miras alanlarıdır. Doğal ve kültürel kaynaklardan farklı özelliklere sahiptir. Arkeolojik yerleşimler, dini amaçla kullanılan kurban alanları bu peyzajlar arasındadır (Madran,2005).

UNESCO, 1992 yılında kültürel peyzajı rehberine birkaç uyarlamayla birlikte dahil etmiştir. Aynı zamanda Dünya Mirası listesine de kategori olarak ekleyen UNESCO Dünya Mirası listesine eklenmesi düşünülen kültürel peyzajları 3 kategoriye ayırmıştır:

- **Açıkça tanımlanabilen peyzaj alanları** : İnsanların bilinçli olarak tasarlayıp düzenledikleri alanlar içerisinde daha çok dini nitelikte yapıların bulunduğu büyük park ve bahçeleri barındırır. Sosyal, estetik ve rekreasyonel amaçla oluşturulmuştur.
- **Organik olarak gelişmiş peyzaj alanları** : İnsanların tarihteki izlerini içeren sosyal, ekonomik, idari veya dini sebeplerle oluşmuş ve doğal çevrenin etkisiyle bugünkü haline gelmiş alanlardır. Bu alanlar jeolojik miras/ fosil kalıntı miras alanları olarak iki başlıkta incelenmektedir.

Jeolojik miras, fosil/kalıntı peyzaj alanları : Kalıntı peyzaj alanları olarak tanımlanan bu alanlar tarihin izlerini taşıyarak bugün artık mevcut olmayan bölümlerini içermektedir. Bu alanlar geçmiş bir zamanda gelişim göstermiş ya da belli bir zaman sonra gelişimi sonlanmış alanlardır.

Sürekliliği olan peyzaj alanları : Geçmişten bugüne insanoğlunun farklı amaçlarla işlevlendirip geliştirerek bugüne kadar gelmiş olan peyzaj alanlarıdır.

- **Yardımcı kültürel peyzaj alanları** : Kültürel motiflerle bütünleşen doğal oluşumları içermektedir. İnsanların bir doğa parçasını estetik değerleriyle önemli sayarak kendi resim ve yazılarında bahsetmişlerdir. Bu doğal oluşumları kutsal sayıp inançlarıyla bütünleştirerek mitolojik hikayeler içerisinde yer vermiştir (Madran, 2005).

Bu sınıflandırma şekilleri kültürel peyzajı değerlendirmede önemli bir yer almaktadır ancak bunlar yerel özellikler ele alınarak oluşturulmuştur. Milli Park Servisinin yaptığı sınıflandırmada genel olarak Amerika'nın kültürel peyzajını, yönetim ve toplumun bakış açısını ve koruma şekillerini yansıtmaktadır. Aynı şekilde UNESCO'nun yaptığı sınıflandırma da bunun gibidir.

23. Kültürel Peyzajların Tanımlanmasında Envanterleme, Değerlendirme ve Koruma

Kültürel peyzaj elemanları, Erşen (2015)' e göre maddi kültürün değerinin anlaşılması, korunması ve geleceğe aktarılmasında kritik öneme sahiptir. Bunların en az bir kısmının etkin yönetimini ve kullanımını sağlamak mevcut kültürel mirası korumak için katkı sağlamaktadır. Kültürel peyzajların korunmasının tanımını Hasol (1995); "Tarih veya sanat değeri taşıyan yapıların ya da kent parçalarının yaşamlarının sürekliliği için gerekli tedbirleri alma" anlamına gelen koruma, kent ölçeğinde bakıldığında; tarihi ve mimari değeri olan yapılardan gelecekte de faydalanabilmek için yıkıcı ve bozucu olaylardan korunması; geçmişten günümüze gelmeyi başaran sosyal, ekonomik, kültürel yapıların zamanın değişen koşulları ile bütünleştirilerek yaşamını sürdürmesi şeklinde tanımlanabilir.

Kültürel peyzajı koruma kavramının gelişmesinden daha önce, koruma kavramı yaşamdan bir parça olarak hep vardı, fakat bugün kullanılabildiği kadar kısıtlı olarak; sadece sahip olunanın ömrünü uzatmak, ondan daha çok yararlanmak anlamlarını kapsamaktaydı. Bugün ise kültürel peyzaj, geçmişte olmayan bir dokunulmazlık statüsünde olduğu için korunmaktadır (Erder, 1975; Üstüncök, 1982; Candaş, 2002).

Kültürel peyzajlar bugüne aktarılırken, farklı nedenlerden dolayı değişikliklere uğramaktadır. Bu değişiklik ve bozulmanın genel nedenlerinden bazılarını Akbıyık (2013) ve Duralı (2007);

- Koruma bilincine ve bu manada yeterli eğitime ulaşamamış, tarihi değerlerin önemini anlayamamış toplumlar,
- Deprem, kasırga, şiddetli yağmur, sel yıldırım ve yangın gibi doğal afetler,
- Dışardan herhangi bir müdahaleye gerek olmadan, yapıların düzenli bakımlarının yapılmaması,
- Hızlı ve çarpık kentleşmeyle beraber göç sorunu,
- Çevre kimliğine uyum kaygısı olmadan, yerleşme dokusu planlara alınmadan, yoğun yapılaşma isteği, artışa geçen trafik yükünü kaldırabilmek için yeni yolların yapılması, tarihi çevrelerdeki elektrik, su, telefon, kanalizasyon gibi alt yapı eksiklikleri şeklinde sıralanmışlardır.

Çeşitli kaynaklar incelendiğinde; yapının konumu ve zemin özellikleri, hatalı malzeme kullanımı, kötü işçilik, uzun süreli doğal etkenler, kötü kullanım ve onarımlar, yetkili kurumların etkisi, hava kirliliği de sebepler arasında sayılabilir. Kültürel peyzajların tarihsel,

belgesel, sanatsal, artistik, işlevsel, eğitsel değerleri nedeniyle fiziksel, sosyal ve ekonomik yönlerden korunmalı ve sonraki nesillere miras bırakılmalıdır (Akbıyık, 2013).

Kültürel peyzajı koruma nedenlerinden en önemlilerinden biri “tarihi belge” özelliğinin olma durumudur. Kültürel miras örnekleri bulunduran tarihi çevreler, geçmiş uygarlıklara ait birçok bilgiyi somut bir şekilde bugüne aktarır. Geçmişte yaşamış toplumların yaşayış biçimleri, kültürel ve estetik bakışları, yapı sanatında geldikleri seviye ile ilgili bilgiler bu yapılar aracılığıyla elde edilebilir. Yapıldıkları zaman diliminin sosyal ve ekonomik yaşam tarzını mekânda doğrudan hissettiren geleneksel özgün yapılar yaşam ve mimarlık kültürünü en iyi şekilde kavranmasını sağlamaktadırlar.

Kültürel peyzajların tarihsellik, estetik ve teknik, süreklilik, özgünlük değeri gibi içerdiği, bugün de kullanımının devam etmesi, çağdaş hayatta bir yer bulması süreklilik değeri olarak tanımlanır. Kültürel peyzajların kullanılırken korunmaları ve güncel bir eyleme hizmet vermeleri süreklilik değeri ile gerçekleşmektedir. Kültürel peyzajların tarihsel değeri, geçmişte tanık olduğu önemli olaylarla ve eski olmakla ilgilidir. Tarihi çevreler tüm bahsedilen değerleriyle beraber kent kimliğini de oluştururlar. Bu çevreler alışılan ve benimsenmiş alanlar olduğu için yerli halkın yabancılaşma çekmemesine ve aitlik duygularının pekişmesine yardım eder (Duralı, 2007).

Kültürel peyzajların korunması için peyzajın durumu hakkında ayrıntılı bilgi gereklidir. Son yıllarda dünyada kültürel peyzajları kaydetme çabaları artmaya başlamıştır.

Kültürel peyzajların tanımlanması için envanterlerin ve değerlendirmelerin iyi organize edilmesi önemlidir. Standart bir metodolojiyi ve belirli görevleri dikkate alarak sorular soran yaklaşımlar (Örneğin; doğayı koruma veya çevre eğitimi için roller) gerçekleştirmektedir.

Peyzaj ögesinin tarihsel olup olmadığı önemli bir sorudur. Bunu cevaplamak için kültürel peyzajın tanımlanması için ayrı ayrı kriterler gereklidir. Kültürel peyzaj özelliklerinin ve koruma durumunun belirlenmesi gerekir.

Kültürel peyzajın değerlendirilmesi için nadirlik, koruma durumu, yaş, bölgesel önem, deneyim değeri kriterleri bir çerçeve olabilmektedir. Kültürel peyzajın geniş spektrumu nedeniyle, biyotopa benzer bir sınıflandırma ve haritalama gereklidir. Bu haritanın yapılması için de kültürel peyzajın sistemleştirilmesi gereklidir. Bu sistemin oluşması için; tarihi ve peyzaj koşullarını açıklığa kavuşturmak, tamamlanan biyotop türlerinin kataloğunun kullanışlı olması, haritalama için uygun arazi çalışmaları, ek bilgilerin yorumlanmasının kolay olması,

şimdiye kadar bilinmeyen yeni unsurlara açık olmak, Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) için uygun olması gereklidir (Bastian ve Walz, 2013).

Kültürel peyzaj Elemanlarının Envanter ve Değerlendirilmesi için benimsenen ilkeler Peters ve Klinkhammer (2000) tarafından;

- Ön Araştırma : Kültürel peyzaj alanıyla ilgi yapılan planların analizi ve tanımlanması ile ilgili haritalar (ör. Geçmiş topografik haritalar), yazılı kaynakların analizi ve mevcut envanterler (ör. Biyotop eşleşmeleri), yerel uzmanların çalışmaları, literatür ve arşiv çalışmalarının yapılması
- Seçilen alanlarda veya tüm alanda yerinde haritalama yapılması
- Mevcut mevzuat ve bölgesel hedeflere (vizyon, bölgesel planlar) göre bir değerlendirme çerçevesinin oluşturulması (ör. Estetik değer, tarihsel rol, işlevsel yönler, koruma ihtiyacı)
- Bir dökümantasyon oluşturarak kültürel peyzajın tanımlanması ve değerlendirilebilmesi için fotoğraf arşivinin analizi önemlidir, şeklinde sıralanmıştır.

Bir kültürel peyzajın tanımlanmasının bölgeden bölgeye olan kültürel peyzaj tipi, kombinasyonu, ve sıklığı farklıdır. Tarihsel karakterin gücü ile ilgili olarak, merkez için bölgesel olan farklı tarihi kültürel peyzaj kategorilerine ayrılmaktadır.

- Göreceli önemi
- Ulusal önemi
- Bölgeler-üstü önemi
- Bölgesel ve yerel ölçekte önemi

Kültürel peyzaj ve tüm peyzajların analizi ve değerlendirilmesi için coğrafi verilerin mekansal bindirme yöntemlerini kullanarak tanımlayıcı istatistik ve mekansal hiyerarşik kümeleme yaklaşımı olarak tanımlanır. Amaç kültürel peyzaj birimlerini çıkarmaktır. Kültürel peyzaj analizi ve kültürel peyzaj alanlarının çıkarılması en küçük referans birimi olarak yerel ölçekte gerçekleştirilmelidir (Bastian ve Walz, 2013).

24. Kültürel Peyzajları Tanımlamada Yerel Halk Katılımı

Katılım, yerel halkın isteklerini, beklentilerini ifade ederek planlama, yürütme, değerlendirme ve denetleme aşamalarında yönetim sürecine katılarak sorumluluk üstlenmesini sağlamaktadır. Literatür araştırmalarına göre katılım, iradenin verimliliğini güçlendirmekle,

hizmet kalitesini artırmakta ve yerel yönetim ile halk ilişkilerini güçlendirerek toplumsal sermayeye önemli katkılar sağlamaktadır (Palabıyık, 2011).

Kültürel peyzajların özellikle koruma-kullanım dengesi açısından halk katılımının bu süreçteki rolü göz ardı edilmemelidir. Avrupa Peyzaj Sözleşmesinin 6. maddesinde “Tanımlama ve Değerlendirme” başlığı altında “tanımlanmış peyzajların, ilgili taraflar ve toplum tarafından peyzajlara yüklenen özel değerleri dikkate alınarak değerlendirilmesi “ gerektiği savunularak yerel halk katılımının önemini belirtmiştir (Baylan, 2018). Bugün, peyzaj ile ilgili bu durumun göz ardı edilmesiyle birçok problem ortaya çıkmaktadır (Brown, 2005).

Kültürel peyzaj alanları ile ilgili yapılan planlar oluşturulurken katılımın olmaması bu konu ile ilgili sorunların peyzaj duyarlılığı ve peyzaj karakterini tanımlama ve değerlendirme süreçlerini göstermemesi gibi sonuçlara neden olmaktadır. Bu durum peyzaj kalitesini, yerel halkın memnuniyetini ve geçim kaynağını tehdit ettiği birçok kaynakta yer almaktadır. Bu tür sorunların olmaması için yerel halkın peyzaj planlama ve yönetim sürecinde yer alarak fikirlerini belirterek peyzaj ile kurdukları ilişkilerindeki algı ve değerlendirmeleri dikkate alınmalıdır. Peyzaj planlama ve yönetiminde yerel halkın katılımı toplumun bu konudaki önemini farkına vardırıarak Avrupa Peyzaj Sözleşmesindeki halkın katılımı ile ilgili maddeler göz ardı edilmemiş olacaktır (Baylan, 2018).

Yerel halkın kültürel peyzajların tanımlanmasında katılım sağlaması yaşadığı çevrenin doğal ve kültürel peyzaj değerleri ile algılanabilirlik düzeyini ortaya koyacaktır. Tespit edilmemiş kültürel verilerin saptanarak mekânsal envanterin oluşturulması, kimlik oluşturan öğelerin korunması, koruma kullanma dengesi içinde planlama stratejilerinin geliştirilmesinde etkili olduğu bilinmektedir. Yerel halk ile yapılacak görüşmeler yerel halkın geçmişle kurulan bağını, çevreyi algılanma düzeylerini, beklentilerini, sorunlarını ve sorunlara karşı çözüm önerilerini tespit ederek planlama çalışmaları için doğru stratejilerinin benimsenmesi açısından önemlidir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yayınladığı Kentleşme Şurası 2009, Yerel Yönetimler, Katılımcılık ve Kentsel Yönetim Komisyonu Raporunda da katılımcılığın önemine dikkat çekilmiştir. Dünyada yerel halk katılımı ile ilgili birçok proje örneği bulunmakta ve farklı alanlarda ve şekillerde kullanılmaktadır.

Barselona'nın yıllar içerisinde artan nüfus artışı ile birlikte sorunlu alanlar da artmıştır. Bu artış kentteki yenileme ihtiyacını duyurmuştur. Turizm kenti olma hedefiyle kentsel dönüşüm

projesi başlatılmıştır. 14 yıl süre sonunda tamamlanması planlanan proje özel bir şirkete verilmiştir. 26 proje önerisiyle yapılan plan yerel halkın katılımıyla seçilip onaylanmıştır. Diğer projelerin aksine bütüncül denetleme hedefiyle planlanmıştır. Planlama süreçlerinde kurumlar, farklı disiplinlerdeki uzman kişiler ve yerel halk katılımıyla tamamlanmıştır. Kentin kuzey doğu çeper kıyısı için yapılan “22@” projesini planlarken yerel halkın katılımından bahsederken süreç uygulama aşamasında gerçekleşmemiştir. Bölge halkı projeyi desteklemediği için büyük tepkiler oluşmuştur. Buna rağmen proje uygulanmıştır. Uygulama sonucunda bu alan turistlerin ve sanatçıların yaşam alanı haline gelip soylulaştırılmıştır. Bölgedeki bilgi toplumunu ve ekonomik coğrafyayı değiştirecek yaklaşımla benimsenen proje kenti bütüncül olarak ele alınarak, diğer alanlarla ilişkilendirildiği için başarılı olarak değerlendirilmiştir. Barcelona'nın bu deneyim çerçevesinin özgün ve başarılı uygulamalar arasında değerlendirilmiş, metropolitan planı ile sınır koymanın ve tanımlamanın ötesine geçmiş, özel kentsel projeler üretmiş, mimari kimliği kanıtlanmış ve kenti kentsel bir turizm merkezi haline getirmesi katılım süreçlerinin iyi örgütlenmiş olmasına bağlanmıştır (Demirtaş ve Esgin, 2006).

Salerno şehri çağdaş mimariden, turizme, müzik ve sanattan, çevreye gibi birçok konuda kazanımın sonuçlarını pekiştirmek, geliştirmek için sürdürülebilir ve yaşam kalitesini yükseltecek Salerno Enerji Planı önermişlerdir. Bu üniversiteler ve özel kuruluşların da dahil olduğu şehir enerji planıdır. CO2 emisyonlarını ve kirleticileri azaltmak, enerji tüketimini azaltmak ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı için çalışmalar başlamıştır. Plan gelişmiş ve kapsamlı bir denetim ile enerji izleme sisteminin oluşturulması amacındadır. Bu plan için 2009 yılında yapılan kentsel gelişim planında enerji verimliliği çerçevesinde çalışmalar başlatılmıştır. Yerel halkın fikir ve önerileri alınıp enerji kullanımı ve tasarrufu ile ilgili eğitimler düzenlenmiştir. Yerel halkın plana dâhil edilmesiyle bilinç ve farkındalık oluşmuştur. ”Yeşil istihdam “ adı altında yerel halkın da destek ve önerileriyle vatandaşlar için teşvik çözümleri getirilmiştir. Yerel halkın dayanışma içinde enerji tasarruf önlemleri olarak Fotovoltaik (PV) sistemleri kurulmuştur. Kent bugün, katı atığın % 70 ini geri dönüştürerek İtalya'daki en yüksek orana sahip olmuştur. Plan ile birlikte 2020 Aralık ayına kadar enerji konusunda %20'lik iyileştirme hedefindedir. Uygulanan yöntemlerle Salerno Şehri enerji kullanımının iyileştirilmesi ve çeşitli yönlerden çevre kalitesinin yükselmesi hedeflenmiştir (Rizzove ve Savino, 2012).

Stockholm'ün 2040 vizyonu akıllı şehir uygulamaları katılımçılık vizyonuyla ilerlemiştir. Kentin farklı bölgelerinden farklı yaş gruplarından vatandaşlar seçilerek kentle ilgili yapılacak planlarda, belediyenin çalışmalarına dahil edilmişlerdir. Bu proje için 3000 kişilik anket yöntemi uygulanarak yerel halkın beklentileri, önerileri, istekleri tespit edilmiştir. Katılımçılık konusunda öne çıkan bu akıllı şehir projesi kapsamında “ Bir Öneride Bulun (Make a Suggestion) “ adı altında mobil uygulama geliştirilerek vatandaşları kent yönetiminde söz sahibi olmaları sağlanmıştır. Proje kapsamında kamu hizmetlerini kolaylaştırmak, daha geniş çaplı hale getirmek için birçok e-hizmet uygulaması sunulmuştur. Katılımçılığın ön planda tutulduğu bir diğer akıllı şehir uygulaması da Boston olmuştur. 2015 yılında “Boston’ u Hayal Et 2030 (Image Boston 2030)” projesi kentin geleceğine ilişkin yol haritası oluşturulması sürecinde yerel halkın beklentilerini, isteklerini, ihtiyaçlarını dikkate alarak katılımı hedeflemişlerdir. Yerel halk için toplantılar düzenleyerek, atölye çalışmaları yaparak bilgilendirmişlerdir. Bu proje kapsamında “Uphom Köşesi (Uphom Corner)” isimli alanın tasarlanarak toplumsal merkez haline gelmesi planlanmıştır. Bu projede, kent ekonomisini desteklemek ve yaşanabilir bir kent tasarlamak vizyonu çerçevesinde çalışmaların yapılması amaçlanmıştır. Bu proje ile kentsel alanda güvenlikleri artırmak, ulaşım bağlantılarını güçlendirmek ve ayırım yapılmaksızın tüm vatandaşlara hizmet edip fırsatları genişletmek ile ilgili yatırımlar devam etmektedir (Gürsoy, 2019).

241. Yerel Katılımının Sağlanmasında Katılımcı Haritalama Kavramı

Katılımcı (topluluk) haritalandırma katılımcı bir eylem araştırma aracı olarak kullanılan bir veri toplama yöntemidir. Değerlendirme kriterlerinin belirlenerek yapıldığı bu haritalandırma katılımcıların deneyimlerini aktardığı yenilikçi bir yaklaşımdır (Amsden, 2003).

Katılımcı haritalama, 1992 yılında Birleşmiş Milletler Rio Çevre Konferansında geliştirilen yerel temelli sürdürülebilir planlama için en iyi uygulama olarak tanımlanmaktadır. Bu haritalama yerel kalkınma üzerindeki olası etkileri, gizli potansiyellerin ortaya çıkması hakkında tartışmayı açarak, alan ile ilgili sorular sorarak, sürdürülebilir kalkınmanın anahtarı olarak ifade edilmektedir. Gelecekteki olası gelişmeleri tartışarak, araştırmacı ve uygulayıcıları bu yönde fikirlerinin paylaşıldığı yöntemdir (Panek ve Sobotova, 2015).

Katılımcı haritalama, hem bağlantıların kurtarılması hem de keşfi aynı zamanda topluluğun paylaştığı ortak zemindir. Katılımcı öğrenmenin olduğu ve kartografik bir uygulama olarak ortaya çıkan haritalama yöntemi sürdürülebilir planlamanın hayati parçasıdır. Yerel halkın

birey ve toplum düzeyinde, yaşadıkları çevre hakkındaki anlatımları temsil etmektedir. Bu yerli haritalar tarihsel ve coğrafi anlatımları da içermektedir. Bu anlatımlar kültürel gücün gösterilmesinde önemli bir araçtır (Lydon, 2003).

Katılımcı haritalama, toplulukların kültürel faaliyetlerine dâhil edilmesinden fayda sağlar. Grasseni'nin (2004) belirttiği gibi tarihi ve kültürel uygulamaları çağrıştırarak yerel kimliği ortaya koyar. Katılımcı haritalama genel ifade ile birey- mekân ilişkisinin ve toplumla etkileşimin ortak bağını temsil etmektedir (Lydon, 2003; Offen, 2003; Parker, 2006; Perkins, 2007).

Katılımcı haritalama yönteminin özellikleri ve faydaları Lydon (2002), dönüşümlü topluluk öğrenme ve sürdürülebilirlik planlaması için bir araçtır. Kültürel kalıpları ve dünya görüşlerini yansıtmaları nedeniyle pedagoji ve planlamanın birbirine bağımlılığını ortaya koyar. Sağlıklı ve sürdürülebilir kalkınmanın temel taşı olarak, bilgi üretimi kapsayıcı bir ekosistem temelli yaklaşım için yapılmıştır. Haritalar, diyalog sağlayarak kişisel bilgileri topluluk öğrenimi ve planlanmasında köprü olarak işlev görmektedir. Yaratıcı ve ilgi çekici ifadeyi kolaylaştırır. Genel olarak dünya çapında toplulukları ve kalkınma modellerinin etkileyen sosyal ekonomik ve ekolojik ilişkileri yansıtan önemli mekânsal gücü temsil eden araçtır. Ekolojik ve sosyal anlatıya dayanan varlık temelli toplum öğrenimine ve sürdürülebilirlik için katılımcı planlamaya nasıl bağlanabileceğini gösterir şeklinde sıralanmaktadır (Bastian ve Walz, 2013).

Sosyal varlıklar (bireyler,topluluklar,organizasyonlar) Fiziksel varlıklar (topluluk merkezleri,açık alanlar,işletmeler) ve bunun dışında gerçekte toplum için ne önemlidir konusunda bilgi edinmeyi hedefleyerek bölgedeki eksikliklere çözüm bulmayı hedefler.

Katılımcı haritaları, bir alanın veya belirli bir yerin, haritaları ve fotoğraflarıyla insanların kendi alanlarını nasıl gördüklerini gösterir. Bu haritalar fikir birliği oluşturarak, yaşadıkları alanları tanımlamak için yapılmaktadır. Amaç, insanların halihazırda var olanlar hakkında bilgilerini paylaşarak yaşadıkları kentin planlanmasında söz sahibi olmalarıdır (Lydon ve Frances, 2002; Armstrong, 2008; UNCHR,2008)

Katılımcı haritalamanın nasıl uygulandığı ile ilgili incelenen literatürlerde katılımcı haritalamanın yapılış amacına, uygulanan bölgeye ve uygulanan kişilere göre aşamalarının değiştiği görülmüştür. Creative Rural Communities (2017) “ *Community mapping toolkit*”, BIG Lottery Fund (2014) “*Community Planning Toolkit - Community Engagement*” ve

Armstrong (2008) “Creative Community Mapping” adlı kaynaklar incelenerek katılımcı haritalama süreç ve hedefleri ile ilgili Çizelge 2.1 geliştirilmiştir. Bu aşamalar uygulanırken kişilerin kendilerini daha iyi ifade edecekleri bir ortam oluşabilmesi için etkinlikler önerilmiştir. Bu etkinlikler Çizelge 2.2 de açıklanmıştır.

Çizelge 2.1: Katılımcı haritalama Süreç ve Hedefleri (Bit Lottert Fund, 2014; Armstrong, 2008)

AŞAMA	HEDEFLER
1 Ön Haritalama	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alan hakkında daha fazla bilgi edinmek için bilgi/istatistik toplamaya çalışılmalıdır. Literatür taramalarından çıkan verilerle ön çalışmanın yapılması sağlanmalıdır. ▪ Rehber veritabanı üretilerek ve toplulukta hangi paydaşın neye ihtiyacı olduğu belirlenmelidir. ▪ Haritalama aşamasında en iyi kimin katılacağını bulunarak kişilerin belirlenmesi sağlanmalıdır. Farklı etnik köken, din, ırk, cinsiyet ve yaşlardan oluşan yerel halka öncelik verilmelidir. ▪ Bu faaliyetlerin yerel yönünü şekillendirmek için ağ oluşturulmalıdır. <p>Katılımcı haritası planlamanın bir parçası olarak topluluk katılım planı geliştirilmelidir.</p>
2 Haritalama	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ortak vizyon ve hedefler kümesi oluşturularak mevcut potansiyel kaynakların kullanılabilirliğinin önemi belirtilmelidir. ▪ Bu aşamada toplanacak paydaşlarla ve toplulukla yapılan çalışmayı içermelidir. ▪ Topluluğa katılmak için çeşitli yollara başvurulmalıdır. <ul style="list-style-type: none"> -Katılım etkinlikleri -Topluluk anketleri -Gayri resmi sohbetler ▪ İnsanların hedefler doğrultusunda konuşmaları sağlanmalıdır. ▪ Her bireye konuşma ve geri bildirim fırsatı sunulmalıdır. ▪ Toplulukla farklı etkinlikler yapılarak katılımı sağlanmalı ve ölçülebilir değerler ortaya konulmalıdır.
3 Harita verilerinin ve Etkinlik Verilerinin Okunması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bir ortaklık grubu geliştirmek gerekecektir. ▪ Katılımcı haritalama etkinlikleri aracılığıyla toplanan bilgilerle ilgili farklı disiplinlerden yardım alınmalıdır.(sosyoloji, psikoloji vb.) ▪ Topluluklarla yeni ortaklıklar geliştirerek topluluğun hizmet sunumu genişletilmelidir. ▪ Paydaş ve topluluk birlikte yakından çalışarak yeni fikir ve tespitlerin yapılmasını sağlamalıdır. ▪ Toplanan bilgiler analiz edilerek yorumlanmalıdır. ▪ Toplumun iyileştirilip geliştirilmesinde karar vermesinde yardımcı olacak düşüncelerin ortaya konulması sağlanmalıdır. ▪ Önemli bulgular için bülten oluşturup raporlanmalıdır. (Bu aşamada sosyal medya organlarından destek alınabilir.)
4 Tüm verilerin Sentezlenerek Sürekliliğin Sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Değerlendirme süreci, değişiklikler, bakış açıları, fırsatlardan ve kaynaklardan yararlanmayı sağlayarak, toplum bilgilendirilmelidir. ▪ Katılımcı haritalama devam eden bir süreçtir. Hiçbir zaman kesin bir sonu yoktur. Grubun değişim ve planlama konusunda uzun vadeli taahhüt göstermesini sağlayarak ileriye dönük çözümler sunulmalıdır.

Çizelge 2.2: Haritalama Aşamasında Yapılabilecek Etkinlik Örnekleri

Fotoğraf yarışması;	Farklı bölgelerin fotoğraflarını göstermek ve nerede olduklarını haritada tanımlamalarını istemek, fotoğraflar hakkında fikirlerini almak.
Renkli Not Kâğıtları ve Ağaç;	Umutlar, beklentiler, yaprak, gövde, mevcut kaynaklar, değerler ise kökler olacak şekilde farklı yaş gruplarından renkli not kâğıtlarını ağacın üzerine yapıştırmasını istemek,
Haritalara ok çizmek;	Hangi tesisleri/hizmetleri kullanıyorlar, nerede ve ne zaman kullanıyorlar, nasıl gidiyorlar, bunun için oluşan engeller var mı bunları kontrol edip harita üzerinden işaretlemelerini sağlamak,
Boş harita üzerine işaretlemeler;	Düzenli olarak yürüdükleri yerlerin rotalarını çizmelerini sağlamak (yerel dükkânlar, topluluk merkezleri vb.)
Renkli Not Kâğıtları ve İnsan Vücudu;	Kalp, bölge hakkında neyi sevdiklerini, kol ve bacaklar hangi hizmetleri kullandıkları, umut ve özlem kafa bölgesine yapıştırılarak tanımlama yapmak
Topografik harita değer ölçümü	Hangi varlıklar var, içlerinde hangi etkinlikler var, kim kullanıyor, hangi tesislerin kullanıp kullanılmadığı, yerel topluluklar hakkında neler biliyorlar ve kendi bölgelerinde ne ile ilgilendiklerini veya neye tutkulu olduklarını belirten renkli not kâğıtlarını yapıştırmalarını ve işaretlemelerini sağlamak, renkli not kâğıtları ile bölgelere puanlama yapmak,
Yazı tahtası etkinliği;	Geleceği için 3 temel şey yazı tahtasına kelimeler yazarak vizyon geliştirmek

Sonuç olarak katılımcı haritaları;

- İnsanların halihazırda var olanlar hakkında bilgilerini paylaşarak yaşadıkları kentin planlanmasında söz sahibi olmalarıdır.
- Sosyal varlıklar (bireyler, topluluklar, organizasyonlar), fiziksel varlıklar (topluluk merkezleri, açık alanlar, işletmeler) ve bunun dışında gerçekte toplum için önemli olan konular hakkında bilgi edinmeyi hedefleyerek bölgedeki eksikliklere çözüm bulmayı hedefler.
- Konunun veya önerilen planın farklı bireyleri ve toplumun kesimlerini nasıl etkileyebileceği konusunda önemlidir. Arazi kullanımını, mekânsal kullanım kararları konusunda kritik noktalar elde etme potansiyeline sahiptir.

2.4.1.1. Katılımcı Haritalama Deneyimleri

Katılımcı haritalama deneyimi aynı bölgede yaşayan farklı cinsiyet, yaş, etnik grup ve sosyo-ekonomik duruma sahip bireyleri bir araya getirerek yerelin peyzajı algısı ve yaşanılan sorunlara karşı yerelin ön gördüğü çözümleri ortaya koymaktadır.

Katılımcı haritalama deneyimi dünyanın farklı bölgelerinde farklı amaçlar için uygulanmıştır. Bu deneyimler mevcut alanlar ile ilgili amaca yönelik çözümler sunmuştur. Dünya’da daha çok ve en iyi örnekleri İtalya ve İngiltere’ de yaygın olarak görülmektedir.

2.4.1.1.1. Parabiago Katılımcı Haritası

Parabiago, İtalya'nın kuzeybatı kesiminde bulunan Lombardiya Bölge'sinde yer alan bir kasabadır. Katılımcı haritası, Avrupa birliği ve Lombardiya Bölgesi tarafından finanse edilen “Peyzaj Ekomüze” projesinin bir parçası olmuştur.

Haritalama süreci; yerel vatandaşlar, öğrenciler ve ilgili teknik ekibin katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Toplam katılımcı sayısı 35'tir. Çalışmaya öncelikle, yapılan haritalamayı destekleyecek nitelikte bölge ile ilgili sorular olan bir anket ile başlanmıştır. Ekomüze forumunu destekleyici haritalama için bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu grup herkese açık ve dernekler, belediye teknisyenleri, politikacılar ve yerel halk oluşmuştur.

Katılımcılardan haritalama için Parabiago Bölge'sini karakterize etmeleri, bölgede daha fazla değer verilen unsurları, geri kazandırılmasını gerekli gördükleri alanları ve son 20-50 yılda en çok değişen unsurları belirtmeleri istenmiştir. Yapılan haritada flor a-fauna, üretken faaliyetler, anıtlar ve tarihi binalar adı altında üç grup oluşmuştur.

Haritalama ve anketler sonunda sanatçı Patrizio Craci tarafından harita taslağı oluşturulmuştur. Yapılan bu haritalar belediyede sunulmuş ve harita broşür olarak tüm birimlere dağıtılmıştır. Gelen ziyaretçilere de hizmetler hakkında bilgi aldıkları broşürlerin arkasına baskı yapılarak bölge tanıtılmıştır.

Bu haritalama sayesinde bu bölge ile ilgili birçok proje başlatılmıştır. Bu projelerden biri, ekomüze web sitesinde Qr kodlarıyla kültürel miras ve kullanımları hakkında çok sayıda bilgiye erişimdir. Kendi doğa, kültür ve tarih bilincini iyi bir şekilde kullanma amacında olan ve bir topluluğun ifadesi olma özelliğini koruyan Parabiago'nun bu haritanın bitiminde “Kalp-Yerler” adında bir toplantı gerçekleştirilerek sunumu yapılmıştır. 2009 yılında harita tekrar güncellenip eklemeler yapılarak 2010 yılında tekrar yayınlanmıştır (Raul Dal Santo, 2008).

etme aracı olarak kullanılması hedeflenmiştir. Bu şekilde sadece bir kişinin yaşadığı çalıştığı yer değil, aynı zamanda geçmişte yaşayan ve dönüştüren kişilerin tarihini de koruyan “yeni” bir bölge kavramı açıkça belirtilmiştir. Reggiolo Bölgesi bir çalışma alanı olarak düşünülerek haritalamaya başlanmıştır. Örneğin; su değirmeninin geri kazanımı ve öğütme için teknik sisteminin restorasyonu, efsanevi hikayelere göre Uscioline köprüsünün restorasyonu, gibi önerilerde bulunulmuştur. Bunun dışında bölge ile ilgili rotalar belirlenmiştir. Haritanın ilk oluşturulmasına ek olarak, çeşitli müdahalelerin maliyetleri (geri kazanımlar, restorasyonlar, iyileştirme ve iletişim faaliyetleri) ve finansman kaynakları tanımlanmıştır (Mappa Della Comunita' Dı Raggiolo, 2017).

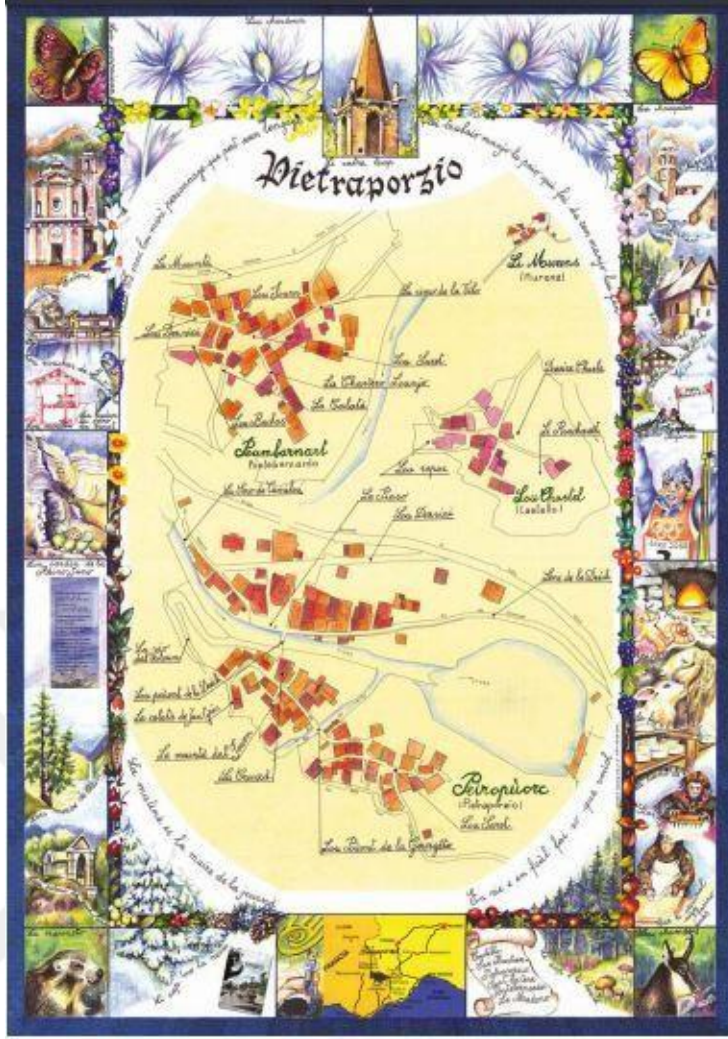

Şekil 2.2: Reggiolo Katılımcı Haritası (Mappa Della Comunita' Dı Raggiolo, 2017)

2.4.1.1.3. Pietraporzio Katılımcı Haritası

Pietraporzio, İtalya sınırındaki Valle Stura'da, Torino'nun 100 kilometre güneybatısında ve Cuneo'nun 40 kilometre batısında yer alan Piedmont'taki Cuneo eyaletinde bir beldedir. Pietraporzio katılımcı haritaları 2000 yılının sonlarında yapılmıştır. Amaç bölgenin kimliğini ve ekonomisini oluşturan tarımın azalma riskini önlemek ve bölgeye özgü olan sambucana koyununun neslinin tükenmesi ile ilgili riskleri dikkate alarak bölgenin geliştirilmesine yönelik bir ekomüze projesi oluşturmaktır. Bu girişime, otlatıcılık ile ilgili bilgiyi toplama ve yayma hedefini belirleyen başka faaliyetler de eklenmiştir. Bu haritaların oluşturulması için katılım modeli belirlenmiştir. Topluluğun mirasın farkında olması, onu

koruması ve canlandırması hedeflenmiştir. Tüm bu süreç Stefano Martini koordinatörlüğünde ilerlemiştir. Yapılan bu haritalama çalışması, yeni kurulacak eko- müze ve yerleşik topluluklar arasındaki bağlantıları güçlendirmek için 2001 yılı boyunca bölge ile temas halinde olmuştur. Bölgede yaşayan tüm ailelere, kültür müdürü tarafından imzalanmış davetiyeler gönderilmiştir. Davetiyede girişimin kısa bir açıklaması yazılarak yerel halkın sürece davet edilmesi hedeflenmiştir. Öncelikle halka açık bir sunum gerçekleştirilmiştir. Burada katılımcılar seçilip hazırlanan takvime göre çalıştay planı yapılmıştır. Çalıştayı duyurmak adına meydana bir sergi sunulmuş ve bölge müziklerinin olduğu bir parti düzenlenmiştir. Bu meydan eko müze yapılacak alana yakındır. Çalıştay vesilesiyle açılan sergi sonraki haftalarda açık kalarak bölge halkının dikkatini çekip merak uyandırması için önemli bir unsur olmuştur. Bu sergi her şeyden önce ne elde edilmek istendiğine dair somut bir fikir vermiştir. Sergiye katılan İtalyan ve diğer Avrupalı akademisyenler çalışmaya olumlu bir etki sağlamıştır. Dışarıdan yerel mirasa gösterilen değerlendirmenin yerel sakinler tarafından yeniden değerlendirilmesi istenmiştir. Gönüllük esasına dayandırılarak harita grubu oluşturulmuştur. Harita çalışma grubu için etkinlikten sonra ilk toplantı düzenlenmiştir. İlgili beş belediyeden yaklaşık kırk kişi sürece dahil olmuştur. Bu gruplarla düzenli olarak toplantılar yapılmıştır. Tarımsal faaliyetlerle ilgili bazı uzun aralar verilse de yaklaşık bir yıl boyunca aylık olarak çalışılmıştır. Belirli öğeler veya hatırlanan öğeler (kilise, kale vb.) bölge mirasının bir parçası olarak kabul edilmiştir. Haritalama ile birlikte yerel kültürün kullandığı çeşitli otlar, bunların hafızalarındaki algıları gibi birçok unsur açıkça ortaya çıkmıştır. Sonraki süreçte gruplar, düzenli olarak bir araya gelerek haritanın ilerlemesi için etkinlikler yapmanın yanı sıra yerel basına posterler ve bültenler ile bilgilendirme yapılmıştır. Haritaların daha somut ve anlaşılır şekilde gösterilebilmesi için resim öğretmeni Pietraporzio'ya verilmiştir ve haritalama sonlandırılmıştır (National Geographic Society, 2015).

Şekil 2.3: Pietraporzio Katılımcı Haritası (National Geographic Society, 2015).

24.1.14. Val Germanasca Katılımcı Haritası

Val Germanasca, İtalya'nın kuzey batısındaki Torino şehrinde bulunan bir vadidir. Vadi yaz turizmi ile öne çıkan bir beldedir. Germanasca'da (Turin) madenciliğin terk edilmesi, kültürel ve turistik açıdan büyük bir mirasın kaybolması riskini doğurmuştur. Val Germanasca'daki katılımcı haritalama deneyimindeki amaç; doğal ve kültürel mirasların, toplulukların örgütsel kapasitesinin gelişmesiyle birlikte kırsal alanlardaki ekonominin güçlendirilmesidir. Eylül 2010'da başlayan proje Val Germanasca yerel halkının aktif katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Pomaretto adı altında başlayan haritalamanın sunumu iki panel şeklinde gerçekleştirilmiştir. Pomaretto, Val Germanasca'daki Turin'in yaklaşık 45 km güneybatısında yer alan İtalyan bölgesi Piedmont'taki şehrin Torino kentinde bir komündür. Haritalama süreci eğitimler eşliğinde yapılan toplantı ile başlamıştır. Bölgenin değerlerine duyarlı olma fikriyle yola çıkılan çalışma, faaliyetlerin farkında olan bir sınıf projesi ile çocuklarla çalışma kararı

alınmıştır. Haritalama 7 çocuk 1 öğretmen tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılacak iş eski bir yolun yeniden keşfi olmuştur. Çocuklar yol boyunca yürüyüş yapmış ve ön bilgi edinmişlerdir. Bu yol ile ilgili aileleri arasında bilinen efsaneleri ve öyküleri bildirmişlerdir. Maddi olmayan bu unsurların vurgulanması bu bölgeyi özel ve farklı kılarak kültürel mirasın özelliklerini ortaya çıkarmıştır. Sonraki süreçte, aileleri de çalışmaya eklenerek ailelerin anıları ile ilgili görüşmeler yapılmıştır. Nereye giderdiniz? hangi yolu tercih ederdiniz? Ne ile giderdiniz? Karşınıza, ne çıktı nelere tanıklık ettiniz gibi sorular sorulmuştur ve öne çıkan unsurlar tespit edilmiştir. Bir sonraki aşamada yeniden ilgili alana gidilerek alanın eski ile yeni arasındaki farklılıkları hatta yeni yönlerin keşfedilmesi, öğrenilmesi sağlanmıştır. Koordinatör Barbara Pons tarafından yönetilen bu çalışma, özellikle bu alanda yaşanan diğer benzer deneyimlerle karşılaştırıldığında birçok veri ortaya çıkarmıştır. Belediye sınırları içinde yaşayan farklı yaş, cinsiyet, din vb. sosyo-demografik özelliklere sahip yerel halk arasında birliktelik oluştuğu belirtilmiştir (Mappe Di Comunita Online, 2013).

Şekil 2.4: Val Germanasca Katılımcı Haritası (Mappe Di Comunita Online, 2013).

24.1.1.5. Judicaria Katılımcı Haritası

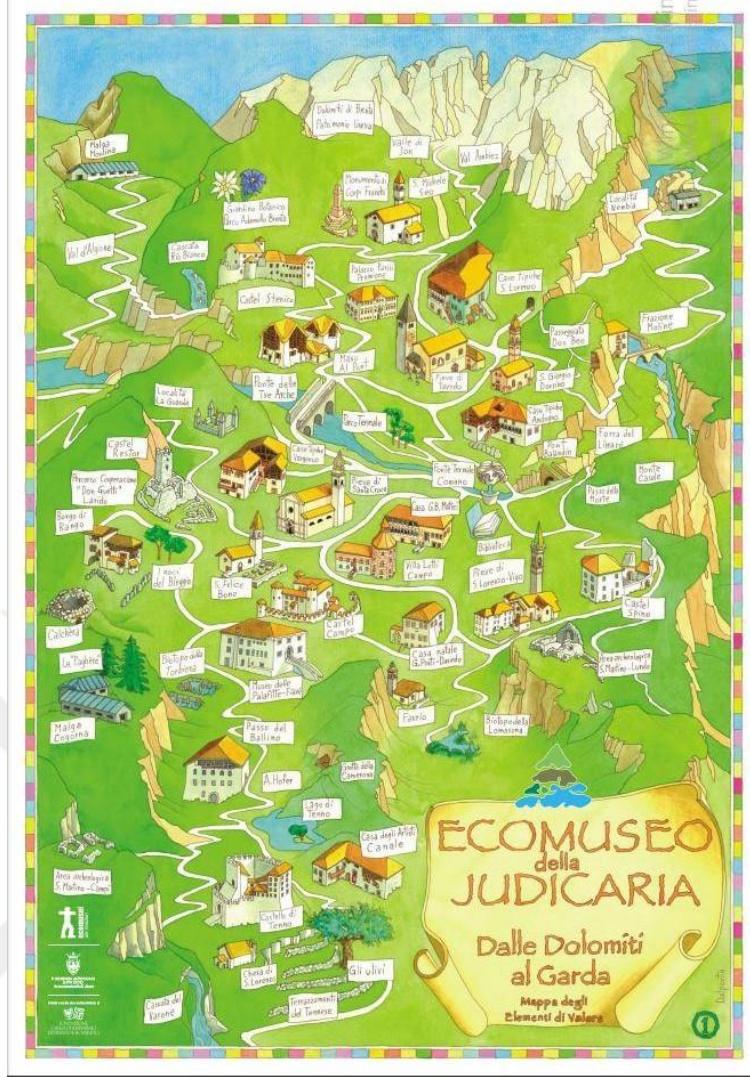
Judicaria, İtalyanın Trento şehrinde bulunmaktadır. Katılımcı haritasının oluşturulması, yerel mirasların bilgisinin korunması ve geliştirilmesi için yerel nüfusun katılımını sağlamıştır. Bölgenin değerlerinin tanımlanmasının genel amacı, daha iyi bir yaşam kalitesi ve gelecek nesiller için sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek olmuştur. Bölgenin ana odakları,

geleneksel mimari, kültürel peyzaj, doğal peyzaj unsurları, kültürel ve dini unsurlar, tarımsal faaliyetler ve yerel ürünler olarak belirlenmiştir. Haritanın yapılması üç aşamada gerçekleşmiştir. Ekomüzenin tüm belediyelerini kapsayan yerel sakinlerle röportajlar yapılmıştır. Röportaj sırasında toplanan ve ilgili çalışma grupları tarafından paylaşılan bilgiler, yerel bir sanatçı tarafından suluboya tekniğiyle resmi poster formatında (50x70cm) üretilmiştir. Haritanın kamuya açık sunumu 9 Mayıs 2011'de düzenlenmiştir. Harita öncelikle yerel topluluğa yönelik ve Ekomüzenin kendi topraklarındaki vatandaşlarına yaklaşabileceği bir araç olmuştur.

Topluluk katılımıyla haritanın yapılması bölgenin özelliklerini ortaya çıkarmış ve mekânların yorumlanıp değerlendirilmesini sağlamıştır.

Harita ayrıca ziyaret edilen bölgenin çevresel ve kültürel özelliklerine saygılı ekoturizm olarak adlandırılan yeni turizm biçimlerini de teşvik etmeyi amaçlamıştır.

Haritanın gerçekleştirilmesinde katılımcıların gösterdiği bağlılık, ruh ve farkındalık, ekomüze projesinin büyümesi ve yeniden başlatılması için iyi bir temel oluşturmuştur (E-Borghi, 2019).

Şekil 2.5: Judicaria Katılımcı Haritası (E- Borghi, 2019).

2.4.1.16. Endonezya Katılımcı Haritası

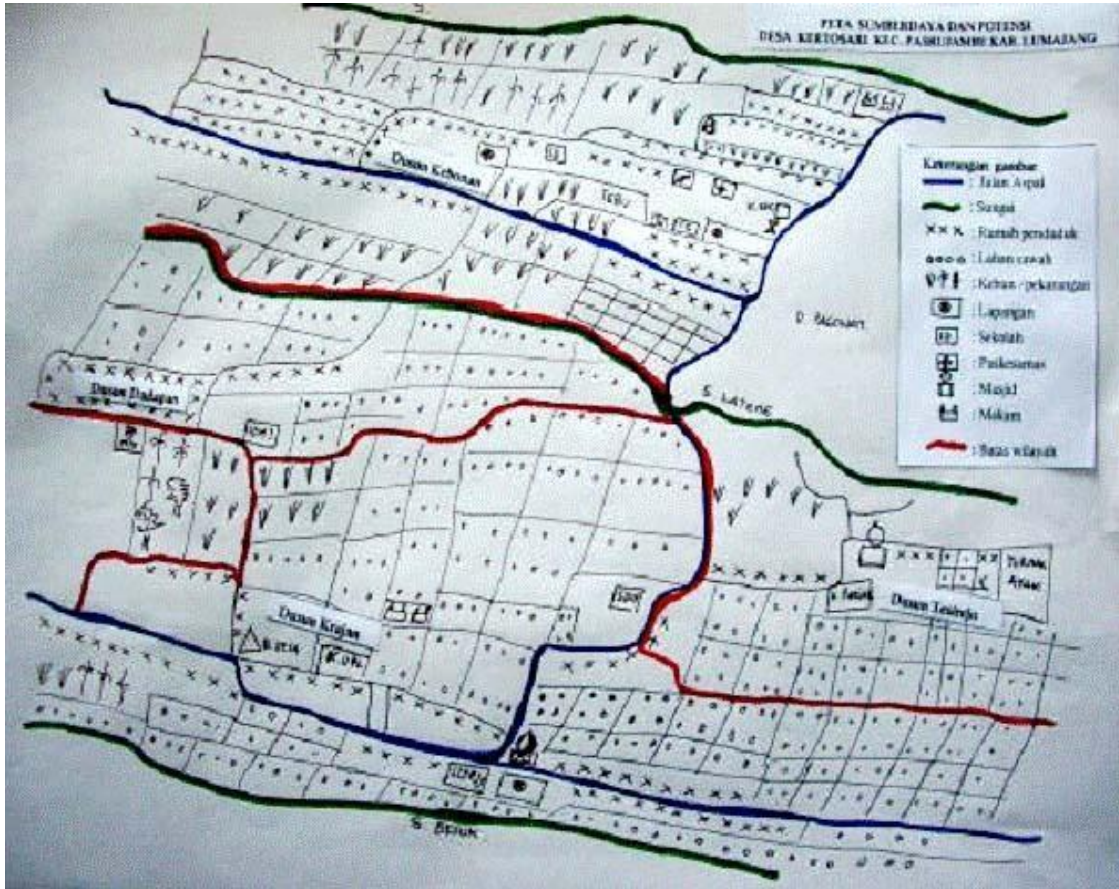
Endonezya'nın yerel kaynaklarını haritalayan bu katılımcı haritası Eylül 2005'te yapılmıştır. Haritada çizilen unsurlar sırasıyla kapalı yol, nehir, yerel konut, kuru tarım arazisi, spor alanı, okul, toplum sağlığı merkezi, cami ve mezarlık olmuştur.

Farklı görüşleri elde edebilmek için farklı sosyo-kültürel yapıdaki grupları dâhil edilmiştir. Haritalama sürecine yerel halkın dışında belediye çalışanları, ticaret aktörleri, okul öğrencileri ve ayrıca kolej öğrencileri gibi çeşitli gruplardan oluşmuştur. Ayrıca yerel bir sosyal hizmet uzmanı ve gazeteci de bulunmuştur.

Seelampur bölgesinin ve yakındaki alanların altyapısını ve yaşam tarzları ile ilgili veriler elde edilmiştir. Bu haritada özellikle bölgede yaşayan kadın toplulukların kentsel yoksulluğa vurgu

yapması dikkat çekmektedir. Bunun dışında sağlık, eğitim, barınma, istihdam, ulaşım, göçmen konutları, bankalar, postaneler, siyasi bölgeler, özel ofisler, bölgesel kültür gibi diğer başlıklara da tespit edilmiştir.

Katılımcı haritalama deneyiminden; park alanları, sinemalar gibi sosyal toplantılar ve eğlence için bir yer ve özellikle sanat ve bilim konuları için hizmet birimlerinin geliştirilmesi ile ilgili öneriler geliştirilmiştir (Example, Community Map, 2005).

Şekil 2.6: Endonezya Katılımcı Haritası (Example, Community Map, 2005).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Tez çalışmasının materyalini Malatya İli Battalgazi ilçesi sınırları içinde yer alan Orduzu Mahallesi oluşturmaktadır. 2170290 proje numaralı TÜBİTAK projesi kapsamında temin edilen ortofotolar mekânsal analizler için altlık olarak kullanılmıştır.

Çalışma alanını kapsayan birden fazla ortofoto mozaiklenerek tek bir altlık haline getirilmiştir. Elde edilen ortofoto mozaığı üzerinden mekânsal analizler gerçekleştirilmiştir. Mekansal analizler için; Malatya Büyükşehir Belediyesi'nden temin edilen Malatya İli Alt Bölge Ölçeğinde Peyzaj Karakter Analizi "Peyzaj 44 Projesi" verileri, Malatya-Bingöl-Elazığ- Tunceli 1/100.000 Çevre Düzeni Plan kararları, Malatya İli 1/50.000 Ölçekli Çevre Düzeni Plan Kararları, Malatya İli 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planı rapor verileri, Battalgazi Belediyesi İmar Planları, 2170290 proje numaralı TÜBİTAK projesi kapsamında temin edilen veriler çalışmada ara materyaller olarak kullanılmıştır. Verilerin işlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) programlarından biri olan QGIS yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tez çalışma kapsamında kullanılan kaynaklara ilişkin veri matrisi Çizelge 3.1'de aktarılmıştır.

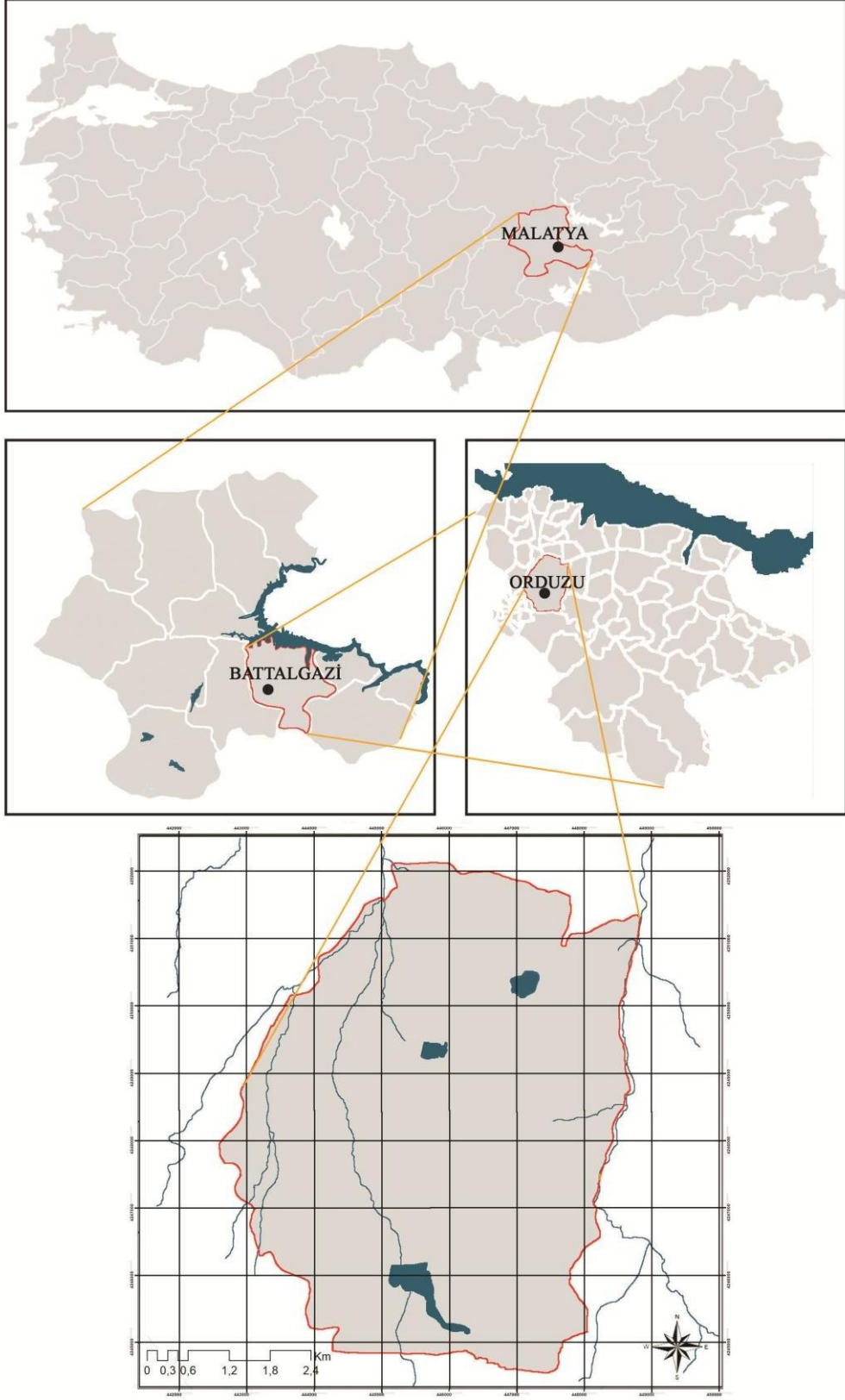
Çizelge 3.1: Veri Matrisi

Veri Tipi	Ölçek	Yıl	Kaynak
İklim	-	-	Meteoroloji Genel Müdürlüğü
Topografya	-	-	2170290 proje numaralı TÜBİTAK projesi kapsamında üretilen DEM verisi
Toprak	-	-	Tarım ve Orman Bakanlığı/Tarım Reformu Genel Müdürlüğü
Jeolojik Formasyon	1/25.000	-	Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü
Jeomorfoloji	1/25.000	-	Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü ve Topografya Haritası
Hidrolojik Yapı	1/25.000	2018	Malatya Büyükşehir Belediyesi Malatya İli Nazım İmar Planı, Malatya Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (MASKİ) ve Devlet Su İşleri (DSİ) 9. Bölge Müdürlüğü
Arazi Kullanım Kabiliyeti	1/25.000	2018	Malatya Büyükşehir Belediyesi Malatya İli Nazım İmar Planı,
Yerleşim	-	2010	Battalgazi Belediyesinden temin edilen hali hazır haritalar
Açık Yeşil Alan Sistemleri	-	-	Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Parsel Sorgulama Uygulaması ve 2170290 proje numaralı TÜBİTAK projesi kapsamında temin edilen ortofotolar
Özel Kanuna Tabi Alanlar	1/25.000	2018	Malatya B.B. Malatya ili Nazım İmar Planı, Malatya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Arslantepe Höyüğü Koruma Amaçlı İmar Planı (Sivas Kültür Varlıkları Koruma Kurulu)
Teknik Alt Yapı	1/25.000	2010	Malatya Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (MASKİ) ve Devlet Su İşleri (DSİ) 9. Bölge Müdürlüğü
Erişilebilirlik	1/25.000	2018	Malatya Büyük Şehir Belediyesi Malatya ili Nazım İmar Planı

3.1.1. Çalışma Alanı Sınırı ve Coğrafi Konum

Araştırmanın ana materyalini Malatya ilinin, Battalgazi ilçesindeki 102 mahalle arasından kültürel peyzaj potansiyeli dikkate alınarak, kentsel yerleşim alanının kuzeydoğusunda yer alan gelişme alanı niteliğindeki Orduzu mahallesi oluşturmaktadır. Kuzey yarımkürede 38° 20' 37'' ve 38° 24' 45'', doğu meridyenleri ile 38° 20' 52'' - 38° 24' 46'' kuzey paralelleri üzerinde yer almaktadır. Orduzu Mahallesi'nin yüz ölçümü 32,35 km² ' dir. Orduzu Mahallesi coğrafi konumu Şekil 3.1' de gösterilmiştir.

Tez çalışması; TÜBİTAK 3501 Kariyer Geliştirme Programı kapsamında desteklenen 217O290 proje numaralı “ *Arslantepe Höyüğü ve Territoryumunda Arkeolojik Peyzajların Yenileme ve Yönetim Stratejisi Olarak Arkeolojik Park Modelinin Oluşturulması* ” başlıklı bilimsel araştırma projesi bünyesinde yürütülen arazi çalışmaları ile üretilen gelişim raporları verileri ile desteklenmiştir.

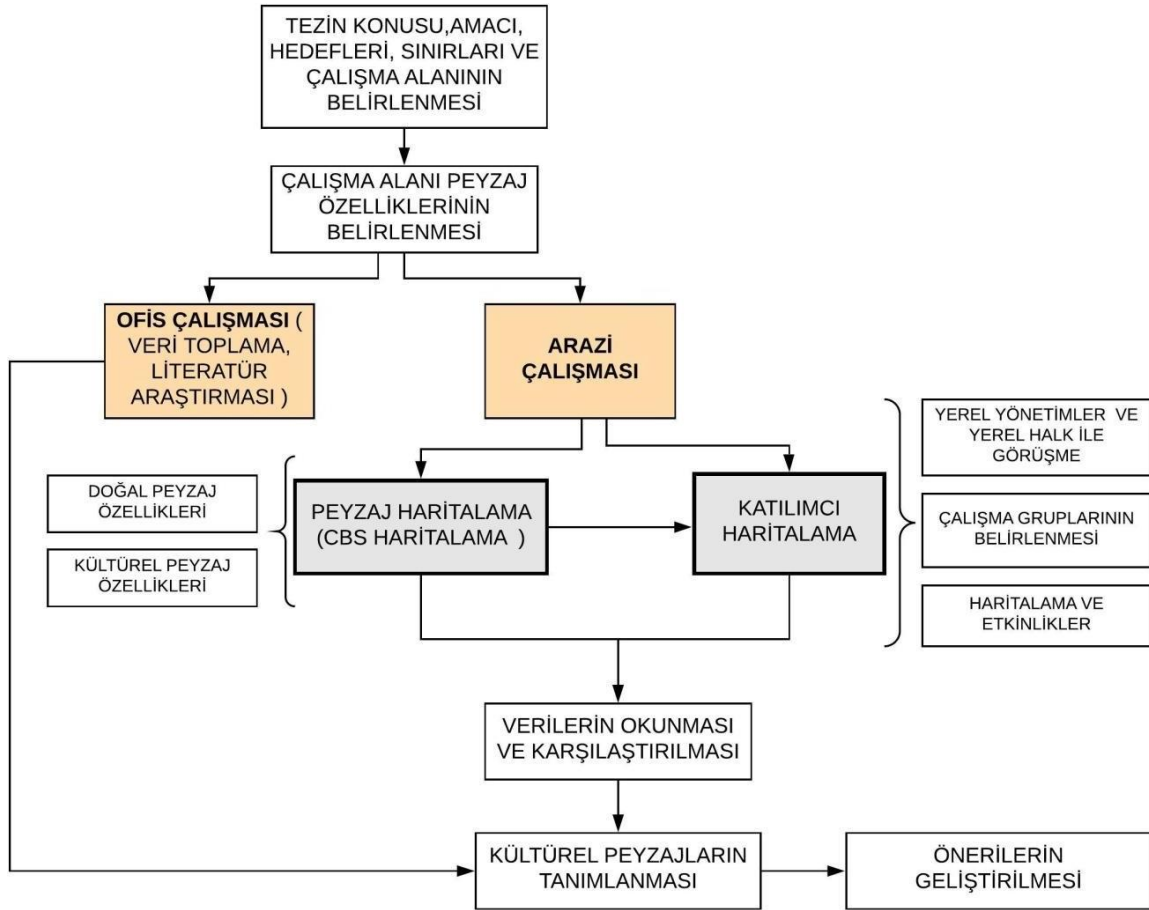

Şekil 3.1: Orduzu Mahallesi Coğrafi Konumu (Orijinal, 2020)

3.2. Yöntem

Bu çalışmada; araştırma konusunun ve alanının belirlenmesinin ardından, çalışmada değerlendirilecek olan doğal ve kültürel peyzaj özellikleri belirlenerek tanımlanmıştır. Araştırma ofis çalışmaları ve arazi çalışmaları olarak paralel yürütülmüştür. Paralel yürütülen bu çalışmalar sonucunda peyzaj haritaları ve katılımcı haritaları (topluluk haritaları) oluşturulmuştur. Oluşturulan bu haritalar değerlendirilerek öneriler geliştirilmiştir.

Bu süreçte araştırmanın yöntemine ilişkin akış şeması Şekil 3.2.'de gösterilmiştir.

Şekil 3.2: Çalışma Yöntemi Akış Diyagramı (Orijinal, 2020)

3.2.1. Literatür Araştırması ve Veri Toplama

Bu aşama bir ön çalışma, veri toplama ve irdeleme aşaması olup, kültürel peyzaj bileşenlerinin tanımlanması çalışmasında, elde edilen verilerin doğruluğu ve yeterliliği ile ilişkili olduğundan mevcut durum analizleri için veri toplanmıştır. Bu aşamada çeşitli

kurumlardan bilgi ve veriler temin edilmiş, proje alanı ve yönetime ilişkin literatür araştırması yapılarak önceki çalışmalar irdelenmiştir.

Yapılan çalışmalar kültürel peyzajların tanımlanmasına ve katılımcı haritası deneyimine ilişkin yöntem çalışmaları olarak iki şekilde yapılmıştır.

3.2.2. Peyzaj Haritalama (Analiz)

Kültürel peyzajların tanımlanmasına ilişkin analizler, doğal ve kültürel özelliklerin belirlenmesi için kurumlardan alınan veriler CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) programlarından olan QGIS yazılımı ile sayısallaştırılıp bilgisayar ortamına aktarılarak oluşturulmuştur.

Daha sonra arazi çalışmaları için odak noktalar ve güzergâhlar belirlenerek çalışma planı oluşturulmuştur. Arazi çalışmaları için 2170290 proje numaralı TÜBİTAK projesi kapsamında temin edilen orto fotolar referans alınarak ve CBS ortamında oluşturulan haritalarla doğal ve kültürel özellikleri tespit edecek incelemelerde bulunulmuştur. Yerel halkla sözlü görüşmeler yapılarak çalışma alanı arazi sürveyi için fotoğraflar çekilmiştir.

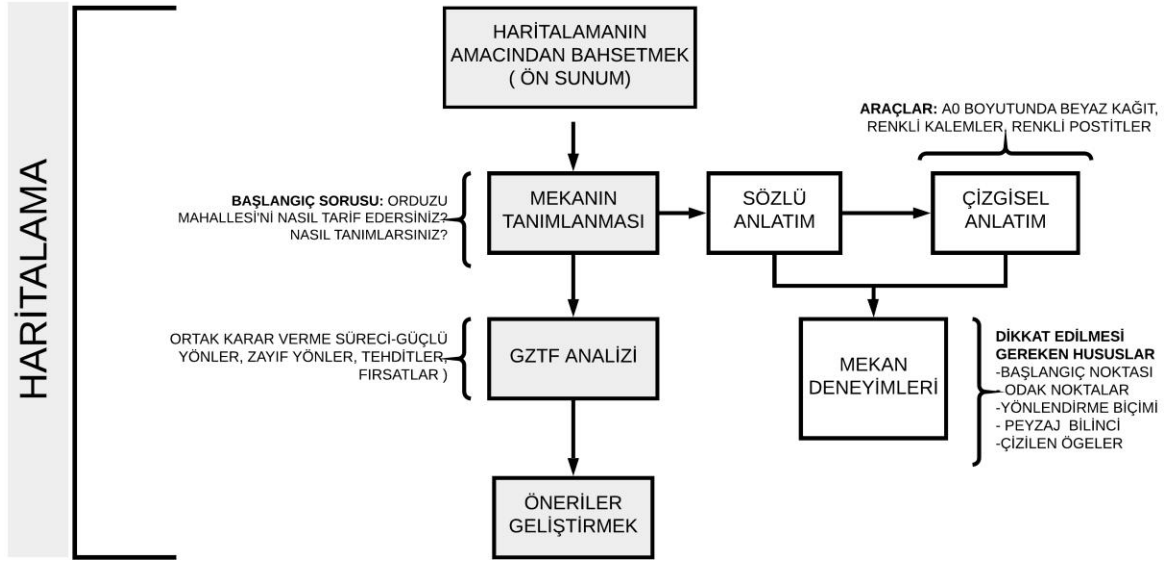
3.2.3. Katılımcı Haritalama

Kültürel peyzajların tanımlanması kapsamında yerel halkın potansiyelinin anlaşılması, sorunların yerinde tespit edilmesi ve gerçekçi ve sürdürülebilir gelişmenin yanı sıra kent sakinleri tarafından tanımlanacak somut ve somut olmayan peyzaj öğelerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışma kapsamında uygulanan katılımcı haritalama adımları, Creative Rural Communities (2017) “ *Community mapping toolkit*”, BIG Lottery Fund (2014) “*Community Planning Toolkit - Community Engagement*” ve Armstrong (2008) “*Creative Community Mapping*” adlı kaynaklar incelenerek katılımcı haritalama süreç ve hedefleri ile ilgili geliştirilen Çizelge 2.2 ye referans alınarak gerçekleştirilmiştir. Teknik kullanılırken araştırmannın amacına göre yöntem akışı geliştirilerek uygulanmıştır. Bu teknikteki en kritik nokta haritalama sürecine katılımın sağlanması ve sürecin kiminle gerçekleştirileceği ile ilgili sorulardır. Verilen uygulama örneklerine bakıldığında, yerel yönetimlerin rolünün sürecin düzgün yürütülmesinde kritik olduğu görülebilir. Buna dayanarak Orduzu Mahallesi'nin üst ve alt ölçekli yerel yönetim birimleri ile görüşmeler yapılmıştır. İlk olarak, katılımcı haritalama yönteminin amacı ve önemi ve özellikle yönetimdeki rolü hakkında Battalgazi Belediyesi'ne, Orduzu Mahallesi Muhtarlığı'na katılımcı haritalama ile ilgili sunum gerçekleştirilerek bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. İlk toplantı 23 Temmuz 2019'da ilçe idari yönetim birimi olan Battalgazi Belediyesi'nde yapılmıştır. 30 Temmuz 2019 tarihinde,

ilçe muhtarı ve ekibi ile Battalgazi Belediyesi Kültür Müdürlüğü koordinasyonunda bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantının ardından haritalama sürecinde katılımcıların seçimi üzerine tartışmalar yapılmıştır. Haritalama sürecinde cinsiyet, etnik köken, inanç, yaş, ekonomik yapı vb. kriterleri göz önünde bulundurmadan toplumun tüm kesimlerinin bir arada olduğu karma katılımın sağlanması amaçlanmıştır. Ancak Orduzu Mahallesi'nin muhafazakar yapısı nedeniyle katılımcıların karma katılım ile kendilerini rahat ifade edemeyecekleri öngörülmüştür. Buna dayanarak, cinsiyete göre katılım grupları oluşturulmasına ve farklı zamanlarda grup çalışmaları yapılmasına karar verilmiştir.

Kadın ve erkek olarak iki grup oluşturularak farklı yaş, ekonomik yapı, köken vb kriterlerde fakat 10 yıl ve üzeri süredir Orduzu Mahallesi'nde ikamet eden kişilerden seçim yapılmıştır. Haritalama tarihleri ve yerleri belirlenerek farklı zaman ve mekanlarda katılımcılar la haritalar tamamlanmıştır.

Haritalama süreci; haritalamanın amacından bahsederek ve “ Orduzu Mahallesi'ni nasıl tarif edersiniz? Nasıl tanımlarsınız?” sorularıyla başlangıç yapılmıştır. Konuşmalara müdahale etmeden ve yönlendirmeden öncelikle sözlü anlatımlarla başlanan mekan tanımlamaları daha sonra A0 boyutunda beyaz kağıt ve farklı renklerde kalem ve postitlerin verilmesiyle çizgisel anlatılma dönüştürmeleri istenmiştir. Boş kağıt verilmesindeki amaç katılımcıların kendilerine sınır belirlemeyip daha özgür ifade etmeleridir. Mahalle sınırlarını ve merkezlerini kendileri belirleyip mekan deneyimlerini ifade ederek çizim yapmışlardır. Bu çizim yapılırken ne çizeceklerine, neresi nasıl ifade edeceklerine, nelerden bahsetmek istediklerine kendileri karar vermişlerdir. Katılımcılar çizimlerini yaparken çizim aşamaları, çizim yaparken oluşturdukları diyaloglar, yönlendirme biçimleri, anlattıkları hikayeler kaydedilmiştir. Çizgisel anlatım bittikten sonra çalışma alanındaki güçlü yönlerin, zayıf yönlerin, tehditlerin ve fırsatların somut bir şekilde saptanması amacıyla GZTF analizi yapılmıştır. Bu analiz için yerel halka kadınlar ve erkekler olmak üzere, üzerinde güçlü yönler, zayıf yönler, tehditler ve fırsatlar yazılan bir kağıt verilerek kendileri açısından bu tablonun doldurulması istenmiştir. Mahallelerinde neyi nasıl gördüklerini ve neler olduğunu saptamak amacıyla onların gözünden ortak bir GZTF analizi yapılmıştır. Daha sonra oluşturdukları bu analizler üzerinden Orduzu Mahallesi ile ilgili öneriler geliştirmişlerdir (Şekil 3.3).

Şekil 3.3: Katılımcı (Topluluk) Haritalama Yöntem Akış Şeması

324. Verilerin Okunması

Verilerin okunması arazi ve ofis çalışmalarının incelenip yorumlanmasıyla yapılmıştır.

- Sözlü ve çizgisel anlatımlar raporlanmıştır. Bu rapor ileriye dönük geliştirilecek öneriler için rehber veri tabanı niteliğindedir.
- Haritalar sadeleştirilerek çizilen peyzaj öğeleri ortaya konmuştur. Bu öğeler yerel halk tarafından algılanan kültürel peyzaj öğelerini tanımlama biçimi yönünde önemlidir.
- Çizim aşamaları incelenmiştir. Bu aşamalar yerel halkın önceliklerine göre peyzaj algısını ortaya koymaktadır.
- Mevcut hali hazır haritalarla karşılaştırma yapılmış ve peyzaj öğelerinin en çok hangi bölgelerde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu şekilde peyzaj bilinci ölçülerek peyzaja hakimiyetleri yorumlanmıştır.
- Odak bölgeler ve yapılar belirlenmiştir. Nirengi noktaları ortaya çıkmıştır.
- Güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler (GZTF Analizi) için yazılan maddeler karşılaştırılarak ve katılımcıların geliştirdiği öneriler üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

325. Çalışma ile İlgili Sonuç ve Önerilerin Geliştirilmesi

Çalışma sonucu elde edilen veri tabanı ile göz ardı edilen bilgiler tespit edilmiş ve çalışma alanı ile ilgili sorunlar için yerel halk katılımlı çözümler üretilmiştir.

Ortak vizyon ve hedefler kümesi oluşturularak mevcut potansiyel kaynakların değerinin önemi belirtilmiştir. Sonuç olarak mevcut arazi verileri ve katılımcı haritasından oluşan veriler değerlendirilip sentezlenerek kültürel peyzajların tanımlanması ile ilgili ileriye dönük tespit ve önerilerde bulunulmuştur.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Kültürel peyzajların tanımlanması amacı ile Orduzu Mahallesi örnek çalışma alanı seçilerek detaylı bir durum araştırılması yapılmıştır. Bu araştırma ile mahallenin doğal peyzaj ve kültürel peyzaj analizleri yapılarak mevcut peyzaj öğeleri tanımlanmış ve değerlendirilmiştir.

Katılımcı haritalama tekniği uygulanarak yerel halkın katılımı sağlanarak mevcut durum değerlendirilmiş ve öneriler geliştirilmiştir.

4.1. Doğal Peyzaj Analizleri

Çalışma alanının doğal peyzaj analizleri için; iklim özellikleri, topoğrafik özellikler, toprak yapısı, hidroloji ile flora ve fauna özellikleri başlıkları altında incelenerek bu bölümde açıklanmıştır.

4.1.1. İklim Özellikleri

Peyzaj elemanlarının oluşumunda iklimin etkisi büyüktür. İklim doğrudan veya dolaylı olarak bütün canlılara ve cansızlara etki etmektedir (Akman 2011).

Dünyanın dönüşü ile güneşten gelen radyasyonların birleşmesiyle oluşan sıcaklık iklimsel zonları oluşturmaktadır. Malatya'da kurak-yarı nemli mezotermal iklim kuşağı hâkimdir (Klimatoloji Şube Müdürlüğü, 2004)

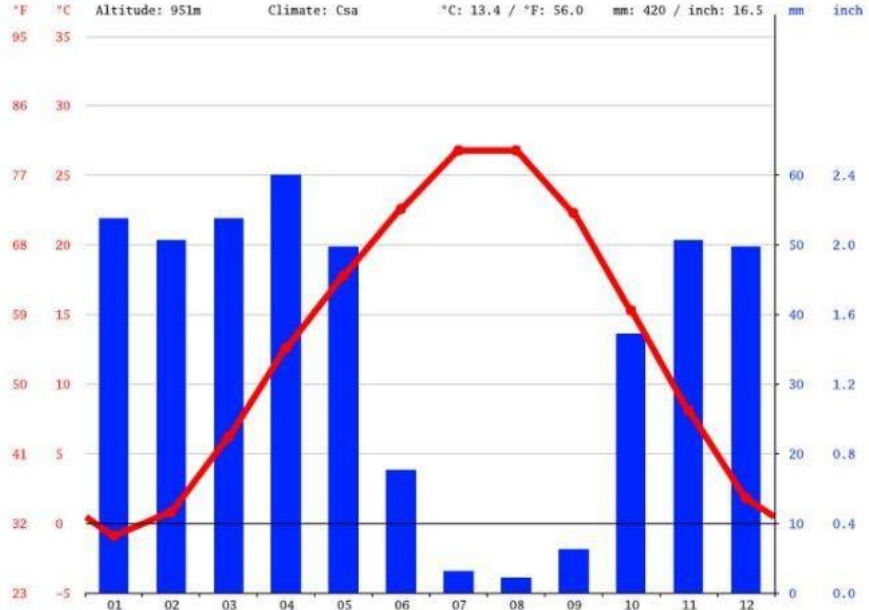
Malatya, sıcak ve ılıman bir iklime sahiptir ve kışları yazlara göre daha yağışlıdır. Yıllık ortalama sıcaklık 13.4°C ve yıllık ortalama yağış miktarı 420 mm' dir (Anonim, 2020).

Yılın en kurak ayı Ağustos'tur ve bu ayda yağış 2 mm'dir. Yılın en fazla yağışı ise Nisan ayında olmaktadır ve bu ayda ortalama yağış miktarı 58 mm'dir (Şekil 4.1) (Anonim, 2020).

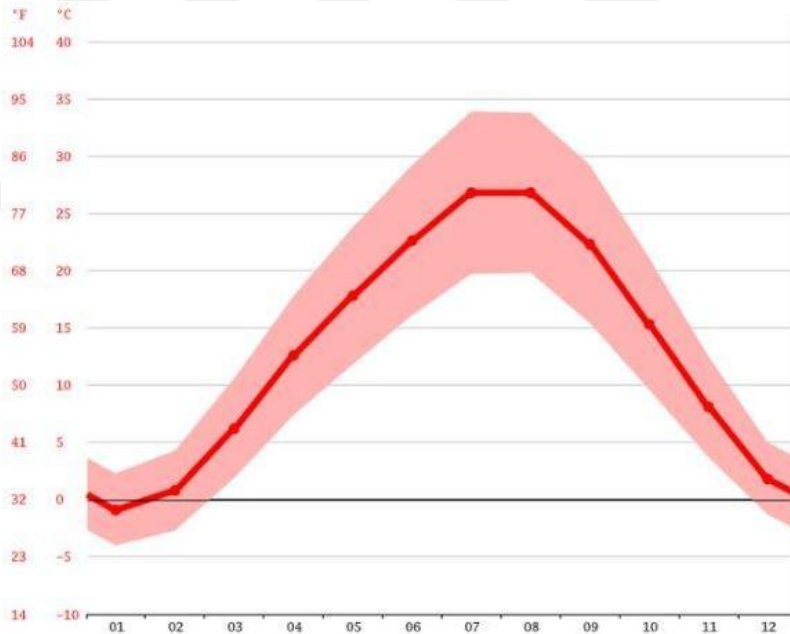
Yılın en sıcak ayı 26.8°C sıcaklığa kadar ulaşmış olan Temmuz ayıdır. Yılın en soğuk ayı ise -0.9°C sıcaklığa kadar düşmüş olan Ocak ayıdır (Şekil 4.2) (Anonim, 2020).

En kurak ve en yağışlı aylar arasındaki yağış miktarı farkı 56 mm'dir. Yıllık ortalama sıcaklık 27.7 °C civarındadır. Bu durum Çizelge 4.1 de gösterilmektedir. (Anonim, 2020).

Battalgazi ilçesinde yaz aylarında havalar sıcak ve kurak iken kış ayları soğuk ve yağışlı geçmekte olup bu yağışlar Akdeniz'den gelen alçak basınç ile oluşmaktadır. En sıcak aylar Haziran-Temmuz aylarıdır. Sıcaklık ortalama 27-30 derecedir. Yağışlar en fazla ilkbahar ve sonbahar aylarında ve yıllık ortalama 400-500 mm civarı olmaktadır (Anonim1, 2020).

Şekil 4.1: Malatya İklim Grafiği (Anonim, 2020)

Şekil 4.2: Malatya Sıcaklık Grafiği (Anonim, 2020)

Çizelge 4.1: Malatya İli 1998-2018 Yıllarına Ait İklim Tablosu (Anonim, 2020)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ort. Sıcaklık (° C)	-0.9	0.8	6.2	12.6	17.8	22.6	26.8	26.8	22.3	15.3	8.1	1.8
Min. Sıcaklık (° C)	-4	-2.7	1.9	7.4	11.8	16.1	19.7	19.8	15.4	9.8	3.7	-1.3
Maks. Sıcaklık (° C)	2.3	4.3	10.6	17.8	23.8	29.2	33.9	33.8	29.2	21.1	12.5	5
Yağış / Yağış (mm)	52	49	52	58	48	17	3	2	6	36	49	48

4.1.2. Topografik Yapı

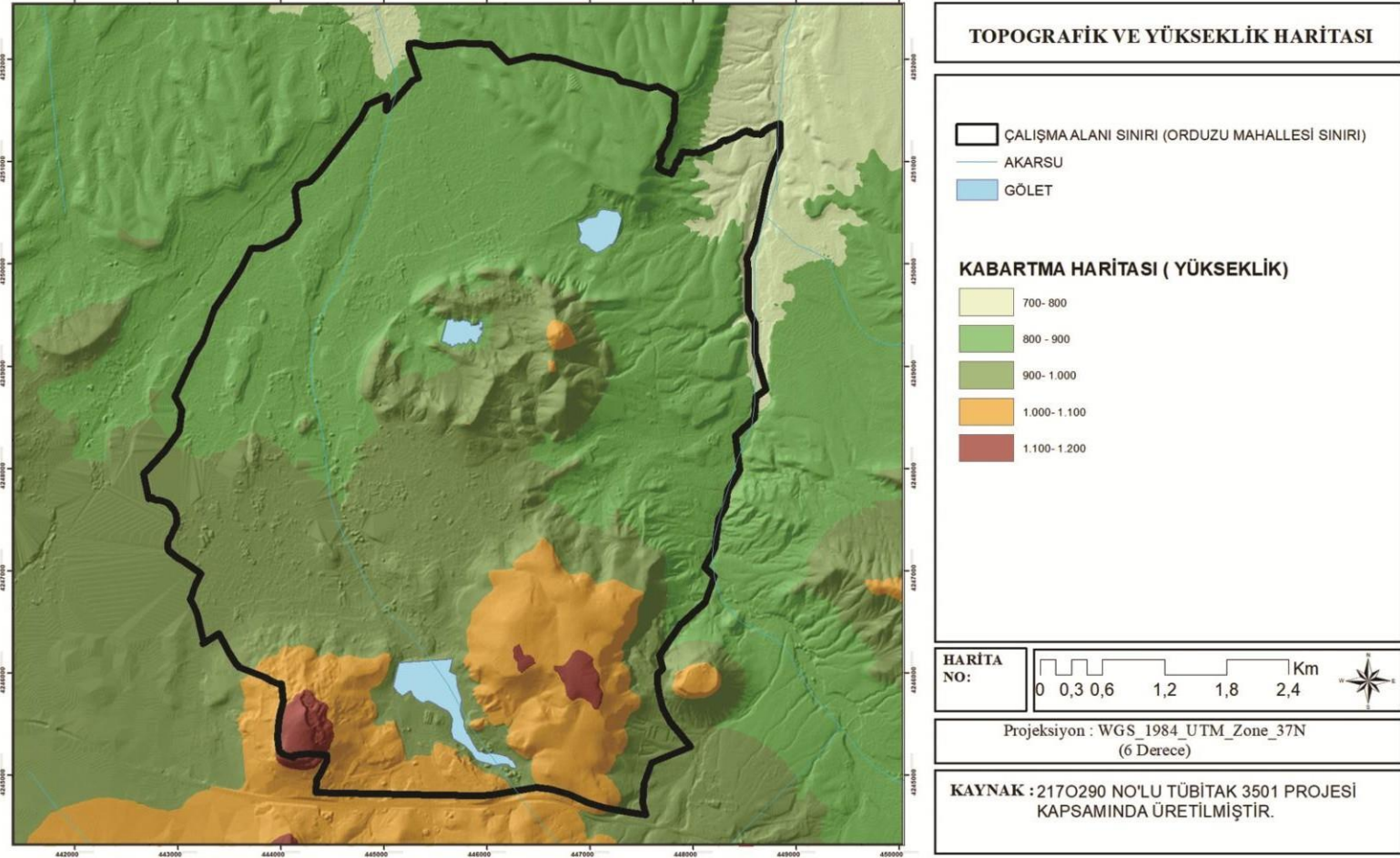
217O290 No'lu TÜBİTAK 3501 Projesi kapsamında Orduzu Mahallesi'ne ait sayısal yükseklik verisi üretilmiştir. Oluşturulan bu yükseklik modelinden Orduzu Mahallesi'ne ait veriler alınarak çalışma alanına ait topografik harita oluşturulmuştur.

Orduzu Mahallesi'ne ait oluşturulan sayısal yükseklik modeli incelendiğinde genel olarak düz alanlar ile çevrili olduğu ve 1000-1200 m aralığına hâkim olan yükseklik grubunun çalışma alanının güney ve güney-doğu yönünde arttığı tespit edilmiştir (Şekil 4.3.).

Eğimin güney ve doğu doğrultusunda arttığı batı doğrultusunda azaldığı görülmektedir. Margap göletini çevreleyen yüksek eğim grubu güneye doğru artarken kuzeye doğru azalmaktadır. Kuzeyde ise, eğimin kuzey doğu doğrultusunda arttığı görülmektedir (Şekil 4.4.).

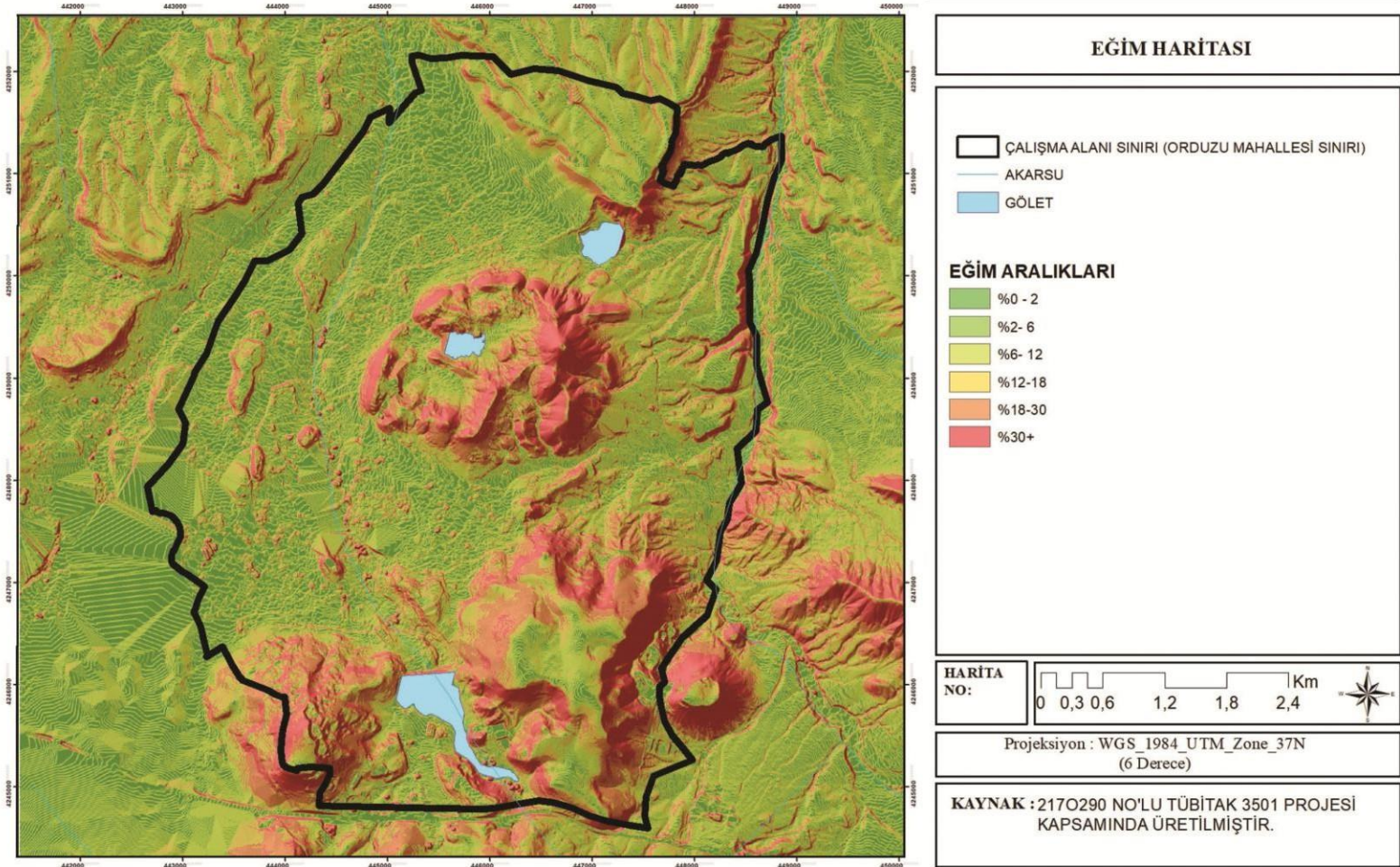
Bakı durumu incelendiğinde araştırma alanının güneydoğu, doğu, batı ve kuzeybatı bakırlı olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.5.).

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA
YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ**

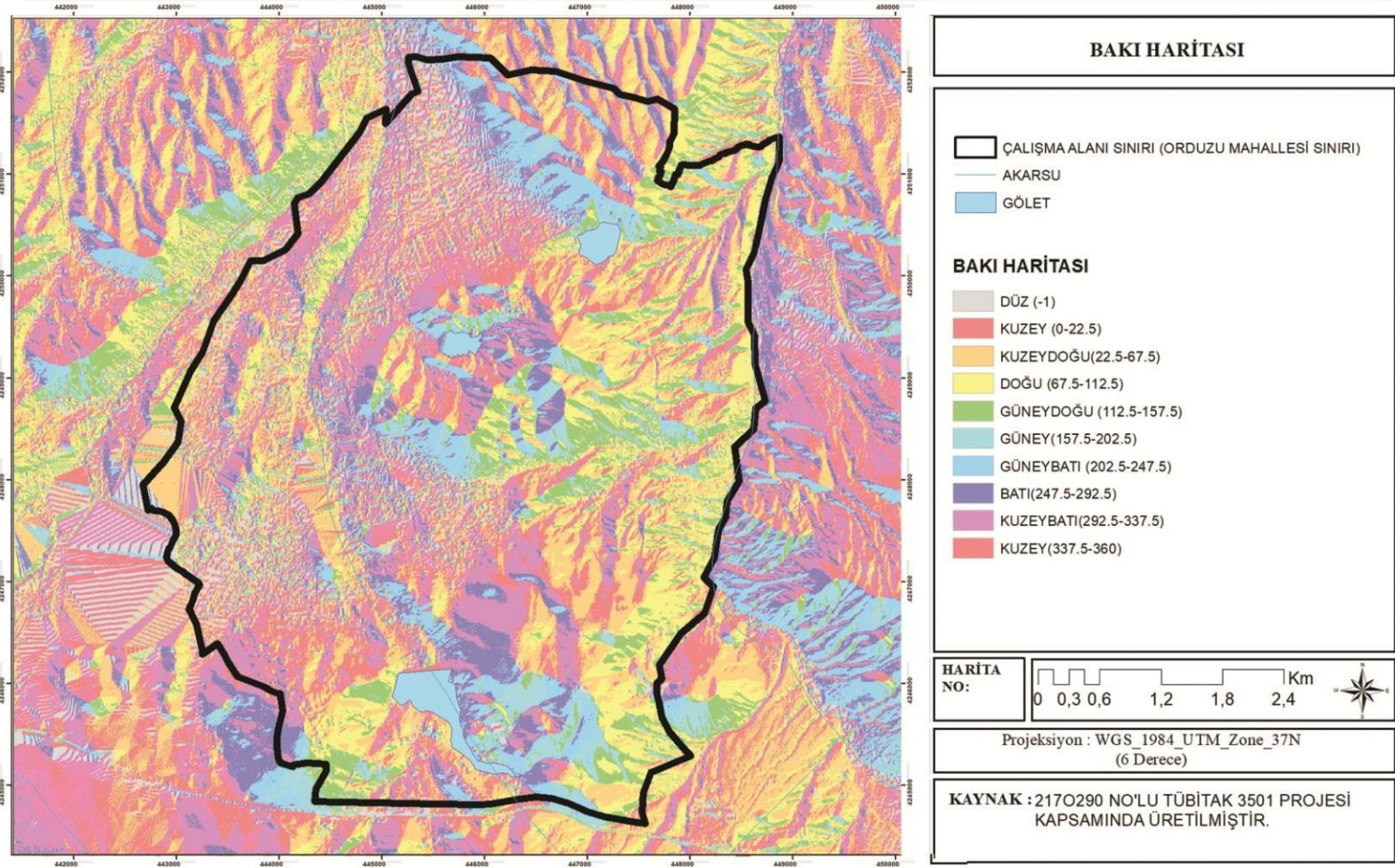
Şekil 4.3: Orduzu Mahallesi Topografik Yapı ve Yükseklik Grupları (Orijinal,2020)

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA
YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ**

Şekil 4.4: Orduzu Mahallesi Eğim Durumu (Orijinal, 2020)

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA
YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ**

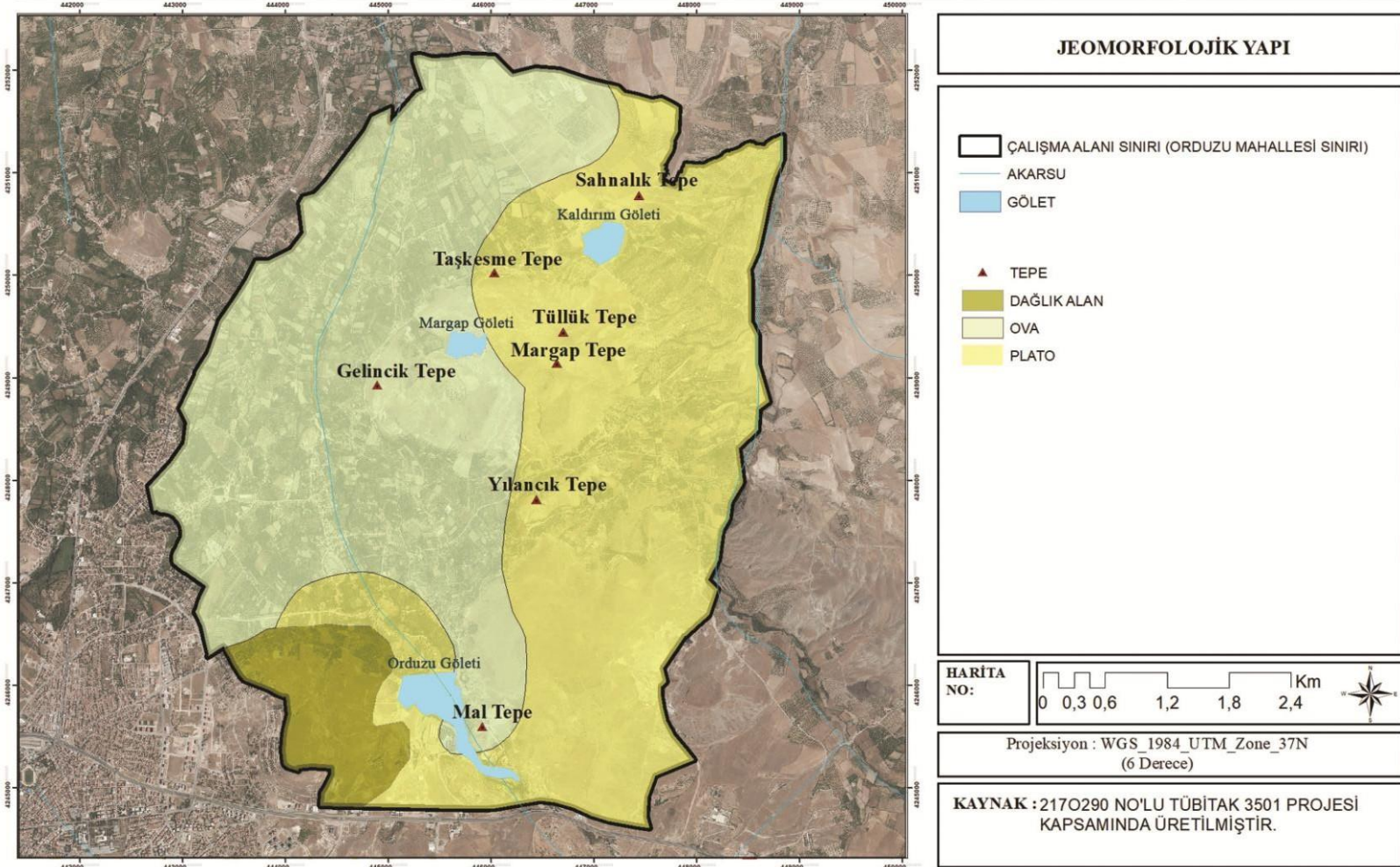
Şekil 4.5: Orduzu Mahallesi Bakı Durumu (Orijinal, 2020)

4.1.3. Jeomorfolojik Yapı

Orduzu Mahallesi'nin jeomorfolojik yapısı değerlendirildiğinde ovalar ile alanın kuzeybatı, güneydoğu ve güneyinde platolarla çevrili olduğu görülmektedir (Şekil 4.6.). Orduzu Mahallesi sınırları içerisinde Arslantepe, Gelincik Tepe, Margap Tepe, Tüllük Tepe, Taşkesme Tepe, Sahanlık Tepe, Yılcık Tepe olarak hem doğal hem yapay tepeler bulunmaktadır.

Arslantepe Höyüğü yapay bir tepedir. Gelincik Tepe ve Tüllük Tepe volkanik karakterli tepelerdir. Taşkesme Tepe, Margap Tepe, Sahanlık Tepe ise doğal tepelerdir. Taşkesme Tepe'de seramik parçalarının bulunduğu ancak bir höyük yapısı ihtiva etmediği kazı ekibi tarafından aktarılmıştır.

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA
YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ**

Şekil 4.6: Orduzu Mahallesi Jeomorfolojik Yapısı (Orijinal, 2020)

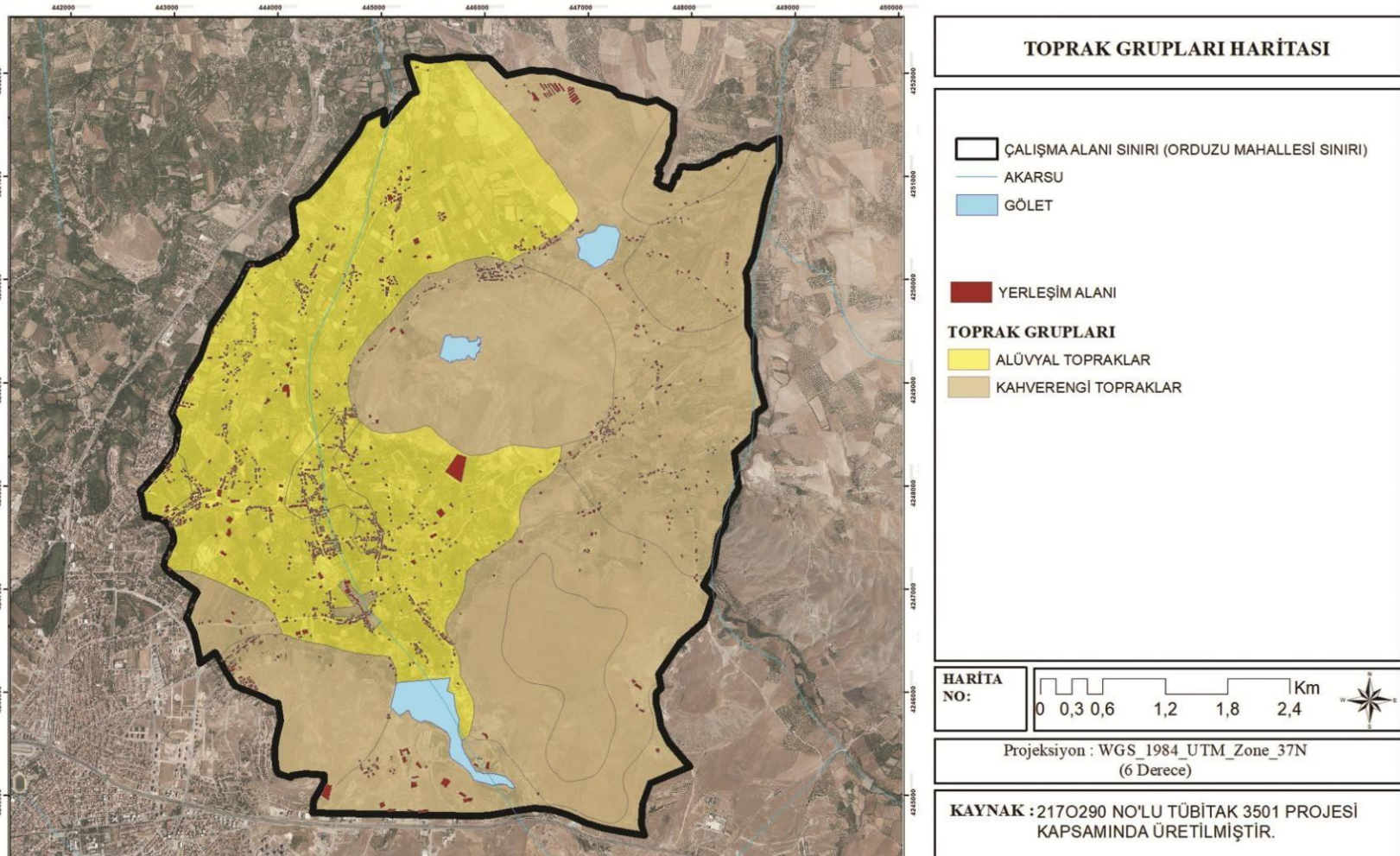
4.1.4. Toprak Yapısı

Malatya’da iklim, topoğrafya ve oluşan ana madde farklılıkları toprak yapısı üzerinde farklılıkların oluşmasına neden olmuştur. Bu farklılıklar Arslantepe Höyüğü ve çevresinde özellikle Karakaya Barajı’nın yapılması sonucu su yüzeyindeki artış ile birlikte kendini göstermektedir. Orduzu Mahallesi toprak grupları Şekil 4.7 de gösterilmiştir. Çalışma alanına hakim toprak grubu kahverengi toprak grubudur.

Kahverengi toprak sınıfları çeşitli ana maddelerden oluşmuştur. Kalsiyum yönünden zengin ve doğal drenajı iyidir. Yatay katmanı kahverengi ve grimsi kahverengi renginde, 10-15 cm kalınlığında ve granüler yapıdadır. Organik madde yönünden orta seviyededir. Dikey katmanı açık kahverenginden koyu kahverengine doğru değişir ve blok yapıdadır. Bu katman kademe kademe soluk kahverengi veya grimsi, kireç yönünde çok fazla olan ana maddeye geçiş yapar. Kahverengi topraklarda bütün profil kireçlidir (Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 2005).

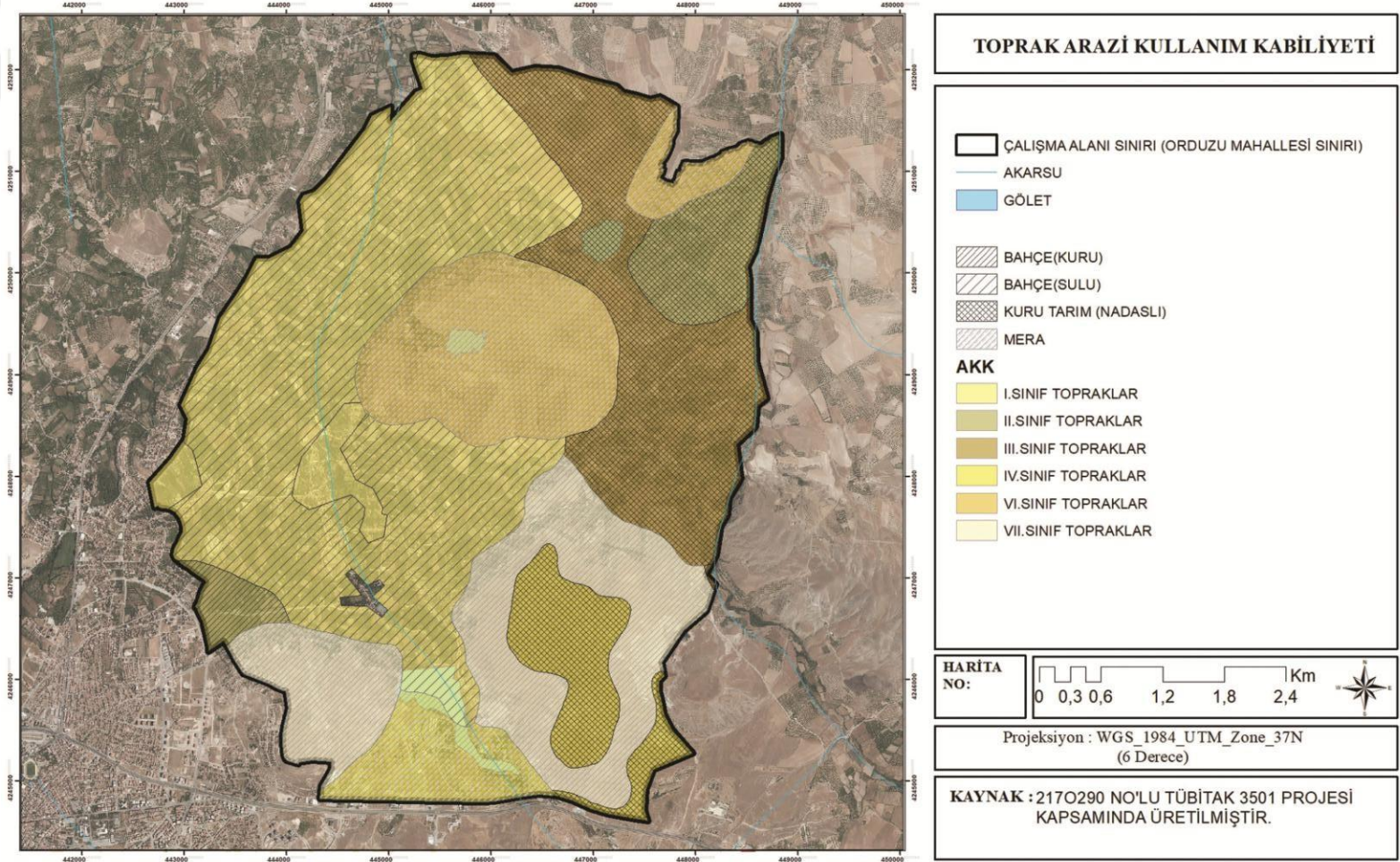
Orduzu Mahallesi arazi kabiliyet sınıfı Şekil 4.8’de verildiği üzere; yüksek oranda I.Sınıf Arazi oluşturmaktadır. I. Sınıf Arazi ziraat metotlarının uygulanabildiği düz veya düze yakın olan, derin, verimli ve kolayca işlenebilen toprakları ifade eden arazi grubudur. Bu arazi sınıfı içerisinde su ve rüzgâr erozyonu çok nadir olarak görülmektedir. Toprakları yapısı incelendiğinde drenajının iyi olduğu görülmüştür. Su taşkın zararlarına maruz değillerdir. Çapa bitkileri ve yoğun tarımla yetiştirilen ürünlere uygundur. Yağışların az olduğu yerlerde sulanan I. Sınıf araziler %1 den daha az meyilli, derin, tınlı yapılı, su tutma kapasitesi iyi olan, geçirgenliği orta derecedeki topraklara sahip arazileri kapsamaktadır (Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 2005).

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA
YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ**

Şekil 4.7: Orduzu Mahallesi Toprak Grupları Haritası (Orijinal, 2020)

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA
YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ**

Şekil 4.8: Orduzu Mahallesi Toprak Arazi Kullanım Kabiliyeti Haritası (Orijinal, 2020)

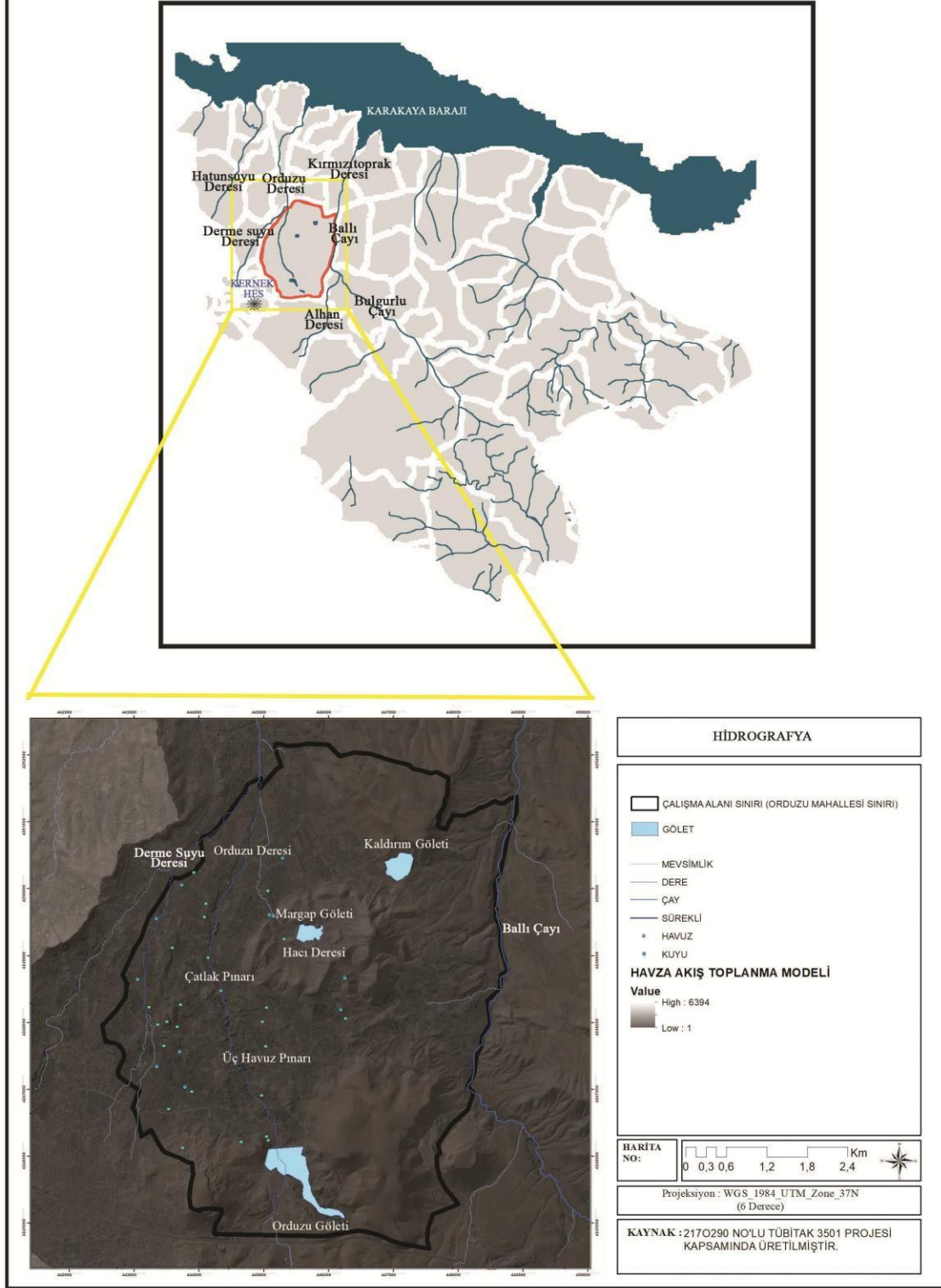
4.1.5. Hidrolojik Yapı

Tarihi süreç boyunca yerleşim alanları incelendiği zaman en önemli yer seçim kriteri su kaynağına yakın olma durumu görülmektedir. Şekil 4.9 'da görüldüğü üzere önceleri Fırat Nehri'ni, bugün ise Karakaya Baraj Gölü'nü besleyen Orduzu Deresi, Orduzu Mahallesi'nin yerleşim merkezini çevrelemektedir. 1/25000 ölçekli Memleket Haritası ile arazi yerinde gözlemleri ile tespit edilen kuyu ve havuzların çokluğu tarımsal üretimin yoğun olduğunu göstermektedir. Düzenli su rejimi ile ana su kaynağı niteliğinde olan Orduzu Deresi üzerindeki Çatlak ve Üç Pınar geçmişte de önemli bir su kaynağı olduğu gibi bugün de Orduzu Mahallesi için özellikle tarımsal üretim için önemini devam ettirmektedir. Özellikle bu dereden beslenen sulama kanalları yerleşim alanının önemli bir bölümünü çevrelemektedir.

Orduzu deresi üzerinde 1977-1978 yılları arasında yapılan bir göletle (Pınarbaşı göleti) Orduzu mahallesindeki tarım arazileri sulanabilmektedir. Orduzu Mahallesinde bunun dışında sulama amaçlı Kaldırım ve Margap göletleri de bulunmaktadır. Bu göletlerden Pınarbaşı ve Kaldırım sulama göletleri rekreasyonel amaçla da kullanılmaktadır (Şekil 4.10).

Arazi çalışmaları sırasında bu pınarların özellikle yerel halk tarafından özellikle sıcak yaz aylarında dinlenme ihtiyaçlarını karşıladıkları gözlemlenmiştir. Biyoklimatik konforun yüksek olduğu dere hattı boyunca bahse konu pınarların çevrelerinde Battalgazi Belediyesi tarafından çevre düzenleme proje uygulamalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Ancak kilit parke taş ağırlıklı yüzey uygulamalarının tercih edildiği bu alanlarda su kaynağı ve çevresindeki doğal ortamın kaybının yaşandığı ve su akış hızının azaldığı bilgisine ulaşılmıştır (Şekil 4.11) (Tuna, 2019).

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA
YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ**

Şekil 4.9: Orduzu Mahallesi Hidroloji Haritası (Orijinal, 2020)

Şekil 4.10: Üç Havuz Pınarı Çevre Düzenleme Uygulaması ve Önceki Durumu (Tuna, 2019)

Şekil 4.11: Orduzu Deresi'nden Beslenen Açık ve Kapalı Sistem Sulama Kanalları (Tuna, 2019)

4.1.6. Jeolojik Yapı

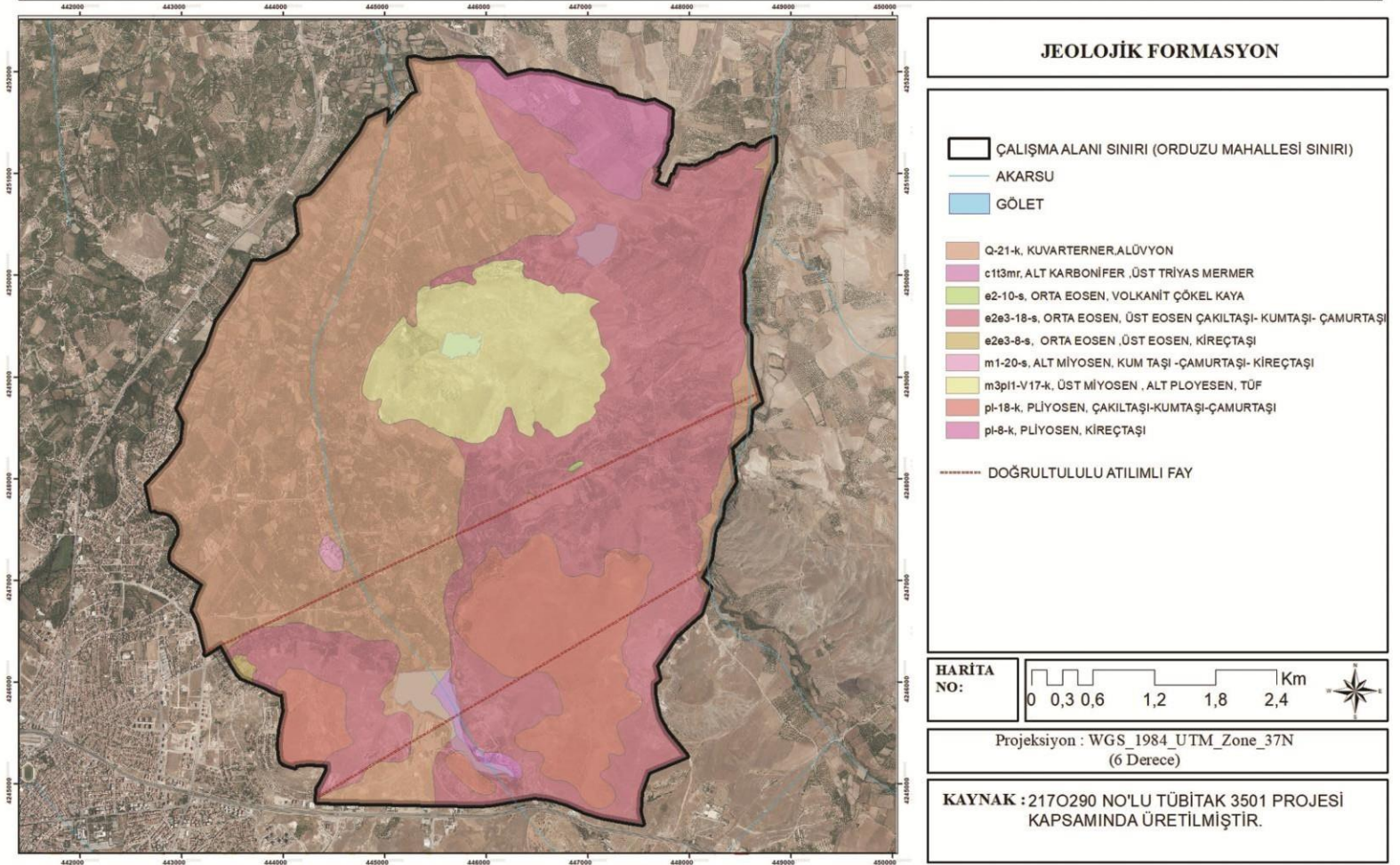
Malatya il alanı, Alp kıvrımlaşması ardından şekillenmiştir. Daha sonra III. Jeolojik zamanın sonuyla IV. zamanın başlarında ortaya çıkan tektonik hareketler ile oluşan kırılma ve kıvrımlarla kimi bölgeleri yükselmiş ya da çökmüştür. İl alanında çok şiddetli aşınmalar olmuş, çöküntü alanları alüvyonlarla dolmuştur. Başta Malatya Ovası olmak üzere ilin diğer ovaları bu gelişmelerle ortaya çıkmıştır (Yakar ve ark., 2004).

Bu nedenlerle il alanında III. zaman yaşlı kalker ve konglomeralar, volkanik küller çok yaygındır. Malatya Ovası, yükselteleri 1500 metreyi aşan dağ sıraları ve platolarla çevrili, geniş bir çöküntü alanıdır. Yükseltisi 915 - 950 metre arasında değişen bu çöküntü alanının kuzeyi beyaz ve yeşil marnlarla kaplıdır. Bu oluşumların üzerinde kuzeye eğimli göl kalkerleri yer alır. Ovanın kuzey doğusunda ise kuzeybatı yönüne doğru uzanan andezit lavları ile tabakalaşmış beyaz ve yeşil marnlar göze çarpmaktadır. Çöküntü alanının güneyi III. zaman eosen kalker serileri ile örtülüdür. Kuzeye doğru eğimli bu yapı, il merkezinin güneyinde mikaşistlerle tabakalaşmış, mermerleşmiş, kalkerlere dönüşür. İl merkezi ile Malatya dağları ve Fırat vadisi arasındaki alana IV. zamanda taşınarak oluşmuş eski alüvyonların altında III. zaman yaşlı gabbro ve granodiyoritler uzanmaktadır. İl alanının güneybatı ve batısında III. zaman neojen kalkerleri egemen durumdadır. 5060 metre kalınlıkta yatay tabakalar oluşturan aynı yaşta konglomeralar Tohma, Sultansuyu ve Kuruçay vadilerine doğru sokulmaktadır (Yakar ve ark., 2004).

Doğu Anadolu Bölgesi Malatya fay zonu üzerinde yer almakta olup, proje alanındaki temel birimleri Pliyosen yaşlı Yassitepe Formasyonu ve Malatya (Tüllüktepe) Volkanitleri oluşturmaktadır. Malatya sahasının en genç yapılarından birini oluşturan Pliyosen yaşlı göl çökellerinden meydana gelmiş olan Yassitepe Formasyonu gölsel kireçtaşı, kiltası, marn ve konglomeralardan oluşmaktadır. Formasyon inceleme alanının kuzeydoğu kesiminde kent merkezi ve Battalgazi Mahallesi arasındaki tepelerde (Taş Tepe, Mami Tepe, Sarılık Tepe) adacıklar halinde Yıkıkhane ve Yassı Tepe civarında ise kalıntı halinde görülmektedir (Yakar ve ark., 2004).

Orduzu Mahallesi için hazırlanan jeolojik formasyon haritasına bakıldığında Arslantepe Höyüğü yakın çevresinde ağırlıklı olarak kuvarterner yaşlı alüvyonların, Gelinciktepe-Tüllüktepe civarında tuf jeolojik oluşumunun, kuzey-batı ve güneydoğu sınırında alt miyosen ve pliyosen yaşlarında çakıltası-kumtaşı-çamurtaşı jeolojik oluşumlarının yoğunlaştığı görülmektedir (Şekil 4.12).

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA
YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ**

Şekil 4.12: Orduzu Mahallesi Jeolojik Formasyon Haritası (Orijinal, 2020)

4.1.7. Depremsellik Durumu

Malatya kenti, Bakanlar Kurulu'nun 18.04.1996 tarih ve 96/8109 sayılı kararı ile geçerlilik kazanan "Türkiye Deprem Bölgeleri Haritasında 1. ve 2. Derece deprem bölgesi içerisinde yer almaktadır. Aynı raporda proje çalışma alanının içerisinde bulunan Battalgazi İlçesi 2.derece deprem bölgesinde yer almaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Deprem Dairesi Başkanlığı, 2018).

Malatya İli Doğu Anadolu Fay Zonu'nda bulunmaktadır. Bu fay zonunda ilk deprem serisi 1544 yılında sona ermiştir. Bu seri içerisindeki 1513 depremi Adana ve Malatya'yı, 1544 depremi ise, Zitun ve Malatya'yı yıkmıştır. Doğu Anadolu Fay Zonunda ikinci büyük deprem serisi yaklaşık 250 yıl sonra 1789 yılında başlamış ve 1905 yılında sona ermiştir. Daha sonra 1971 yılında Bingöl depremi ile yeni bir deprem serisi başlamıştır. Çizelge 4.2'de Malatya ve yakın civarında yıllara göre yaşanmış depremler sıralanmıştır.

Çizelge 4.2: Malatya ve Yakın Dolayında Yıllara Göre Depremler ($M_s > 6.6$) (Çetin ve ark., 2003'den geliştirilmiştir)

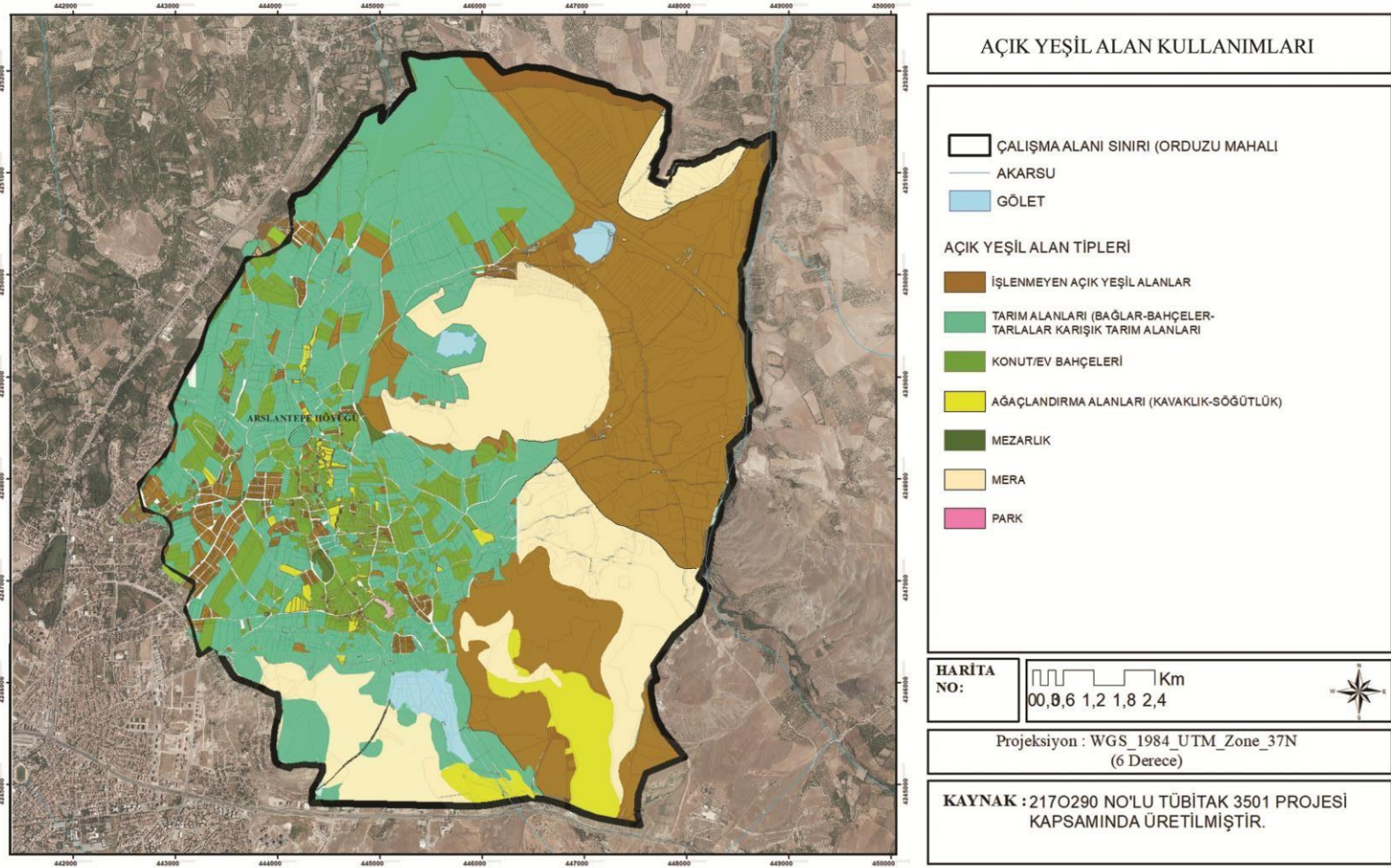
No	Yıl	Merkez (K-D)	(M_s)	(I_o)	Yer
1	995	38.7-40.00	7.0-7.8	---	Palu
2	28.03.1513	37.5-36.5	7.4+	IX	Malatya-Tarsus
3	29.05.1789	38.8-39.5	7.0+	---	Palu
4	20.06.1866	38.5-40.9	6.8+	IX	Kulp
5	03.05.1874	38.5-39.5	7.1+	X	Gölcük I (Hazar Gölü)
6	27.03.1875	38.5-39.5	6.7	VII	Gölcük 2 (Hazar Gölü)
7	02.03.1893	38.0-38.3	7.1+	X	Malatya Güneyi (Çelikhhan-Adıyaman)
8	04.12.1905	38.1-38.6	6.8	IX	Malatya (Şiro Çayı-Pütürge9
9	22.05.1971	39.0-40.7	6.8	IX	Bingöl
10	06.09.1975	38.5-40.7	6.6	IX	Lice
11	23.10.2011		7.2	IX	Van
12	24.01.2020		6.8	VIII	Elazığ Sivrice

4.1.8. Bitki Örtüsü

Orduzu Mahallesi'nde modern tarım uygulamaları yoğun olduğundan doğal bitki örtüsünün önemli oranda tahrip olduğu gözlemlenmiştir. 217O290 proje numaralı TÜBİTAK projesi

kapsamında temin edilen ortofotolar altlık olarak kullanılarak, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü parsel sorgulama açık erişim adresinden alınan bilgiler ve arazi çalışmaları ile Orduzu Mahallesi içindeki açık yeşil alan kullanımları detaylı olarak tespit edilmiştir. Şekil 4.13'te görüldüğü üzere tarımsal yeşil alanların yoğun olduğu görülmektedir. Tarımsal yeşil alanlar yoğunluklu olarak *Prunus armeniaca*, *Malus domestica*, *Morus alba* L., *Prunus avium* L. ve *Juglans regia* (kayısı, elma, dut, kiraz ve ceviz) ağaçlarının dikili olduğu arazi çalışmalarında gözlemlenmiştir. Önemli bir orana sahip olan diğer tarımsal yeşil alan tiplerinden bir diğeri de bağ-bahçe-karışık tarım alanlarıdır. Bu alanlar; Malatya kent merkezinde ya da başka kentlerde yaşayan, yoğunluklu olarak Orduzulu halkın yaz aylarında, “bahçe” olarak nitelendirdikleri mevsimlik konut olarak kullanımının olduğu gözlemlenmiştir. Dere yatağı boyunca *Populus sp* L.ve *Salix sp* L. alanlarının ticari üretim amacı ile yetiştirildiği yerel halk ile yapılan görüşmelerde tespit edilmiştir.

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA
YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ**

Şekil 4.13: Orduzu Mahallesi Açık Yeşil Alan Kullanımları (Orijinal, 2020)

Orduzu Mahallesi kuzey doğu doğrultusunda bulunan Gelinciktepe Mevkisi'nde ağaçsız orman toprağı bulunurken kuzey ve güney doğrultusunda tarım arazilerin yoğun olduğu tespit edilmiştir.

Ağaçlandırılan bölgelerin Orduzu-Pınarbaşı sulama göleti çevresinde yoğunlaştığı, *Pinus nigra* ve *Cedrus sp.* türlerinin kullanıldığı görülmektedir. Ağaçlandırılan alanda yapılan arazi çalışmalarında kullanılan bu türlerin iyi gelişim göstermedikleri gözlemlenmiştir.

Orduzu Mahallesi içinde rekreasyon alanı olarak kullanılan iki alan yer almaktadır. "Çınarpark" olarak adlandırılan alan, yerleşimin yoğun olduğu bölgeye yaklaşık 1,61km mesafede yer almaktadır (Şekil 4.14). 2017 yılında uygulaması tamamlanan mesire alanında restoran, çocuk oyun alanı, fitness alanı, piknik alanı, yarı açık kameriyeler, anfî tiyatro, köprü geçiş elemanları, otopark bulunmaktadır. Pınarbaşı su kaynağı ile beslenen biyolojik gölet kapsamında uygulanan su yüzeyi park alanı içinde yer almaktadır. Ayrıca yaklaşık 700 yıllık "doğal sit" statüsüne sahip olan Anıt Çınar Ağacı koruma önlemleri alınarak mesire alanı içinde bulunmaktadır. Orduzu Mahallesine bir kısmı dahil olan diğer rekreasyon alanı Malatya Hayvanat Bahçesi'dir. Bu alan 2019 yılı itibari ile yerel halkın hizmetine açılmıştır. Orduzu Göleti kuzey yönünde konumlandırılan alan tescilli olan Maltepe Höyüğü çeperinde yer almaktadır. Arslantepe Höyüğü'ne 3.11 km mesafesindedir. Bu alanda açık ve kapalı spor alanları, açık kapalı yüzme havuzu, çocuk oyun alanları, süs havuzları, oturma elemanları bulunmaktadır. Yerel halk ile yapılan görüşmelerde bu alanların aktif olarak kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Şekil 4.14: Orduzu Çınar Park, Malatya Hayvanat Bahçesi (Battalgazi Belediyesi Arşivinden, 2018)

4.2. Kültürel Peyzaj Analizleri

Çalışma alanının kültürel peyzaj analizleri için; tarihsel gelişim süreci, yerleşim yapısı ve kentsel kullanım alanları, erişilebilirlik, teknik altyapı, özel kanuna tabi alanlar, demografik özellikler ve ekonomik durum başlıkları altında incelenerek bu bölümde açıklanmıştır.

4.2.1. Orduzu Mahallesi Tarihsel Gelişim Süreci

Eski Malatya, geçmişten günümüze kadar büyük bir değişikliğe uğramadan gelen en önemli Anadolu şehirlerinden birisidir. Eski Malatya, Kültepe vesikalarında “Melita”, Hitit vesikalarında “Maldia”, Urartu kaynaklarında ise “Melitea” olarak bahsedilmektedir. Malatya sözcüğü Hititçe anlamı “bal” olan “Melid” sözcüğünden türemiştir (Anonim2, 2020).

Malatya'nın ikinci yerleşim yeri olan Battalgazi, Roma imparatorluğu tarafından M.Ö. 2.yüzyılda Malatya şehir merkezi olmuştur. Roma ve Bizans döneminde önemli bir yere sahip olmuştur. O dönemlerde etrafı surlarla çevrilmiş ve doğuda askeri bir üs olarak kullanılarak önem kazanmıştır. Tarihte Bizans, Arap, Danişment, Selçuklu, Moğol ve Memluk gibi pek çok devletin egemenliğine girmiş olup Yavuz Sultan Selim döneminde Osmanlı topraklarına katılmıştır. Şehrin merkezi çeşitli sebeplerden ötürü bugün Malatya'nın olduğu kesime kaydığında Battalgazi önemini yitirmiştir ve bundan sonra buraya “Aşağı Şehir” ve “Eski Şehir” denmiştir. 1987 yılında Eski Malatya ilçe yapıp Battalgazi adını almıştır (Anonim2, 2020).

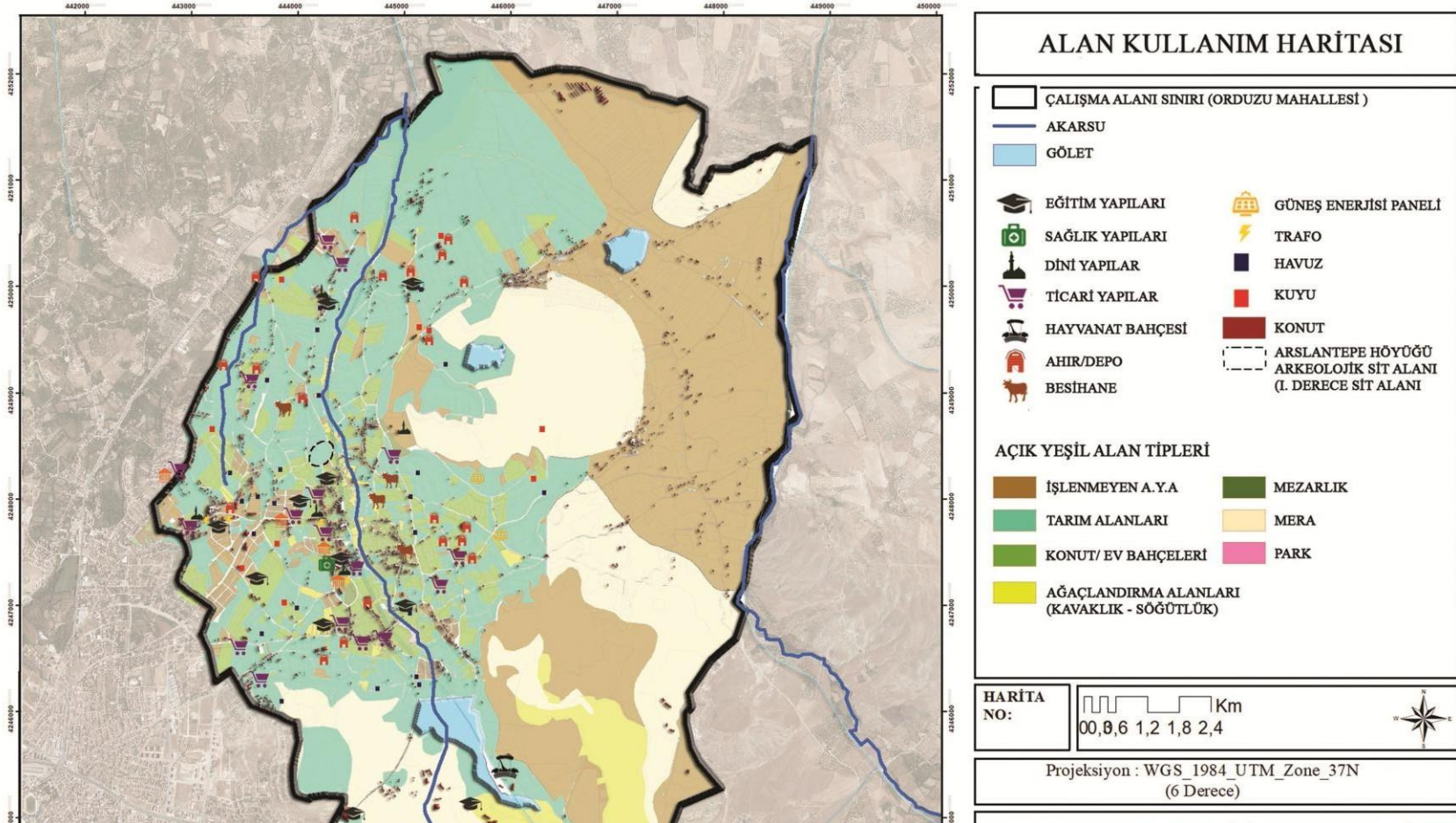
Battalgazi'nin mahallelerinden biri olan Orduzu Mahallesi'nin yerleşim tarihinin tarih öncesi döneme kadar gittiği bilinmektedir. Bu bilgi, Arslantepe Höyüğü'ndeki 1930'lu yıllarda başlayan ve halen devam eden arkeolojik kazılardan elde edilen verilerden doğrulanmaktadır. M.Ö. 5000'den M.Ö. 11. yüzyıla kadar yerleşmiştir. Mesih'ten sonraki 5. ve 6. yüzyıllar arasında bir Roma köyü olarak kullanılmış ve daha sonra Bizans Nekropolü (mezarlık) olarak yerleşimini tamamlamıştır (Frangipane, 2012). 1930'dan bu yana yapılan kazıların ardından çok katmanlı yapay bir forma sahip olduğu kabul edilmiştir. Taştan yapılmış ve M.Ö. 1000 yılın başında sarayın girişinde bulunan aslan heykelinin adını verdiği bilinmektedir (Frangipane, 2012). M.Ö. 4000 yılında Doğu Anadolu ve Mezopotamya topluluklarını kapsayan bir devlet yapısına sahiptir. Bu çok kültürlü yapı ile anıtsal mimar ve ikonografi gibi gelişmeleri desteklemektedir ve bu anlamda en iyi korunmuş örnektir (en eski çamur, tuğla sarayı ve bu konuda bilinen duvar resimleri). Arslantepe Höyüğü, 2014 yılı itibariyle UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesine dahil edilmiştir (UNESCO, 2014). Özellikleri ile birlikte, insanlık tarihinin önemli bir bölümünü, yer alan yapıları, Dünya üzerindeki önemli belgeleme aşamalarını insan gelişiminin eşsiz ve tek bir alanı olarak açıklamanın önemiyle 2019 UNESCO'da kalıcı olarak yer almaya aday gösterilmiştir.

Orduzu Mahallesi'nde yapılan yüzey araştırmalarında Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait çok sayıda seramik parçası olduğu ve bu dönemle Orduzu'nun bu dönemlerde de yerleşim yeri olduğu düşünölmektedir (Frangipane ve ark., 2001). Bugün itibariyle geniş vadi tabanına kurulan Orduzu'da zengin hidrolojik özellikleri, tarım alanları ve meyve bahçelerinin yoğun bir şekilde yayıldığı görölmektedir.

4.2.2. Yerleşim Yapısı ve Kentsel Kullanımı

Orduzu Mahallesi yerleşim deseninin saptanması amacı ile arazi çalışmalarını yürütölmüştür. Arazi çalışmalarını sırasında 2170290 proje numaralı TÜBİTAK projesi kapsamında temin edilen ortofotolar altlık olarak kullanılmıştır. Tespit edilen kullanımlar QGIS programına aktararak veri tabanı oluşturulmuştur. Veri tabanı oluşturulurken yapı tipleri, yapısal sistemler, yapıların fiziksel özellikleri, yapı-kat yükseklikleri, geleneksel konut dağılımları gibi analiz parametreler kullanılmıştır.

KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ

Şekil 4.15: Alan Kullanım Haritası (Orjinal, 2020)

Orduzu Mahallesi'nde yer alan yapı işlevleri incelendiğinde %96.30 oranında konutların yoğunlukta olduğu, bu oranı %1.42 ile konut-ticaret, %0.87 ile ahır-depo, %0.48 ile ticaret ve eğitim yapılarının izlediği görülmektedir (Çizelge 4.3.) (Şekil 4.16) .

Çizelge 4.3: Orduzu Mahallesi Yapı İşlevleri Adet Dağılımı

Yapı Tipleri	Adet	% Yüzde
Konut	3500	96,00%
Konut-Ticaret	53	1,45%
Ahır/Depo	29	0,80%
Ticaret	21	0,58%
Eğitim Yapıları	20	0,55%
Dini Yapılar	7	0,19%
Kamusal Yapılar	6	0,16%
Besihane	4	0,11%
Trafo	3	0,08%
Güneş Enerjisi Paneli	2	0,05%
Sağlık Yapıları	1	0,03%

Arazi çalışmaları sırasında tespit edilen yapı tiplerinin yapısal özellikleri de belirlenmiştir. Yığma sistemine sahip yapı tiplerinin yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Yerel halk ile yapılan görüşmelerde kerpiç malzemenin kullanımının devam ettiği ve gerekli malzemenin (beyaz kil) Gelinciktepe ve Yılcıktepe civarından temin edildiği bilgisine ulaşılmıştır.

%47.35'lik oranda betonarme yapıların yoğunluğunun olduğu görülmektedir (Çizelge 4.4) (Şekil 4.17). Betonarme yapılarının büyük oranının kaçak yapılaşmaya bağlı olarak geliştiği saptanmıştır. Son dönemlerde gündeme gelen İmar Barışı kapsamında bu yapılarda ikamet eden yapı sahiplerine kat mülkiyeti haklarının verildiği bilgisine ulaşılmıştır (Tuna, 2019).

Yığma sistem yapılarında güçlendirme, ikinci kat çıkma ve doğal gaz hattı bağlantısı sağlama amacı ile betonarme sisteminin kullanıldığı arazi çalışmaları sırasında saptanmıştır. Yapıların %43,88'i iki katlı yapıda % 42,18'i tek katlı yapıda olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.5) (Şekil 4.18).

Çizelge 4.4: Orduzu Mahallesi Yapısal Sistem Adet Dağılımları

Yapısal Sistem	Adet	% Yüzde
Betonarme İskelet	1873	51,37%
Yığma Sistem	1741	47,75%
Betonarme İskelet+ Yığma Sistem	26	0,71%
Prefabrik	5	0,14%
Çelik İskelet Sistem	1	0,03%

Çizelge 4.5: Orduzu Mahallesi Yapı Kat Yükseklikleri Adet Dağılımları

Yapı Kat Yükseklikleri	Adet	% Yüzde
1	1538	42,18%
2	1600	43,88%
3	315	8,64%
4	152	4,17%
5	27	0,74%
6	9	0,25%
7	1	0,03%
8	3	0,08%
9	1	0,03%

Şekil 4.16: Orduzu Mahallesiinde Yer Alan Betonarme İskelet Yapılar (Tuna, 2019)

Şekil 4.17: Arazi Çalışmalarında Tespit Edilen Geleneksel Konut Örnekleri (Tuna, 2019)

Geleneksel Türk mimarisi özelliklerine sahip konut tipolojileri değerlendirildiğinde; organik gelişim gösteren konutların çoğunlukla bitişik nizamda yer aldığı ve avluya sahip oldukları ,avlulu konutların zeminlerinin sokağa kapalı oldukları, konutların üst katlarının cumbaları ve pencerelerinin sokağa yöneldiği tespit edilmiştir (Şekil 4.19) (Tuna, 2019).

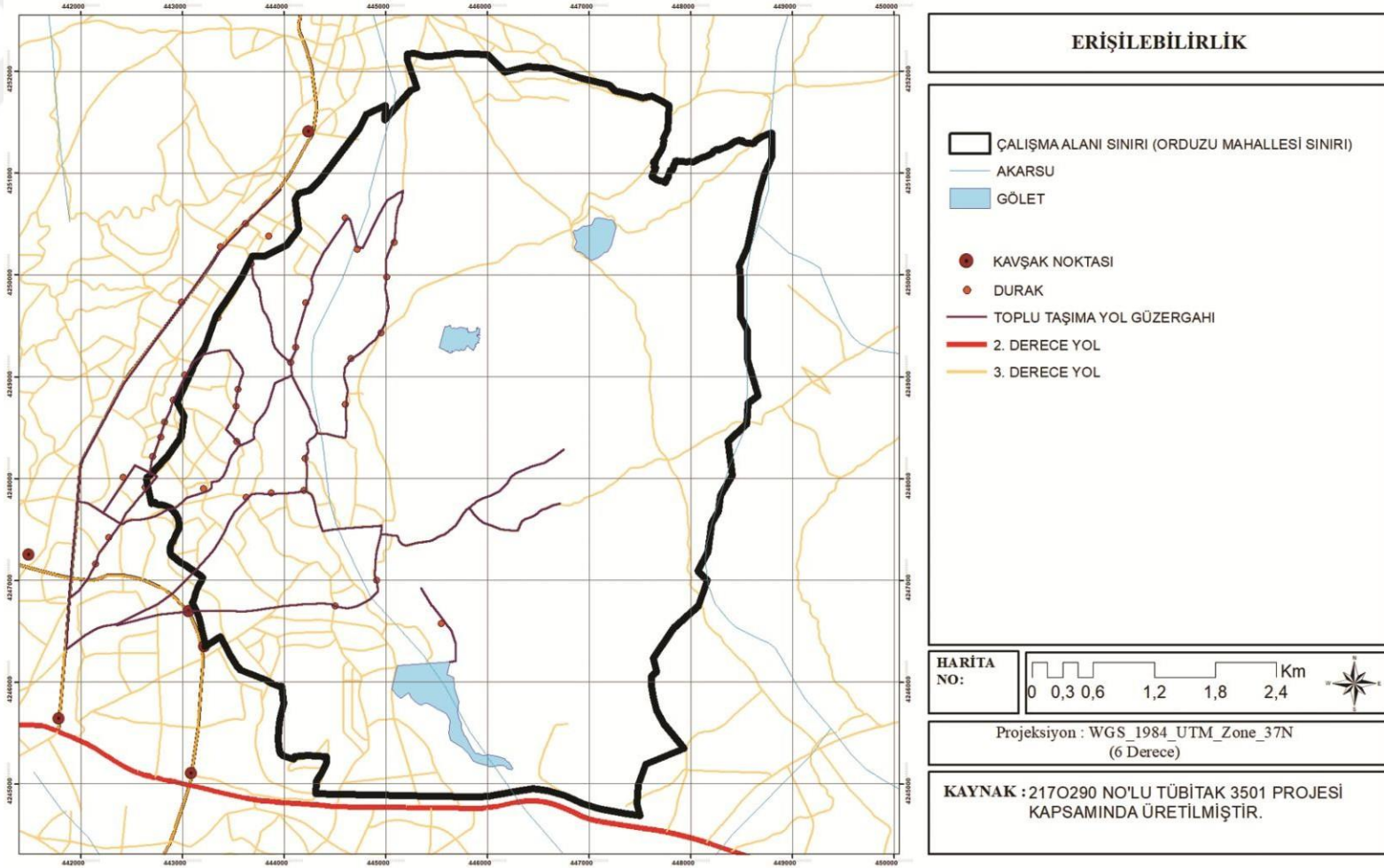
Şekil 4.18: Cumbalı Geleneksel Konut Yapıları (Tuna, 2019)

Arazi çalışmaları sonucunda Arslantepe Höyüğü yakın çevresinde geleneksel sokak dokusunun genel anlamda korunduğu sonucu çıksa da yapı strüktürlerinde ciddi tahribatların olduğu ve çoğunluğunun kullanılamaz durumda olduğu tespit edilmiştir.

4.23. Erişilebilirlik

Orduzu Mahallesi erişim kapsamında tanımlandığında alanın güneyinde bulunan 1.derece yol olan Malatya- Elazığ Karayolu hattına yaklaşık 3,29 km uzaklığında konumlandığı tespit edilmiştir. Orduzu Mahallesi çalışma sınırına 7,5 km olan 2. Derece yol olan Eski Malatya Caddesi hattının kuzey-batı ve güney-batı doğrultusunda geçtiği, 3.derece yol hattının ise, Orduzu Mahallesi'ni kuzey-güney ve doğu doğrultusunda çevrelemektedir. Orduzu Mahallesi'ne erişimin toplu taşıma araçları ile sağlandığı ve toplu taşıma araçlarına ait duraklar Şekil 4.19.'de görülmektedir.

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA
YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ**

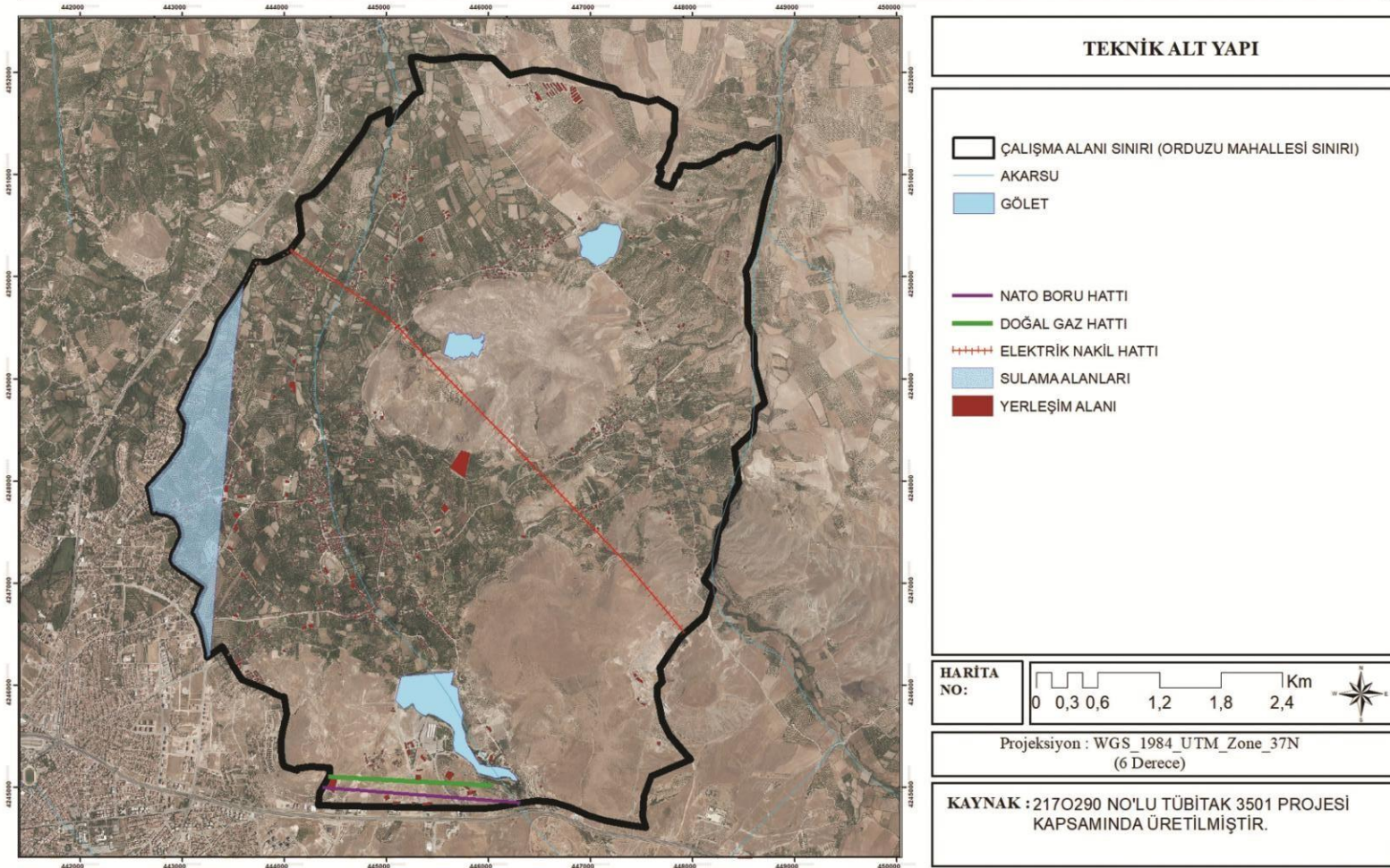
Şekil 4.19: Orduzu Mahallesi Erişilebilirlik Haritası (Orijinal, 2020)

Orduzu Mahallesi sınırları içinde yoğun olarak tarım alanları bulunduğundan tarım parselleri arasındaki erişim yerel halk için oldukça önem kazanmıştır. Halk arasında “*caget*” adı verilen taş döşeli bahçe yolları alternatif ulaşım hatları olarak öne çıkmaktadır (Tuna, 2019). Mahalle muhtarı ile yapılan görüşmelerde bu yolların araçların geçişini sağlayacak ölçülerde genişletilmesi talebinde bulunulduğu bilgisine ulaşılmıştır.

4.2.4. Teknik Altyapı

MASKİ ve DSİ 9. Bölge Müdürlüğü’nden alınan verilerle oluşturulan Orduzu Mahallesi’ne ait teknik altyapı haritası incelendiğinde kuzeybatı- güneydoğu ekseninde 5,35 km elektrik nakil hattı olduğu tespit edilmiştir. Batı-doğu ekseninde 1,80 km doğalgaz hattı, 2,17 km NATO boru hattı tespit edilmiştir. Konutların büyük oranın doğal gaz hattına sahip olduğu ve açık sulama kanallarının olduğu lokasyonlarda yaz aylarında yeterli ilaçlama yapılmamasından kaynaklı problemlerin yaşandığı bilgisine ulaşılmıştır. Alanda kanalizasyon hattının yetersiz kalması ve boruların eskimesinden ve aydınlatma hattının havai tip hat olmasından kaynaklı sorunlar olduğu gözlemlenmiştir. Orduzu Mahallesi’ne ilişkin teknik alt yapı durumu Şekil 4.20.’de aktarılmıştır.

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA
YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ**

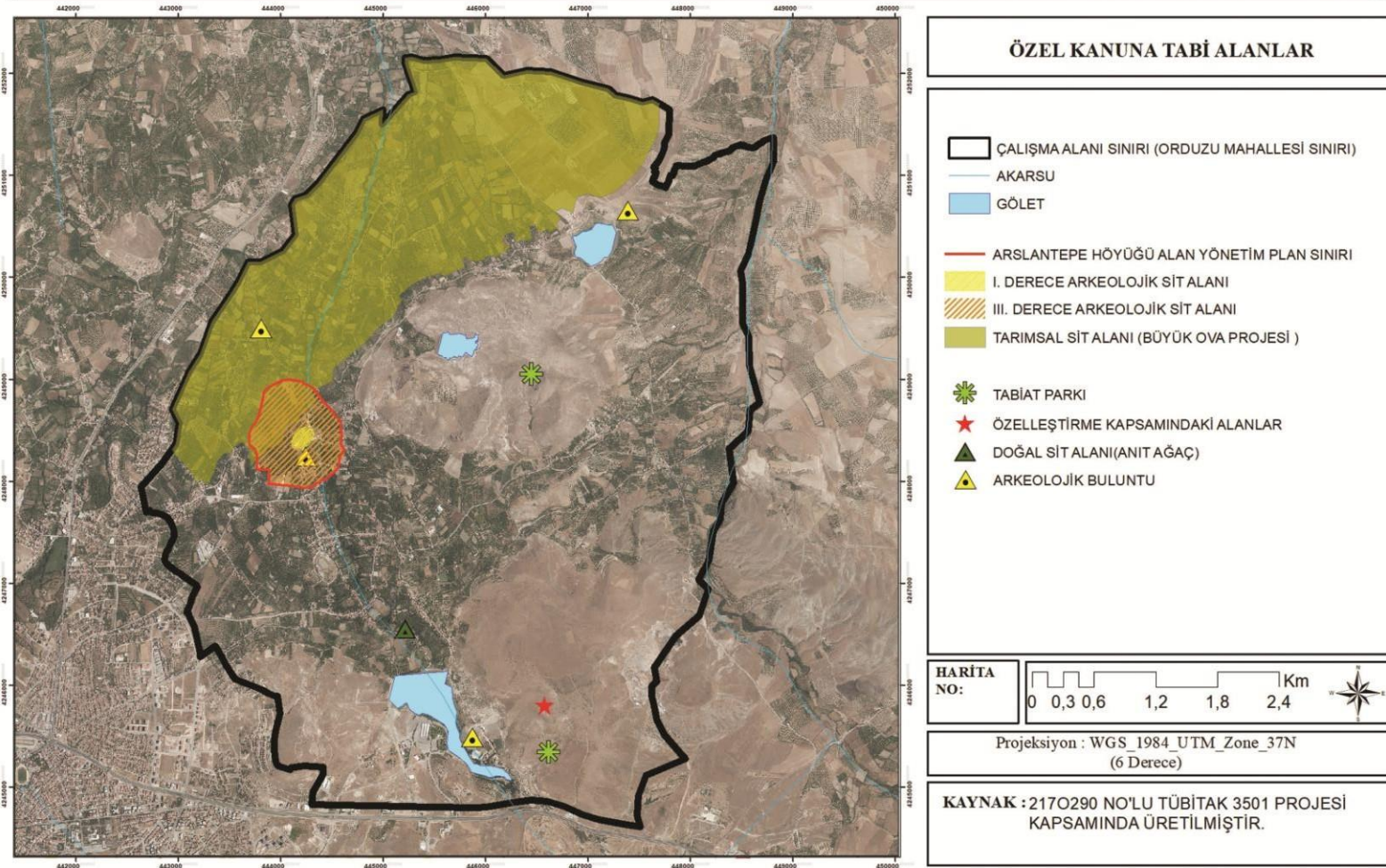
Şekil 4.20: Orduzu Mahallesi Teknik Alt Alt Yapı Haritası (Orijinal, 2020)

4.2.5. Özel Kanuna Tabii Alanlar

Orduzu Mahallesi sınırları içinde özel kanuna tabii alanlardan; tarımsal sit alanı, 1.ve 3.derece arkeolojik sit alanları yer almaktadır. Tarımsal üretim potansiyeli yüksek, erozyon, kirlenme, amaç dışı veya yanlış kullanımlar gibi çeşitli nedenlerle toprak kaybı ve arazi bozulmalarının hızlı geliştiği belirlenen ve bu nedenle Bakanlar Kurulu Kararı ile koruma altına alınmış alanlar olan Büyük Ova Koruma Alanları Şekil 4.21' de görüldüğü üzere çalışma alanı sınırları içerisinde. Büyük Ova Koruma Alanı kapsamında tarımsal sit statüsü kazanmış alan sınırları TÜBİTAK 3501 Programı 217O290 No'lu proje kapsamında temin edilmiştir. Arkeolojik sit koruma statüsünde olan sit sınırlarına ilişkin bilgiler *Sivas Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu* Müdürlüğü'nden temin edilmiştir.

**KÜLTÜREL PEYZAJLARIN TANIMLANMASI KAPSAMINDA
YEREL HALK KATILIMCI HARİTALAMA YÖNTEMİ : ORDUZU MAHALLESİ (MALATYA) ÖRNEĞİ**

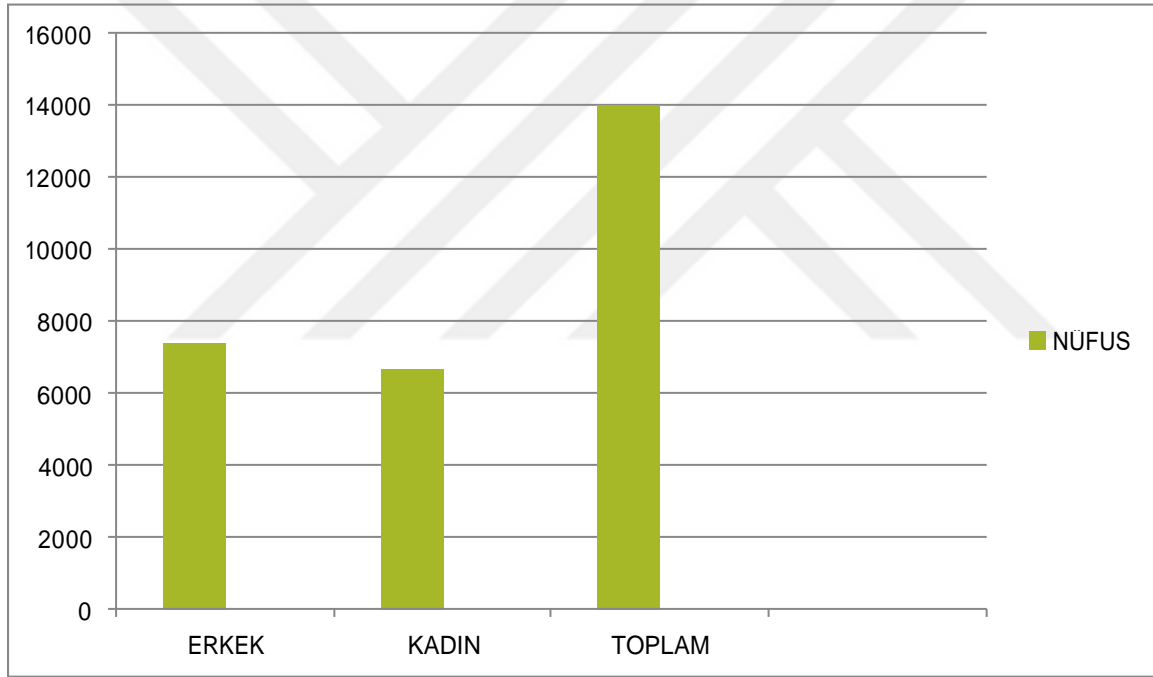
Şekil 4.21: Orduzu Mahallesi Özel Kanuna Tabi Alanlar Haritası (Orijinal, 2020)

4.2.6. Demografik Özellikler

Orduzu Mahallesi sosyo-demografik özelliklerden cinsiyet dağılımı ve eğitim durumu ve ekonomik yapı bilgileri Türkiye İstatistik Kurumu Malatya Bölge Müdürlüğü'nden temin edilmiştir. Mahallenin nüfus bilgileri Şekil 4.22'te özetlenmiştir.

Çalışma alanı nüfus yoğunluğu bakımından Battalgazi sınırları içerisindeki 102 mahalle arasından en kalabalık mahalle sıralamasında ikinci sırada yer almaktadır. İmar planı kararları doğrultusunda yapılaşma yoğunluğunun yüksek olduğu yerleşim yerlerinden olduğu bilinmektedir.

Bu bölgede yaşayan kadın ve erkek nüfusuna bakıldığında erkek nüfusunun %52.56 kadın nüfusunun % 47,43'lük bir orana sahip olduğu görülmektedir (Şekil 4.22).

Şekil 4.22: Orduzu Mahallesi Cinsiyet Dağılımları (TÜİK Malatya Bölge Müdürlüğü 2018 Verileri)

4.2.7. Ekonomik Durum

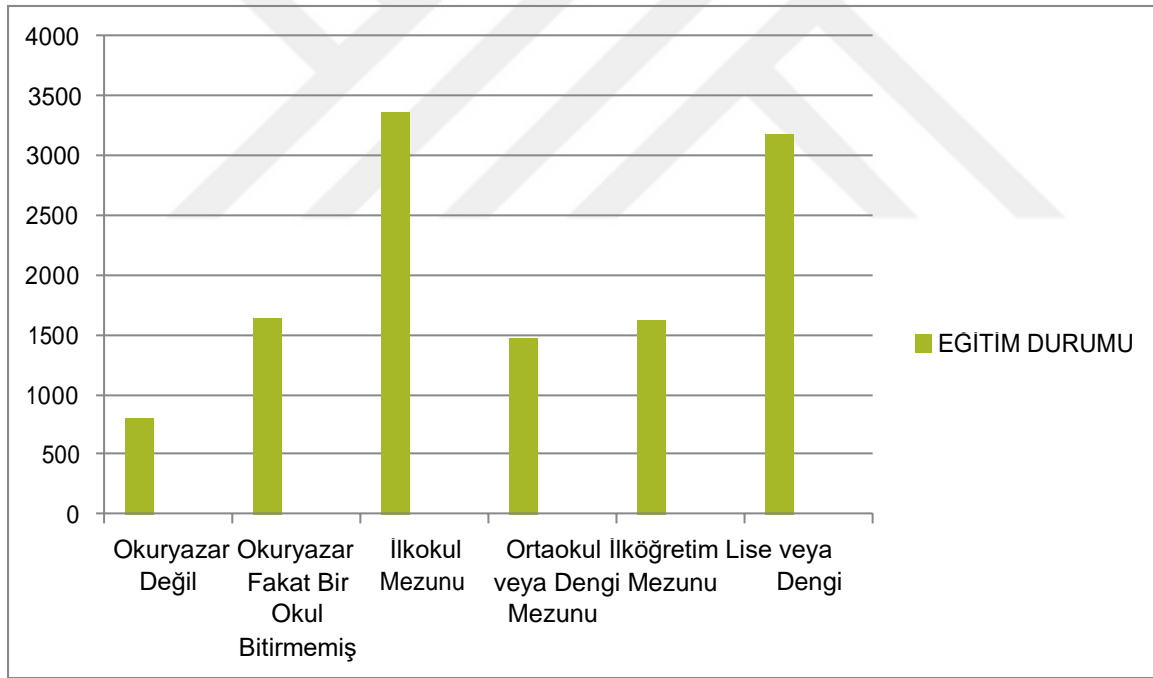
Malatya Kenti'nde ekonomi büyük ölçüde tarıma ve tarım ürünlerinin işlendiği sanayiye bağlıdır. Aktif nüfusun % 70'i tarım, hayvancılık, balıkçılık, ormancılık ve avcılıkla uğraşmaktadır. Yıllık gayri safi hâsılanın % 35'i tarımdan ve % 20'si sanayiden, % 12'si hizmet sektöründen sağlanır. Malatya, ortalama 329.655 ton yaş kayısı üretimi ile Türkiye

kayısı üretiminin yaklaşık %53,4'ünü, Dünya kuru kayısı ihracatının da %85'ini karşılamaktadır (T.C Ekonomi Bakanlığı, 2017).

Orduzu Mahallesi'nde tarımsal ürün deseni anlamında çok çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle ana geçim kaynağı tarımdır. Özellikle yaş kayısı üretiminde kent bazında önemli oranda katkı sağlamaktadır. Ayrıca mahallede 2 adet kayısı bazlı yan sanayi üretimi yapan fabrika bulunmaktadır.

Mahalle sakinleri için diğer ekonomik girdi kaynağı Arslantepe Höyüğü kazı çalışmalarıdır. Mevsimlik olarak istihdam sağlayan ve Orduzu'da ikamet eden halkın katılım sağladığı ve uzun yıllar (yaklaşık 47 yıl) devam eden kazı çalışmaları birçok vatandaşın ilk sigorta girişlerini sağlama anlamında önem taşımaktadır (Tuna, 2019).

Orduzu Mahallesi'nde yaşayan nüfusun; % 6,11'i okur yazar değil, %12,62 okur- yazar ancak bir okul bitirmemiş, %49,84'ü ilk ve orta öğretim mezunu, %31,71'i Lise ve dengi okul mezunu, % 6,63'ü lisans ve üstü derece mezunu olarak tespit edilmiştir (Şekil 4.23.).

Şekil 4.23: Orduzu Mahallesi Eğitim Durumu Dağılımları (TÜİK Malatya Bölge Müdürlüğü 2018)

43. Çalışma Alanı İdari Yönetim Yapısı ve Gelecek Projeksiyon Kararları

Orduzu Beldesi, 4 Temmuz 1946' da belediye statüsünü kazanmıştır. 12 Eylül 1980'de kapatılan belediye 1993 yılında yeniden belde haline getirilmiştir. Malatya kentinin "büyükşehir" statüsü kazanması ile 31 Aralık 2015 tarihinden itibaren Battalgazi'nin bir mahallesi haline gelmiştir.

Orduzu, Osmanlı dönemine kadar merkeze bağlı köy iken, 1928 yılında kurulan Eski Malatya Belediyesi döneminde; Orduzu 3 mahalledir. Arslantepe Höyüğü'nün 1930'lu yıllardan itibaren önem kazanması ve kazı çalışmalarının başlamasıyla höyüğün bulunduğu kadim mahallede Aslantepe (Bahçebaşı) mahallesi olarak anılmaya başlanmıştır.

1946 yılında Belediye olan Orduzu Beldesi; Aslantepe (Bahçebaşı), Elmasuyu, Çarşıbaşı, Köşebaşı, Taşpınar (Kaldırım) mahalleleri ile 5 mahalle olarak bulunan belde 2015 yılında Malatya'nın büyükşehir olması ile kendisine bağlanan mevcut 5 mahalle dışındaki; Vaizpınarı, Leylekpınarı, Kireçocağı, Çamlıkaya mahalleleri ile beraber Orduzu Mahallesi adı tek mahalle haline getirilmiştir (Anonim1, 2020).

İmar Planı Kararları;

Battalgazi İlçesi'nde Orduzu Mahallesi'ni de kapsayan yaklaşık 1600 hektarlık alanda hazırlatılan 1/5000 ölçekli Revizyon Nazım İmar Planının; Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 4. Maddesinde tanımlanan nazım imar planı tanımına uygun hazırlanması, yapılaşma koşullarına ilişkin detayların verilmeyip nüfus yoğunluğuna ilişkin plan kararları alınması, Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 19. Maddesinde yer alan plan ilke ve esaslarına uyulması, yoğunluk kademelenmesi yapılırken eşitlik ilkesinin esas alınması, arazi eğimi ve kadastral doku değerlendirilerek tasarım yapılması, mevcut durumda aktif olarak kullanılmakta olan ana aksların ulaşım planlaması ve ulaşım kademelenmesi açısından dikkate alınması, plan revizyonunun gerekçesi olan uygulama sorunlarını giderici yönde düzenlemelerin yapılmış olması sebepleriyle 08.08.2019 tarihinde kabulüne karar verilmiştir (Battalgazi Belediyesi, 2018).

Şekil 4.24'te Orduzu imar planı görülmektedir.

Orduzu İmar Planı ile İlgili;

Genel Hükümler,

- 1/1000 ölçekli uygulama imar planı Orduzu ve çevresini kapsamaktadır.

- Bu uygulama imar planı paftaları, onarma sınırları içindeki plan kararları ve aşağıdaki hükümlerle bir bütündür.
- Enerji nakil hattı altındaki yapılar için kuvvetli akım tesisleri kontrol yönetmeliğine uyulacaktır.
- Teknik altyapı sistemi yol, içme suyu, kanalizasyon ve enerji sistemi yapılmadan yapılaşmalara izin verilmez(Battalgazi Belediyesi, 2018).

Özel Hükümler,

1) Konut Alanları

- 1/1000 ölçekli uygulama imar planı üzerindeki yapılaşma koşulları geçerlidir.
- 15.00 metre ve üzeri yollara cepheli parsellerde zemin katta ticari fonksiyonlar yer alıp, üst katlar konut olarak kullanılabilir.
- Ada bazında yapılacak uygulamalarda emsal değerinde %10 artış olacaktır.

2) Ticaret Alanları

- Bu alanlarda ticaret ve iş merkezleri, banka vb yönetim birimleri, eğlence ve konaklama tesisleri ile günlük ihtiyaca cevap verebilecek ticari fonksiyonlar yer alabilir.
- Merkez alanlarında oluşturulacak yapılarda emsal aynı kalmak şartıyla üst katlar konut olarak kullanılabilir.

3) Eğitim, Sağlık , Kültürel, Yönetim ve Dini Tesis Alanları

- Bu alanlar için planda belirtilen yapılaşma koşulları geçerlidir.

4) Büyük Alan Kullanımı Gerektiren Resmi Kurum Alanları

- Bu alanlarda emsa l:0.50 hmax: serbest olacaktır.

5) Konut Dışı Kentsel Çalışma Alanları

- Bölgesel ihtiyacı karşılamak üzere belirlenmiş alanlardır. Bu alanlarda büro, iş hanı, gazino, lokanta, çarşı, çok katlı mağaza, banka, otel, sinema, tiyatro gibi sosyal kültürel tesisler, özel / resmi eğitim ve sağlık vb tesisler bölgesel ihtiyacı karşılamak üzere yapılabilir.
- Bu alanlarda hmax:serbest olup,

2000-2500 m2 arası e:1.00

2501-3000 m2 arası e:1.20

3001-3500m2 arası e:1.40 yapılanma koşuluna uyulacaktır.

Bu alanda akaryakıt ve LPG istasyonu yapılması durumunda parsel bazında plan tadilatı yapılacaktır.

6) Akaryakıt, LPG Satış ve Bakım İstasyonları

- Akaryakıt istasyon alanları dahilinde güvenlik mesafelerine ve karayolu geçiş haklarına uymak kaydıyla her türlü dinlenme tesisi, sosyal tesis ve ticari kullanımlar yer alabilir. Bu alanlarda 5.maddede belirtilen parsel büyüklüğüne uymak kaydıyla belirtilen yapılaşma koşulları geçerlidir.

7) Park ve Dinlenme Alanları

- Bu alanlarda büfe, havuz, pergole, açık çayhane genel wc, vb park için gerekli Tesisler dışında başka tesisler yapılamaz. Lüzümü halinde açık spor tesisleri yapılır.

Emsal:0.05 hmax:6.50 olacaktır.

8) Spor Tesisleri Alanı

- Bu alanlarda semt spor sahaları, kapalı spor salonu, basketbol, tenis, futbol, voleybol, açık ve kapalı kortlar,yüzme havuzu , atış poligonları vb. tesisler yer alabilir. Planda belirtilen yapılanma koşulları geçerlidir.

9) Rekreasyon Alanları

- Bu alanlarda 3030 sayılı kanun kapsamı dışında kalan belediyeler tip imar Yönetmeliği madde 1 4-2ac de yer alan şartlar geçerlidir.Buna göre rekreasyon alanları, kentin açık ve yeşil alan ihtiyacı başta olmak üzere kentin içinde ve çevresinde günübirlik kullanıma yönelik ve imar planı kararları ile belirlenmiş, eğlence, dinlenme, piknik ihtiyaçlarının karşılanabileceği lokanta, gazino, kahvehane, çay bahçesi, büfe otopark kullanımları ile tenis, yüzme, mini golf gibi sportif faaliyetlerin yer alabileceği alanlardır. Bu alanda emsal:0.05 hamx:6.50 olacaktır.

10) Ticari Rekreasyon Alanları

- Bu alanlarda piknik ve oyun alanları, kır tesisleri ve spor tesisleri, açık hava tiyatrosu, lokanta dinlenme ve eğlence tesisleri ile otel motel kamping vb turizm amaçlı tesisler yer alabilir. Emsal:0.10 hmax:6.50 olacaktır.

11) Fuar Festival Alanları

- Bu alan içerisinde eğlence ve dinlenme alanları, sergi ve teşhir salonları ile kültürel ve sportif amaçlı açık ve kapalı tesisler yer alabilir. Fuar alanında Emsal:0.20 hmax:6.50 olacaktır.

12) Tarımsal Niteliği Korunacak Alanlar

- Tarımsal niteliği korunacak alanlar (örtü altı tarım alanları) planda gösterilen tarım alanlarının korunması esastır. Bu alanlarda 5 578/5403 sayılı "toprak koruma ve arazi kullanımı kanunu" ve ilgili yönetmelik hükümleri geçerlidir.
- Tüm tarım alanlarında tarım arazilerinin tarım dışı amaçlı kullanımı ve yapılaşma taleplerinde, 5578/5403 sayılı "toprak koruma ve arazi kullanım kanunu çerçevesinde işlem yapılacaktır. Bu alanlarda; seralar, mandıralar, üreticinin bitkisel üretime bağlı olarak elde ettiği ürünü için ihtiyaç duyacağı yeterli boyut ve hacimde depolar tarım alet ve makinelerinin muhafazasında kullanılan sundurma ve çiftlik atölyeleri, tarımsal işletmede üretilen ürünün özelliği itibarıyla hasattan sonra iki saat içinde değeri kaybolması söz konusu ise bu ürünlerin işlenmesi için kurulan tesisler ile tarımsal amaçlı entegre nitelikte olmayan diğer tesisler, tarımsal üretimi korumak amacı ile üretimden pazarlamaya kadar tüm faaliyetleri içeren entegre tesis niteliğinde olmamak kaydıyla yapılan mandıra, kümes, ahır, ağıl, su ve yem depoları, hububat depoları, gübre ve silaj çukurları, gibi tarımsal amaçlı yapılar yapılabilir.
- Tarımsal amaçlı yapılar amacı dışında kullanılamaz ve başka bir kullanıma dönüştürülemez.
- Beton temel ve çelik çatı dışında basit örtü mahiyetinde seralar emsal hesabına dahil edilemez. Bu alanda ayrıca, hane halkının yaşayacağı konutlar yapılabilir.
- Tarımsal niteliği korunacak alanlarda yapılaşma koşulları, taks=0.05 kaks=0.10, hmax=6.50 M.(2 kat) ve minimum parsel büyüklüğü 3 000 m² olacaktır.

13) Ağaçlandırılacak Alanlar

- Bu alanlarda kamulaştırılincaya kadar alan içerisinde kalan özel mülkiyete konu olan bölgelerde yerleşme alanı dışı yapılaşma koşulları geçerlidir.
- Ağaçlandırılacak alanlarda kadastral bir yola en az 25 m cephesi bulunmak ve en az 5000 m² parsel büyüklüğü oluşturmak kaydıyla ifraz yapılabilir. Bu alanlarda yapılacak iskan amaçlı yapılar için emsal:0.05 hmax:6.50 yi geçemez. (Battalgazi Belediyesi, 2018)

Arslantepe Höyüğü'nün 2014 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yerini alması ve kalıcı listeye girebilmesi amacı ile alan yönetim planı çalışmaları başlamıştır. Bu çalışmalardan ilki Arslantepe Höyüğü'nde Sivas Kültür Varlıklarını Koruma Müdürlüğü tarafından onaylanan, 3. Derece Arkeolojik Sıt sınırı içinde Battalgazi Belediye si uhdesinde Öztaş Mühendislik Harita Planlama Ltd. Şti. tarafından Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanmıştır.

Koruma Amaçlı İmar Planı İle İlgili Plan Kararları;

“Arslantepe Höyüğü I. ve III. derece Arkeolojik Sit alanı içerisinde planlama alanı koruma ve kullanma esasları doğrultusunda Nazım imar planı hazırlanmıştır.

Planlama alanının kuzeyinde bulunan, Büyük ova sınırında kalan yaklaşık 37 hektarlık kısım tarımsal nitelikli alan olarak planlanmıştır. Büyük ova dışında kalan alanlarda ise yapılaşmanın ve konuta yönelik parselasyon işlemlerinin tamamlandığı alanlar, kamusal alanlar ve park alanları dışında kalan alanlar için Tarımsal Nitelikli Alan fonksiyonu verilmiştir.

DSİ'nin kurum görüşü doğrultusunda; Orduzu Deresi için 35 metre dere genişliği 5 er metre servis yolları olmak üzere dere boyunca 45 metrelik alan taşkın sahası olarak planlanmıştır. Bu alanın Büyük ova dışında kalan kısmına park fonksiyonu verilmiştir.

Arslantepe Höyüğü 1. derece Arkeolojik Sit Alanı “Bilimsel Kazı Alanı” olarak planlanmıştır. Kazı alanının çevresinde yaklaşık yüz metre derinliğindeki alan ise “Rezerv Kazı Alanı” olarak planlanmıştır."

Konut alanları, parsel büyüklükleri ve yapılaşma durumları bakımından “Genel Konut Alanları” ve “Özel Yapılaşma Koşullu Konut Alanları” olarak planlanmıştır. Her iki grup yapı alanı için yapı yoğunluğu, düşük yapı yoğunluğu (51-151 ki/ha) olarak belirlenmiştir.

Arslantepe Höyüğü kazı alanı için ana ulaşım güzergâhı olan ve üç tane tescilli yapının da yer aldığı sokak üzerinde, höyüğün hemen güneyinde, karşılama merkezi olarak planlanan Kültürel Tesis Alanı ve onun karşısında Sosyal Tesis Alanı konumlandırılmıştır.

Planlama alanı içerisinde zeminde bulunan yollar korunmuş, sit alanının dışından taşıt yolları geçirilerek planlama alanının içerisi yayalaştırılmıştır. Planlama alanının doğusunda ve güneyinde otopark alanları oluşturularak ziyaretçilerin karşılama merkezi yakınına kadar araçla gelmeleri sağlanmıştır” (Battalgazi Belediyesi, 2020) .

44. Katılımcı Haritalama Tekniği ile Orduzu Mahallesi Kùltùrel Peyzajın Tanımlanma Süreci

Kùltùrel peyzajların algılanması kapsamında somut ve somut olmayan peyzaj bileşenlerinin kent sakinleri tarafından tanımlanması, yerelin potansiyelini anlamak, yaşanan sorunları yerinde tarifleyebilmek ve bu sorunlara karşı gerçekçi ve sürdürülebilir çözümler geliştirebilmek amacıyla katılımcı haritalama yöntemi tez kapsamında seçilen çalışma alanında uygulanması hedeflenmiştir. Katılımcı haritalama deneyimi yayınlanmış olan “Community Mapping Toolkit (Produced by Creative Rural Communities-Vale of Glamorgan Council,2017)” kitapçığında sürecin tariflendiği uygulama araçlarına göre gerçekleştirilmiştir.

Bu deneyimde en kritik nokta haritalama sürecinde katılımın sağlanması ve süreci kimlerle yürütüleceği sorusudur. Gerçekleştirilen uygulama örneklerine bakıldığında sürecin sağlıklı yürütülebilmesinde yerel yönetimlerin rolünün kritik öneme sahip olduğu gör÷lmektedir. Buradan yola çıkarak Orduzu Mahallesi üst ve alt ölçek yerel yönetim birimleri ile görüşmeler sağlanmıştır. (Şekil 4.26). Öncelikli olarak yöntemin amacı, önemi ve özellikle yönetimdeki rolü konusunda bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. İlk toplantı; 23 Temmuz 2019 tarihinde mahalle idari yönetim birimi olan Battalgazi Belediye Başkanlığı bünyesinde gerçekleştirilmiştir. 30 Temmuz 2019 tarihinde Battalgazi Belediyesi Kùltür Müdürlüğü'nün koordinasyonunda mahalle muhtarı ve ihtiyar heyeti ile bilgilendirme toplantısı yapılmıştır. Bu toplantı sonucunda haritalama sürecinde katılımcıların seçimi ile ilgili tartışmalar yürüt÷lmüştür. Haritalama sürecinde cinsiyet, etnik köken, inanç, yaş, ekonomik yapı vb. kriterler gözetenmeden toplumun her kesiminin bir arada olduğu karma katılımın sağlanması hedeflenmiş idi. Ancak yapılan toplantılarda yönetim sözcüleri tarafından karma katılımı ifade etme-anlatma-aktarma etaplarında hedeflenen verimin sağlanmasında endişelerin olduğu ve bu nedenle özellikle cinsiyet ayrımının yapılması gerekliliği konusunda ortak söylem oluşmuştur. Buradan yola çıkarak katılım gruplarının cinsiyete göre oluşturulması kararı verilmiştir.

Şekil 4.26: Yerel Yönetim ve Muhtarla Görüşme (Orijinal, 2019)

Erkek ve kadın gruplarındaki bireylerin seçiminde Orduzu’da uzun yıllar ikamet edilmesi, farklı meslek, etnik grup, yaş gruplarında olunması kriterleri göz önüne alınmıştır. Yaşanılan çevrenin algılanmasında bireylerin sosyo-kültürel farklılıklarının öznel yorumlamayı beraberinde getirmesi ve dolayısıyla yaşanılan çevrenin, paylaşılan mekanın algılanmasında çoklu anlamlar üretmesi bakımından önem arz etmektedir.

4.4.1. Erkek Grubu Katılımcı Haritalama Çalışması

Erkek grubunda 22 gönüllü katılımcı vardır. Bu katılımcılardan %59,09 oranla en çok katılım sağlayan yaş aralığı 46 yaş ve üzeridir. Bu 46 ve üzeri yaş aralığında bulunan 13 kişinin 10 u emekli olan ve doğduğundan itibaren Orduzu Mahallesi’nde ikamet eden gruptur (Çizelge 4.6) (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.6: Orduzu Mahallesi Grup 1 (Erkek Grubu) Katılımcı Haritalama Katılımcı Bilgileri

No	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek
1	46 ve üzeri	Ortaokul-Lise	İşçi emeklisi
2	46 ve üzeri	Ortaokul-Lise	İşçi
3	46 ve üzeri	Ortaokul-Lise	Memur emeklisi
4	46 ve üzeri	Okuryazar-İlkokul	Muhtar emeklisi
5	46 ve üzeri	Okuryazar-İlkokul	İşçi emeklisi
6	46 ve üzeri	Okuryazar-İlkokul	Esnaf emeklisi
7	35-45	Ortaokul-Lise	İşçi
8	46 ve üzeri	Okuryazar-İlkokul	Esnaf emeklisi
9	46 ve üzeri	Okuryazar-İlkokul	Emekli
10	46 ve üzeri	Ortaokul-Lise	Emekli
11	26-35	Yüksekokul-Üniversite	Polis memuru
12	26-35	Ortaokul-Lise	İssiz
13	35-45	Ortaokul-Lise	İşçi
14	46 ve üzeri	Ortaokul-Lise	İşçi
15	18-25	Yüksekokul-Üniversite	Memur
16	26-35	Okuryazar-İlkokul	İşçi
17	46 ve üzeri	Ortaokul-Lise	Esnaf Emeklisi
18	12-17	Ortaokul-Lise	Öğrenci
19	46 ve üzeri	Okuryazar-İlkokul	Emekli
20	46 ve üzeri	Yüksekokul-Üniversite	Zabıta müdürü
21	18-25	Yüksekokul-Üniversite	Öğretmen
22	26-35	Yüksekokul-Üniversite	Hemşire

Çizelge 4.7: Orduzu Mahallesi Grup 1 (Erkek Grubu) Katılımcı Haritalama Yaş Aralığı Bilgileri

YAŞ	KIŞI SAYISI	YUZDE (%)
46 ve üzeri	13	59,09%
36-45	2	9,09%
26-35	4	18,18%
18-25	2	9,09%
12-17	1	4,55%

Erkek grubunun eğitim durumu %45,45 oranla ortaokul- lise mezunu olarak çoğunluk aralığı oluşturmaktadır. Bunun dışında %31,82' si Okuryazar- İlkokul mezunu iken %22,73 ü yüksekokul- üniversite mezunudur (Çizelge 4.8) .

Çizelge 4.8: Orduzu Mahallesi Grup 1 (Erkek Grubu) Katılımcı Haritalama Eğitim Durumu Bilgileri

EGİTİM DURUMU	KİŞİ SAYISI	YÜZDE (%)
Okuryazar-İlkokul	7	31,82%
Ortaokul- Lise	10	45,45%
Yüksekokul-Üniversite	5	22,73%

Erkek katılımcıların meslek grubuna bakıldığında %45,45' i emekli olarak çoğunluğu oluşturmaktadır. %22,73 oranlarında Memur ve İşçi bulunmakla birlikte %4,55 oranında öğrenci ve aynı oranda işsiz katılımcı yer almıştır. Katılımcıların %68,18 i müstakil bahçelere sahip olup kendi bahçelerinde meyve-sebze üretimi ile faaliyet göstermektedir (Çizelge 4.9)

Çizelge 4.9: Orduzu Mahallesi Grup 1 (Erkek Grubu) Katılımcı Haritalama Meslek Grubu Bilgileri

MESLEK	KİŞİ SAYISI	YUZDE (%)
Emekli	10	45,45%
Memur	5	22,73%
İşçi	5	22,73%
Öğrenci	1	4,55%
İşsiz	1	4,55%

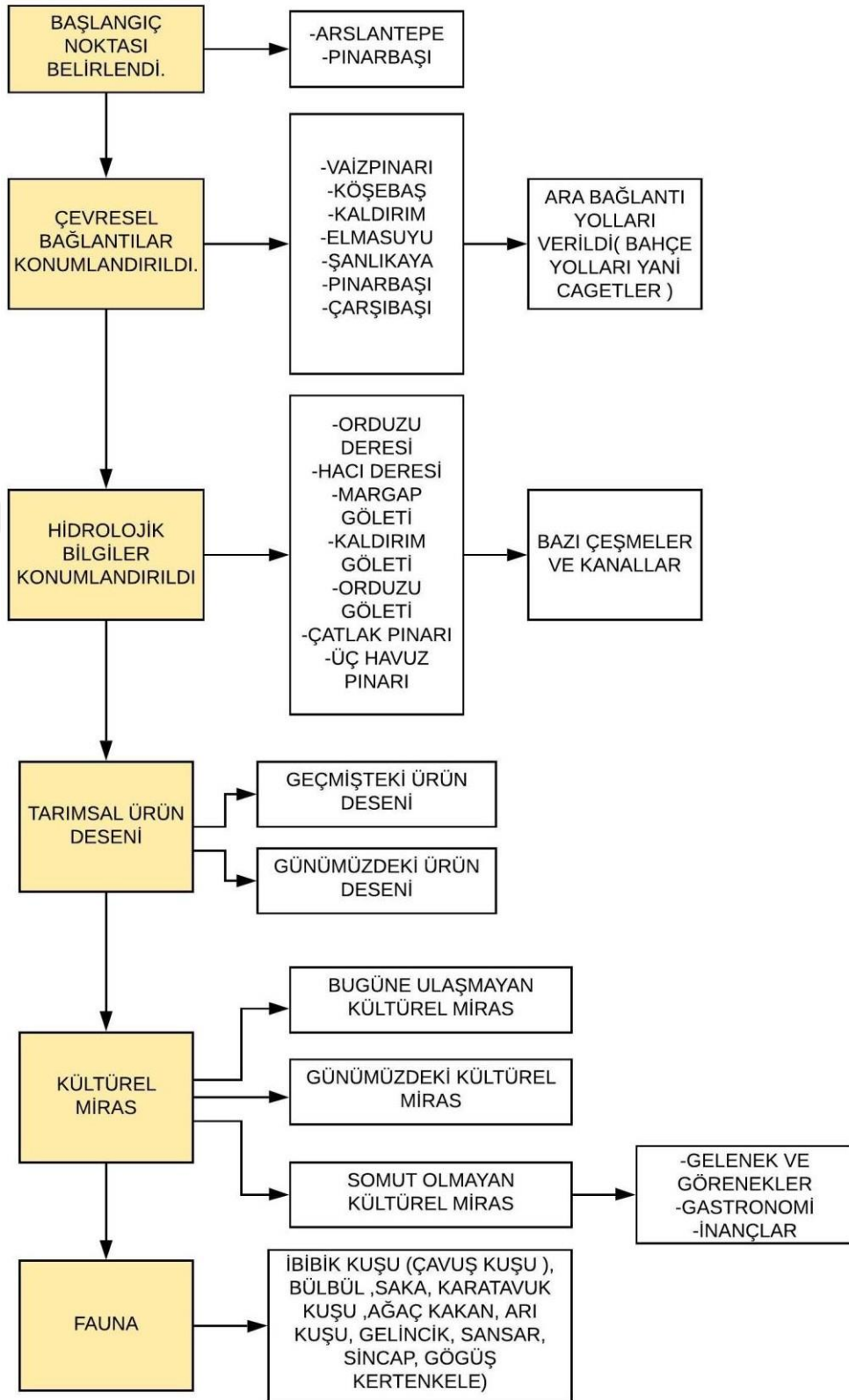
Haritalamanın başında çalışmanın amacı ile ilgili bir sunum gerçekleştirerek mahallenin genel özellikleri, geçmişteki durumu, mevcut durumu, sorunlar, çözümler şeklinde birlikte tartışarak haritalama sürecini tamamlamışlardır. Haritalama süreci öncelikle sözlü anlatımlarla başlamış (Şekil 4.27), sonrasında çizgisel ifadelerle tamamlanmıştır.

Şekil 4.27: Orduzu Mahalle Sakinleri (Erkek Katılımcılar) ile Yürütülen Katılımcı Haritalama Deneyimi Sözlü Anlatım Süreci (Orijinal, 2019)

Katılımcı haritalama deneyimi ön hazırlık sürecinde materyal olarak Orduzu Mahallesini kapsayan Google Earth görüntüsü, A0 boyutunda beyaz kağıt, renkli boya kalemleri, renkli yapışkan özellikli kağıtlar (postit vb.) kullanılmıştır. Öncelikli olarak çalışmanın hedefi, amacı ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Katılımcılarla yaşadıkları mekanı sözlü anlatım teknikleri kullanarak ifade etmeleri için gerekli ortamın sağlanması hedeflenmiştir. Sözlü aktarımdaki konular not edilerek kayıt altına alınmıştır. Sonraki aşamada yapılan sözlü diyalogların çizilerek ifade etmeleri istenmiştir. Çizgisel ifade sürecinde algılanan peyzajın tüm bileşenleri ile tanımlanabilmesi için haritalama sürecinde herhangi bir yönlendirme yapılmamıştır. Sözlü ve çizgisel anlatımlarla haritalama süreci tamamlanmıştır (Şekil 4.28). haritalama çizim aşamaları Şekil 4.29'da gösterilmiştir.

Şekil 4.29: Orduzu Mahallesi Erkek Grubu Haritalama Çizim Aşamaları (Orijinal, 2019)

Haritalama süreci çizim aşamasında katılımcılar, geçmiş ve bugüne ait kullanımların gösterimleri ile birlikte mahalle bazında potansiyel, sorunlar ve sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmişlerdir. Sözlü ve çizgisel ifadelerle aktarılan ve doğaçlama olarak gelişen bu sürecin detaylı tariflenebilmesi amacı ile Orduzu Mahallesi özelinde GZFT analizi gerçekleştirilmiştir (Şekil 4.30). Haritalama süreci ve GZFT analizleri sonucu erkek katılımcı gruba ait genel söylemler Şekil 4.31’de tematize edilerek aktarılmıştır.

Şekil 4.30: Orduzu Mahallesi Sakinleri (Erkek Katılımcılar) ile Yürütülen Topluluk Haritalama Deneyimi Çizgisel Anlatım Süreci (Orijinal, 2019)

Çizelge 4.10: Orduzu Mahallesi Grup 2 (Kadın Grubu) Katılımcı Haritalama Katılımcı Bilgileri

No	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek
1	46 ve üzeri	Okuryazar-İlkokul	Ev Hanımı
2	36-45	Okuryazar-İlkokul	Ev Hanımı
3	36-45	Ortaokul-Lise	Ev Hanımı
4	46 ve üzeri	Okuryazar- İlkokul	Ev Hanımı
5	12-17	Ortaokul-Lise	Öğrenci
6	36-45	Yüksekokul-Fakülte	Kuran Kursu Öğretmeni
7	46 ve üzeri	Okuryazar- İlkokul	Ev Hanımı
8	46 ve üzeri	Okuryazar- İlkokul	Ev Hanımı
9	26-35	Ortaokul-Lise	Anaokulu Öğretmeni Yard
10	26-35	Okuryazar-İlkokul	Tarım İşçisi
11	36-45	Okuryazar-İlkokul	Ev Hanımı
12	46 ve üzeri	Okuryazar-İlkokul	Ev Hanımı
13	36-45	Okuryazar-İlkokul	Tarım İşçisi
14	18-25	Ortaokul- Lise	Ev Hanımı
15	36-45	Okuryazar-İlkokul	EvHanımı

Çizelge 4.11: Orduzu Mahallesi Grup 2 (Kadın Grubu) Katılımcı Haritalama Yaş Aralığı Bilgileri

YAŞ	KİŞİ SAYISI	YÜZDE (%)
46 ve üzeri	5	33,33%
36-45	6	40%
26-35	2	13,33%
18-25	1	6,67%
12-17	1	6,67%

Kadın katılımcılarının %66,67'sinin eğitim durumu okuryazar-ilkokul mezunudur. Geriye kalan katılımcılardan %26,67'si ortaokul- lise, %6,67'si yüksekokul- üniversite mezunudur. Katılımcıların eğitim bilgileri Çizelge 4.12'de gösterilmektedir.

Çizelge 4.12: Orduzu Mahallesi Grup 2 (Kadın Grubu) Katılımcı Haritalama Eğitim Durumu Bilgileri

EGITIM DURUMU	KIŞI SAYISI	YUZDE (%)
Okuryazar-İlkokul	10	66,67%
Ortaokul- Lise	4	26,67%
Yüksekokul-Üniversite	1	6,67%

Kadın grubundan %66,67'si ev hanımı olarak çoğunluk olarak yer almıştır. Geriye kalan katılımcılardan %13,33'ü memur ve tarım işçisi iken, %6,67'si öğrencidir. Katılımcıların meslek bilgileri Çizelge 4.13'te gösterilmiştir.

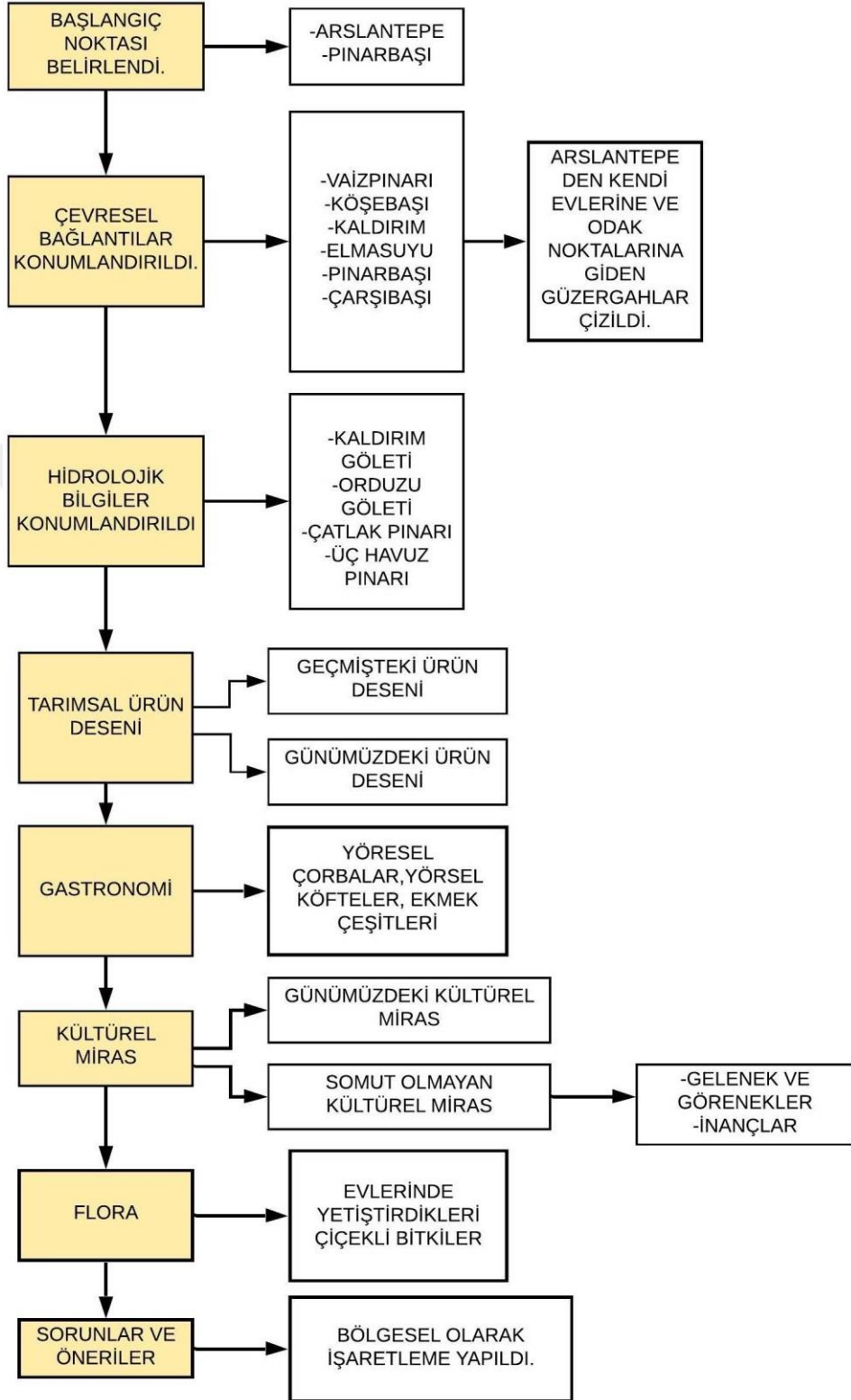
Çizelge 4.13: Orduzu Mahallesi Grup 2 (Kadın Grubu) Katılımcı Haritalama Meslek Grubu Bilgileri

MESLEK	KIŞI SAYISI	YUZDE (%)
Ev Hanımı	10	66,67%
Memur	2	13,33%
Tarım işçisi	2	13,33%
Öğrenci	1	6,67%

Kadın grubuna da haritalamanın başında çalışmanın amacı ile ilgili bir sunum gerçekleştirilerek mahallenin genel özellikleri, geçmişteki durumu, günümüzdeki hali, sorunlar, çözümler şeklinde birlikte tartışarak haritalama sürecini tamamlamışlardır. Haritalama süreci öncelikle sözlü anlatımlarla başlamış sonrasında çizgisel ifadelerle tamamlanmıştır. Katılımcı haritalama deneyimi erkek grubuna uygulandığı gibi ön hazırlık sürecinde materyal olarak Orduzu Mahallesi kapsayan Google Earth görüntüsü, A0 boyutunda beyaz kağıt, renkli boya kalemleri, renkli yapışkan özellikli kağıtlar (postit vb.) kullanılmıştır.

Öncelikli olarak çalışmanın hedefi, amacı ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Katılımcılarla yaşadıkları mekanı sözlü anlatım teknikleri kullanarak ifade etmeleri için gerekli ortamın sağlanması hedeflenmiştir. Sözlü aktarımdaki konular not edilerek kayıt altına alınmıştır. Sonraki aşamada yapılan sözlü diyalogların çizilerek ifade etmeleri istenmiştir (Şekil 4.32). Çizgisel ifade sürecinde algılanan peyzajın tüm bileşenleri ile tanımlanabilmesi için haritalama sürecinde herhangi bir yönlendirme yapılmamıştır. Sözlü ve çizgisel anlatımlarla

Şekil 4.33: Orduzu Mahallesi Kadın Grubu Haritalama Çizim Aşamaları (Orijinal, 2019)

Haritalama süreci çizim aşamasında katılımcılar, erkek grubu ile aynı şekilde geçmiş ve bugüne ait kullanımların gösterimleri ile birlikte mahalle bazında potansiyel, sorunlar ve sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmişlerdir. Sözlü ve çizgisel ifadelerle aktarılan ve doğaçlama olarak gelişen bu sürecin detaylı tariflenebilmesi amacı ile Orduzu Mahallesi özelinde GZFT analizi gerçekleştirilmiştir (Şekil 4.34, Şekil 4.35).

Şekil 4.34: Orduzu Mahalle Sakinleri (erkek katılımcılar) ile Yürütülen Katılımcı Haritalama Deneyimi Çizgisel Anlatım Süreci (Orijinal, 2019)

GÜÇLÜ YÖNELER	ZAYIF YÖNELER	FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none"> - Tarihi dokü - Yeşil Alan - Tarım Potansiyeli - Genç nüfus göz - Kamusalite / aile ilişkileri - Fauna çeşitliliği 	<ul style="list-style-type: none"> - İşsizlik oranı yüksek - Göç olması - Akademi yeti - Rekreasyonel alanı yetersiz - Çocukların ve gençlerin spor alanları yok - Okullarda kadın yok - İhtimali prefabrik (eğitim alanı yetersiz ve eski) - Sosyal etkinlik/aktivite yok - Gdp katagorisiz problemi - Altyapı ve dinlenme alanı yok - Sanatsal ve kültürel alan yok (özellikle kadın ve çocuk) - Sıfır alanı yetersiz - Değerleme ve güvenlik sorunu (özellikle sanatçıların) - Ajansların bakımsızlığı 	<ul style="list-style-type: none"> - Üç havuz / doku öncesi - Gökler değeri artırılır - Su fazla - Kadın potansiyeli yüksek (Organik ürünler, yerel ürünler) - Arama alanı çok geniş (değerlendirme alanı) - Bitki potansiyeli yüksek - Hayvancılık uzmanlaşabilir - Gastronomi - Sanat ve spora ilgi - Kaymanın daha farklı seviye tespiti yapılması - Aslan tepesi ve Çınar ormanı bakımsız - Turizm 	<ul style="list-style-type: none"> - Sononik alanı - Ulaşım güvenliği - Tematik sorunu (Belediye alanları) - Güvenlik sorunu - Güvenlik - Köpek çok fazla - İlaçlama etkisi (belediye alanı)

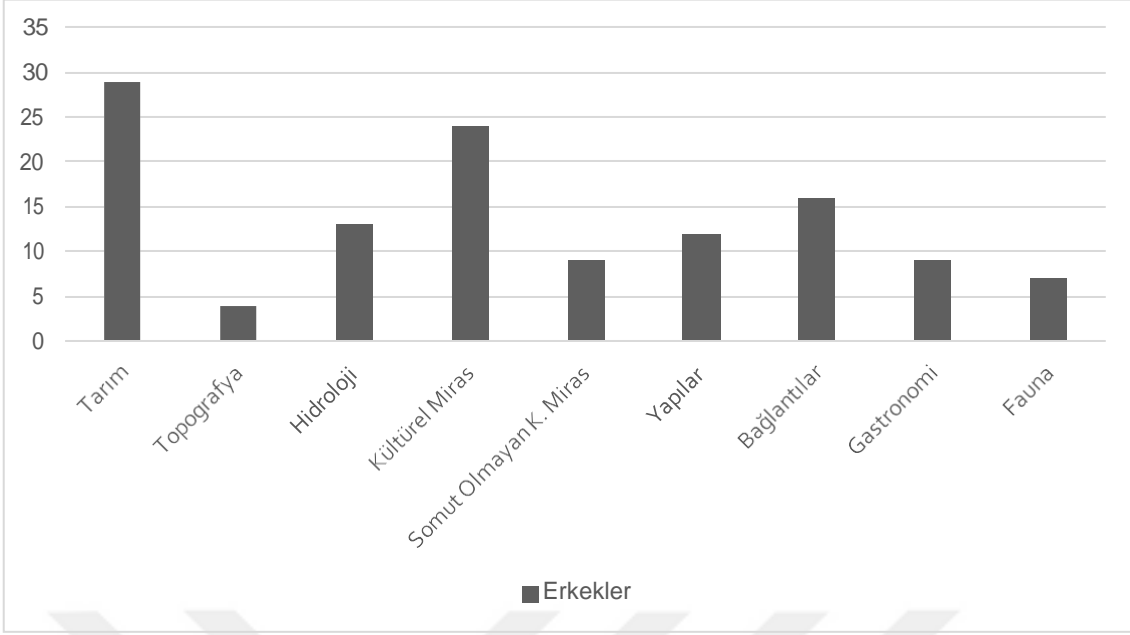
Şekil 4.35: Orduzu Mahallesi Kadın Grubu GZTF Analizi (Orijinal, 2019)

4.4.3. Katılımcı Haritalarının Analizleri

Bu bölümde katılımcı haritalarının erkek ve kadın katılımcılar olarak uygulanan katılımcı haritalarının analizleri yapılmıştır.

4.4.3.1. Erkek Katılımcıların Katılımcı Haritalarının Analizleri

Erkek grubu tarafından çizilen katılımcı haritasının öncelikle çözümlemeleri yapılmıştır. Bu çözümlemeler tematik olarak gösterilerek tespitler yapılmıştır. Tespit edilen bu öğeler kültürel peyzaj bileşenleriyle ilişkilendirilerek hem soyut hem somut peyzaj öğelerini içerecek şekilde Şekil 4.36'de gösterildiği gibi 9 başlık altında toplanmıştır.

Şekil 4.36: Erkek Grubu Katılımcı Haritalarındaki Tarihsel Peyzaj Kategorileri (Orijinal, 2019)

Erkek grubu çizmeye başlarken alanı bir bütün olarak düşünmüş ve çevresiyle birlikte çizmiştir. Çizime ilk olarak Arslantepe Höyüğü ile başlayan erkek grubu Arslantepe Höyüğü'nün kendileri için hem ilk sigorta girişlerinin olduğu hem de mevsimlik işçi olarak çalıştıkları bir ekonomik değer olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca Arslantepe tarihi hakkında birçok bilgi öğrendiklerini kendilerince orayı içselleştirdiklerini ve gelecekte UNESCO'ya girmesiyle mahallenin kalkınması ile ilgili bir gelecek değeri olduğunu öngördüklerini ifade etmişlerdir. Ek olarak alanla ilgili birçok anı anlatmışlardır. Bu durum da Arslantepe'nin, Orduzu Mahallesi için bir nirengi noktası olduğu söylenebilir.

Eski belde isimleri ile devam eden haritalama da 4 belde ismi işaretlenmiştir. Bu durum özellikle 46 yaş ve üzeri aralığın çoğunlukta olması ile geçmişle bugün arasındaki ilişkinin daha kolay çözümlenmesini sağlamıştır. Belde isimlerinden sonra çevresel bağlantılar ve eski mahalle isimlerini konumlandırılmıştır. Bu konumlandırmalarla birlikte topografyayı çizime entegre edip tepeleri isimleriyle ekleyerek bağlantı kurmuşlardır. Bu bağlantıların doğruluğu kontrol edildiğinde büyük bir oranının doğru olduğu tespit edilmiştir. Bu durum katılımcıların Orduzu Mahallesi'ni mekansal olarak iyi tanıdığını göstermektedir. Geçmiş yıllarda Orduzu Mahallesi'nin mevcut durumu ile ilgili çizimiyle yola çıkan katılımcıların geçmişten gelecek Orduzu'yu anlatmaları hafızalarında hala bu izlerin ve etkilerin olduğunu gösterebilmektedir. Mahallede birçok yer hala eski isimleriyle bilinmektedir. Bu yüzden işaretlemeler ve

anlatımlar bu isimlerden yola çıkarak aktarılmıştır. Bu durum geçmiş isimleri daha çok benimsediklerini gösterebilir.

Sonraki aşamada, hidrolojik bilgilere yer veren katılımcılar bu öğeleri ekonomik, rekreasyonel, manevi etkisi konusunda sözlü anlatımlarda bulunmuşlardır. Göletler, çeşmeler, pınarlar, dereler/çaylar tek tek isimleriyle gösterilmiştir. Bu öğelerin özellikleri, isimlerinin nereden geldikleri ile ilgili hikayeler anlatmışlardır. Özellikle çeşmelerin katılımcılar için en önemli peyzaj öğelerinden olduğu gözlemlenmiştir. Çeşmeler ile ilgili bir çok anı anlatmışlardır ve mahalle ile ilgili önerilerde bulunurken çeşmeleri özellikle tasarım öğeleri olarak dahil etmişlerdir.

Tarım öğeleri üzerinde en fazla durulan öğelerden biridir. Yerel halk geçmişteki ve bugüne ait tarım ürünleri ve yetişme bölgeleri ile ilgili işaretlemelerde bulunmuşlardır. Yerel halk geçmişte yetişen birçok ürünün bugün yetişmediği ile ilgili anlatımlarda bulunmuşlardır. Bu durum geçmişten bugüne tarımla uğraşmalarından dolayı farkındalıklarının yüksek olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

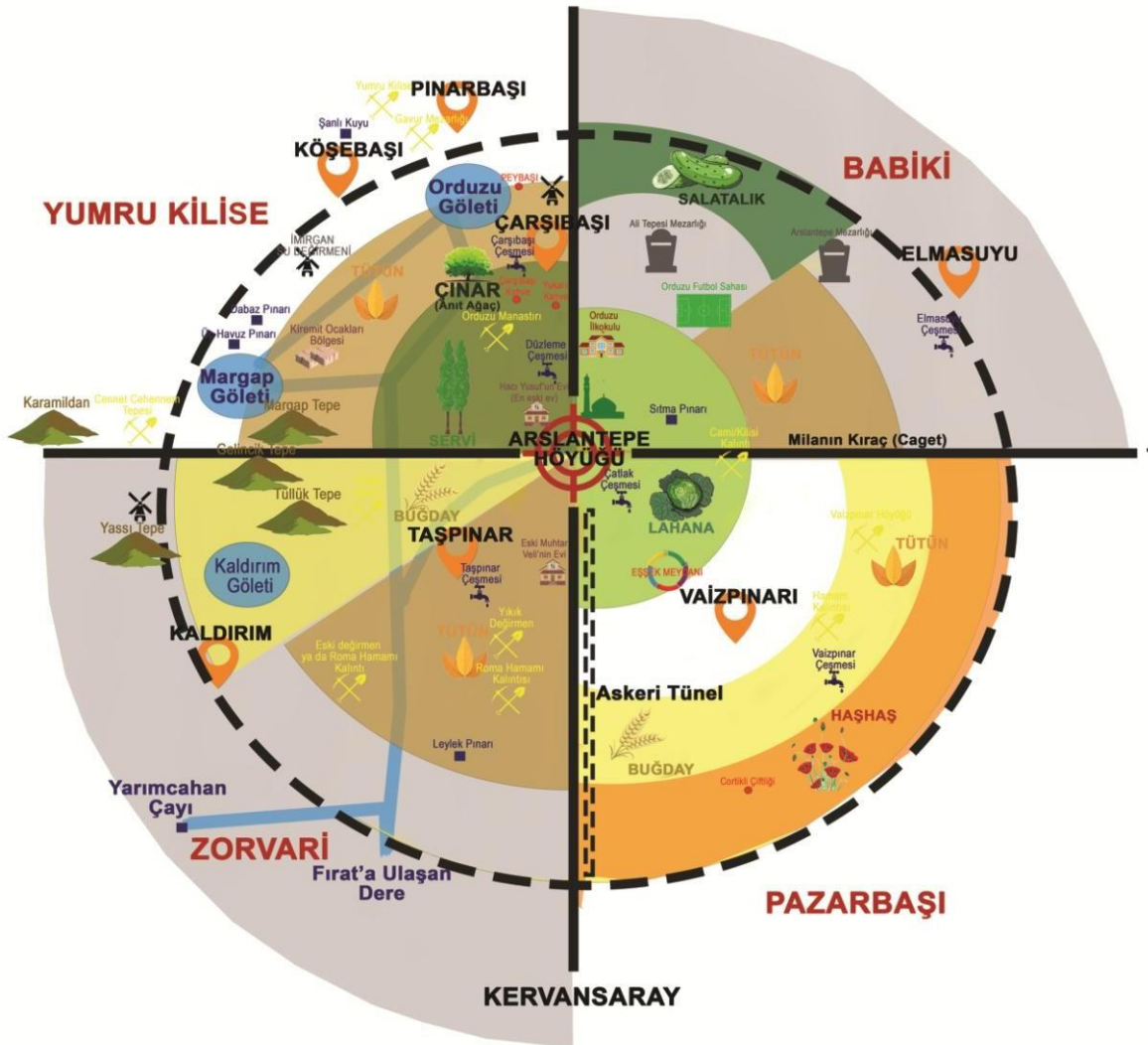
Tarım öğelerinden sonra kültürel miras öğelerine dikkat çeken yerel halk mevcutta bulunan kültürel mirasları, kalıntıları olan ya da hiçbir iz olmamasına rağmen orada bulunduğunu duydukları ya da bildikleri öğeleri işaretlemişlerdir. Bahsedilen bu arkeolojik öğeler içerisinde yapılan araştırmalar sonucunda tescil edilen ve tescil edilmeyen öğelerin olduğu görülmüştür. Bu öğelerin tescile önerilmesi konusunda önemli olan bu değerlerin bir kısmı, arkeolojik değeri maddi boyutta yüksek olduğu, katılımcılar tarafından merak edilen alanlar olarak belirlenmiştir. Bu alanların içerisinde anıt ağaç, mezarlık, kilise, hamam kalıntıları, askeri tünel gibi öğeler bulunmaktadır.

Bunların dışında erkek grubu somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerini işaretlemişlerdir. Bu öğeler hikâyeleri olan yerel halk tarafından bilinen ve değer verilen somut olmayan kültürel miras alanlarıdır. Bu alanlar; Peybaşı, İmirgan Su Değirmeni, Düzleme çeşmesi, Elmasuyu Çeşmesi, Çatlak Çeşmesi, Gelincik Tepesi, Eşek Meydanı ve hakkında bir çok hikaye anlattıkları terk edilmiş konaktan oluşmaktadır.

Bunun dışında haritalamada yapısal öğelere yer vermişlerdir. Kıraathane kültürünün özellikle yaygın olduğunu belirtmişlerdir ve haritada konumlarını işaretlemişlerdir. Bunun dışında Orduzu İlkokulu, eski tuğla fabrikası alanı, Cortikli Çiftliği ve Orduzu Futbol Sahası'nı işaretlemişlerdir.

Haritalamayı fauna ile sonlandırmışlardır. Geçmiş yıllarda keklik ve tavşanların var olduğu fakat şu an görülmediğini söylemişlerdir. Bu da zamanla tür kaybının olduğunu göstermektedir. Fauna olarak özellikle kuş türlerine ayrıca dikkat çekmişlerdir.

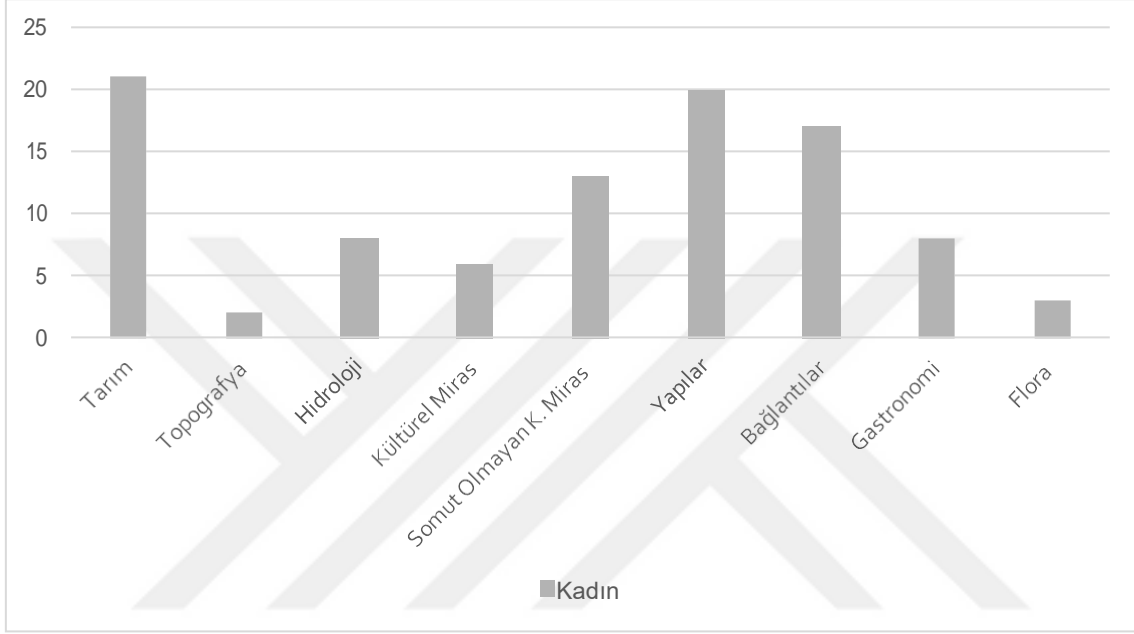
Bu yerel halkın çizmiş olduğu katılımcı haritasının tematik olarak çözümlenmiş hali Şekil 4.37’de gösterilmiştir.

Şekil 4.37: Orduzu Mahallesi Erkek Grubu Katılımcı Haritası Tematik Gösterimi (Orijinal, 2019)

4.4.3.2. Kadın Katılımcıların Katılımcı Haritalarının Analizleri

Kadın grubu ile yapılan katılımcı haritalama çalışmasında % 21,43 oranında tarım, % 2,03 oranında topografya, % 8,16 oranında hidroloji, % 6,12 oranında kültürel miras, % 13,27 oranında somut olmayan kültürel miras, %20,41 oranında yapısal, % 17,35 oranında bağlantılar, % 8,16 oranında gastronomi, % 3,06 oranında flora öğeleri ile ilgili veriler elde edilmiştir (Şekil 4.38).

Şekil 4.38: Kadın Grubu Katılımcı Haritalarındaki Tarihsel Peyzaj Kategorileri (Orijinal, 2019)

Kadın grubu çizmeye başlarken alanı bir bütün olarak düşünmemiş kendi evleriyle bağlantı kurarak ilerlemişlerdir. Çizime ilk olarak Arslantepe Höyüğü ile başlayan kadın grubu Arslantepe Höyüğü'nü yönlendirme mekânı olarak gördüklerini ve tüm adresleri Arslantepe Höyüğü'ne göre tarif ettiklerini söylemişlerdir. Arslantepe ile ilgili doğru bilgiler edinmemişlerdir. Mezarlık olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Eski mahalle isimlerini konumlandıran kadın grubu bu mahallelere giden ara yol bağlantılarını çizmişlerdir. Bu yolları çizerken Arslantepe'yi merkez nokta kabul edip yolları Arslantepe'den devam ettirerek ilerlemişlerdir. Bunun dışında kendi bireysel evlerine giden yolları çizmişlerdir.

Sonraki aşamada hidrolojik bilgilere yer veren kadın katılımcılar bu öğeleri ekonomik, rekreasyonel, manevi etkisi konusunda sözlü anlatımlarda bulunmuşlardır. Göletler, çeşmeler, pınarlar, dereler/çaylar tek tek isimleriyle gösterilmiştir. Bu öğelerin özellikleri, isimlerinin

nereden geldikleri ile ilgili hikayeler anlatmışlardır. Özellikle çeşmelerin katılımcılar için en önemli peyzaj öğelerinden olduğu gözlemlenmiştir. Çeşmeler ile ilgili birçok anı anlatmışlardır.

Tarım öğeleri üzerinde en fazla durulan öğelerden biridir. Yerel halk geçmişteki ve bugüne ilişkin tarım ürünleri ve yetiştirme bölgeleri ile ilgili işaretlemelerde bulunmuşlardır. Kadın grubu geçmişte yetişen birçok ürünün günümüzde yetişmediği ile ilgili anlatımlarda bulunmuşlardır. Bu durum geçmişten günümüze tarımla uğraşmalarından dolayı farkındalıklarının yüksek olduğu varsayılabilir.

Tarım öğelerinden sonra yapısal öğeler ve rekreasyonel alanlara dikkat çeken kadınlar özellikle kendi evlerini belirtmişlerdir. Bu öğeler; Orduzu İlkokulu, Arslantepe Cami, Orduzu Hayvanat Bahçesi, Çınar Park, Orduzu Futbol Sahası ve ahırlardan bahsetmişlerdir. Bunun dışında yerleşim yerlerine dikkat çeken katılımcılar restore edilen evlerin olduğu sokağı belirtmiştir. Katılımcılardan bir kısmının bu evlerde ikamet ediyor olması evlerin mimari özellikleri ile ilgili farkındalıklarının yüksek olması ile ilişkilendirilebilir.

Bunların dışında kadın katılımcılar kültürel miras olarak gördükleri alanları işaretlemişlerdir.

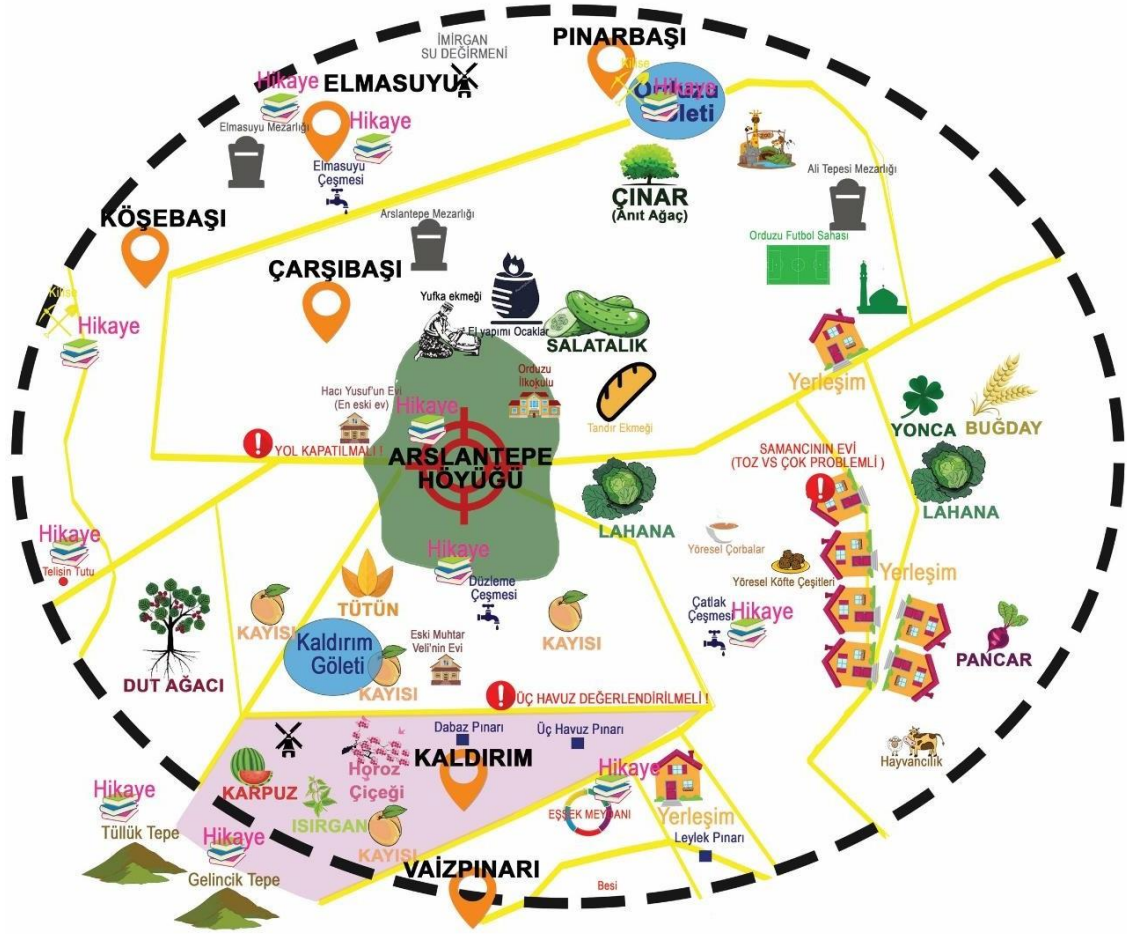
Daha sonra somut olmayan kültürel miras öğelerini işaretlemişlerdir. Bu öğeler hikayeleri olan yerel halk tarafından bilinen ve değer verilen somut olmayan kültürel miras alanlarıdır.

Bu öğeler hikayesi olan mekanlar dışında gelenek, görenekler, gastronomi ile ilişkilendirilebilecek aşama olmuştur.

Haritalamaya floristik öğeler ile devam etmişlerdir. Bitkileri iyileştirme amaçlı da kullandıklarını anlatmışlardır. Özellikle ısırgan otu, yemik, dedesakalı, pağa yaprağı, çınar yaprağı gibi türlerin geçmişte de şu anda da şifa olarak iyileştirme işlevinde kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Haritalamalarını problem ve önerilerini ekleyerek sonlandırmışlardır. “Yol kapatılmalı “ diye belirtilen alan geleneksel konutların trafikten dolayı zarar gördüğünü düşündükleri için sundukları bir öneridir. “ Üç havuz değerlendirilmeli” yazılan kısım ise üç havuz bölgesinin kendileri için manevi değere sahip olduğunu hem de güçlü bir peyzaj öğesi olabileceğini düşündükleri için önerdikleri bir alandır. “Samancının evindeki toz problemi” olarak belirtilen samancılık yapan bir evin merkezi bir noktada bulunarak diğer evleri toz vs gibi nedenlerden dolayı rahatsız ettiğini belirttikleri bir öngörü olmuştur.

Bu yerel halkın çizmiş olduğu katılımcı haritasının tematik olarak çözümlenmiş hali Şekil 4.39’da gösterilmiştir.

Şekil 4.39: Orduzu Mahallesi Kadın Grubu Katılımcı Haritası Tematik Gösterimi (Orijinal, 2019)

4.4.4. Katılımcı Haritalarının Karşılaştırılması

Katılımcı haritalarının hazırlanmasında katılımcı gruplarla görüşmeler sağlanmıştır. Sözlü ifadelerde, her iki grup öncelikle geçmişte yaşadıkları ortamı açıklayarak şimdiki zamanla bir karşılaştırma yapmışlardır. Sözlü ifadelerde Arslantepe Höyüğü'ne odaklandığı gözlenmiştir. Özellikle İtalyan Kazı Ekibi ile kurulan bağı, yaşanan anılar, Orduzu mahallesine ve yaşayan insanlara katkılarını (kazı sezonunda yerel halka ekonomik katkılar yaparak, vb.) değerlendirmişlerdir. Her iki grubun üyelerinin sözlü ifadelerine aktif olarak katıldığı gözlenmiştir. Sözlü anlatım aşamasında, erkek grup yaşadıkları yeri anlatmaya odaklanırken, kadın grubun çoğunlukla sorunlarını ve beklentilerini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Erkek grubun aktif olarak katıldığı ve kadın grubun üyelerinin çoğunun sözlü anlatımdan sonra çizim aşamasına geçmeleri istendiğinde kararsız kaldığı görülmüştür. Çizim tekniği açısından, erkek grup kuş bakışı olarak çizerken, kadın grup perspektif ve görünüşleri kullanmışlardır. Her iki grup da yaşadıkları mahalleyi dairesel biçimde çizmişlerdir. Erkek grup mahalleyi dört bölgeye ayırırken (şu anda geçerli olmayan eski idari sınırlar), kadın grup sınırları bugünün sokak adlarına göre belirlemiştir. Her iki grup da haritalarında merkez olarak Arslantepe Höyüğü'nü kabul ettiği tespit edilmiştir.

Grupların biçimsel dilleri incelendiğinde, erkek grubunun kuş bakışı olarak çizdiklerini ve çizilen öğelerin birbirleriyle konumlarının mevcut durumu yansıttığı, kadın grubunun çizimlerinin coğrafi konumlandırılmasında hatalar olduğu belirlenmiştir. Kadın grubun çizimlerinde belirtilen yerleri yaşadıkları evlere göre çizdikleri gözlemlenmiştir. Kadın grubunun yol bağlantılarını, erkek grubun hidrolojik bağlantılarını ağırlıklı olarak ifade ettiği görülmektedir. Erkek ve kadın katılımcıların katılımcı haritalamasındaki çizdikleri öğeler bölgesel olarak Çizelge 4.14' de gösterilmiştir.

Çizelge 4.14: Erkek ve Kadın Gruplarının Katılımcı Haritalarındaki Ögelerin Gösterimleri (Orijinal, 2019)

	ERKEKLER	KADINLAR
1	Başlangıç Noktası	Başlangıç Noktası
2	Bağlantılar	Bağlantılar
3	Hidrolojik ögeler	Hidrolojik Ögeler
4	Tarım Ögeleri	Tarım Ögeleri

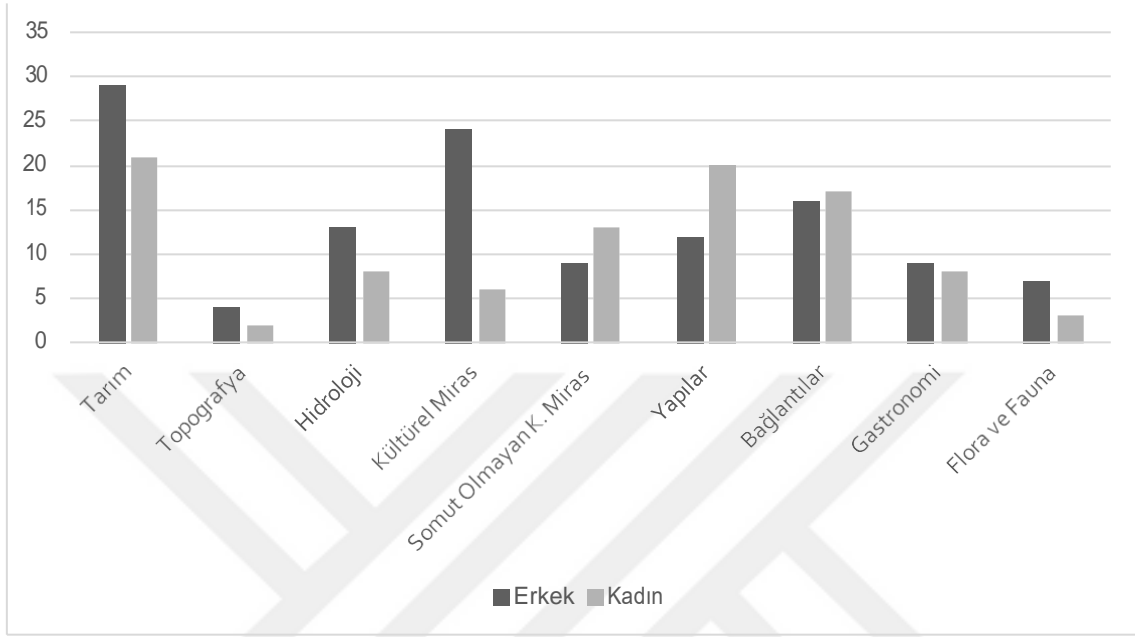
Çizelge 4.14’de kadın ve erkek grupların oluşturduklarını katılımcı haritalarının içerikleri aktarılmıştır. Yanı sıra grupların ele aldıkları konuları çizim sırasına göre numaralandırılmıştır. Grupların çizimlerinde belirttikleri öğelerin yerel isimleri ek olarak Çizelge 4.15’te aktarılmıştır.

Çizelge 4.15: Erkek ve Kadın Gruplarının Katılımcı Haritalarının Karşılaştırılması (Orijinal, 2019)

ERKEK			KADIN		
Çizim Aşamaları	Öğeler/ Yerel İsimler	Konu Başlıkları	Çizim Aşamaları	Öğeler/ Yerel İsimler	Konu Başlıkları
Başlangıç noktası (İlk çizim)	Arslantepe Höyüğü, Pınarbaşı	Tarih Öncesi Arkeolojik Miras Su kaynağı	Başlangıç noktası (İlk çizim)	Arslantepe Höyüğü Pınarbaşı	Tarih Öncesi Arkeolojik Miras Su kaynağı
Bağlantılar (Günümüz)	Vaizpınarı Köşebaşı Elmasuyu Şanlıkaya Pınarbaşı Çarşıbaşı	Bölge, Sokak adları	Bağlantılar (Günümüz)	Pınarbaşı, Elmasuyu Köşebaşı, Çarşıbaşı Kaldırım Vaizpınarı	Bölge, Sokak adları
Bağlantılar (Geçmiş)	Yumru Kilise Babiki Zorvari Pazarbaşı	Bölge, Sokak adları	Hidrolojik Özellikler	Margap Kaldırım Orduzu Pınar Çatlak Üçhavuz Düzleme Çatlak Leylek Dabaz Harık	Gölet Pınar/Çeşme Su Kanalları
Bağlantı Yolları	Caget	Bahçe Yolları	Yapılar ve Rekreasyonel Alanlar	Kendi evleri, yerel ev (restore edilmiş), bazı konutlar, Arslantepe Camii, Orduzu İlköğretim Okulu, Futbol sahası, Çınarpark, Ahır, Hayvanat Bahçesi	Konut, bölgesel, eğitim, rekreasyon binası
Hidrolojik Özellikler	Orduzu Hacı	Dere	Tarım Deseni (Günümüz)	Mış Mış, Elma, Hıyar, Lahana, T ut, Karpuz, pancar	Tarımsal Ürün
	Margap Kaldırım Orduzu	Gölet	Tarım Deseni (Geçmiş)	T ütün Buğday	Tarımsal Ürün
	Dabaz Çatlak Üçhavuz Çarşıbaşı Düzleme Sıtma Elmasuyu Vaizpınarı Taşpınar Leylek Pınarı	Pınar/Çeşme	Kültürel Miras (Günümüz)	Çatlak Çeşmesi Çınar	Çeşme, Anıt Ağaç

Tarım Deseni (Günümüz)	Mış mış Elma Hıyar Lahana T ut Ceviz	Tarımsal Ürün	Kültürel Miras (Geçmiş)	Yumru Kilise, Alitepe Mezarlığı Arslantepe Mezarlığı, Hacı'nınEvi Eşşek Meydanı	Kilise, Mezarlık, en eski ev, meydan
Tarım Deseni (Geçmiş)	T ütün Gelincik Hıyar Buğday	Tarımsal Ürün		Arslantepe Höyüğü, Arslantepe Camı, Taşpınar Cami, Elmasuyu Mezarlığı, Gâvur Mezarlığı, Tüllük Tepe, Gelincik Tepe, Çatlak Çeşmesi	Gizemli ve Batıl İnançların olduğu Alanlar
Kültürel Miras (Günümüz)	Kervansaray Arslantepe Mezarlığı Alitepe Mezarlığı Arslantepe Cami Çınar, Hacı'nın Evi (En eski Ev) Karamıldan	Kervansaray Mezarlık, cami, , Anıt ağaç, en eski ev, Roma dönemi kalıntıları	Somut Olmayan Kültürel Miras	Eşşek Meydanı, Elmasuyu Çeşmesi, İmirgan su değirmeni, Düzleme Çeşmesi Bayram sofraları Telisin Tutu yufka ekmeği, Analıkızlı, Kirazyaprağı dolması, lahana dolması, Pirpirim çorbası, içli köfte, pazu dolması, fasulye yaprağı dolması Tandır ,değirmen	Geçmişte kullanılan yerler (bugün etkisi olmayan) Bayram geleneleri, Hikaye hakkında, eski bahçe yolu Geleneksel Yemekler Geleneksel Bahçe Konstitüsyon Elemanları
Kültürel Miras (Geçmiş)	Yumru Kilise Orduzu Manastırı Hamam kalıntıları (Roma dönemi) Askeri tünel Cami kalıntıları Gavur mezarlığı Vaizpınar Höyüğü Yıkık değirmen Tüllük Tepesi Harabeleri Cennet Tepesi (Gelincik Tepesi) Harabeleri Düzleme Çeşmesi	Kilise, Manastır, mezarlık, höyük, kalıntılar (cami, hamam, değirmen) çeşmesi,	Flora	Horoz çiçeği Isırgan Çınar Gelincik , Üzerlik otu Mış Mış , Yemlik	Ev bahçelerinde çiçekli bitkiler ve çevresindeki meyve ağaçları (özellikle kayısı)
Somut Olmayan Kültürel Miras	Damat Asma, Bayram sofraları Gelincik Tepe, Çatlak Çeşmesi, Düzleme Çeşmesi Elmasuyu Çeşmesi Terkedilmiş konak	Bayram ve Düğün Gelenekleri Gizemli ve Batıl İnançların Yeri Korkulan bölge	Sorunlar ve Öneriler	Kadınlar için daha fazla rekreasyon alanı Arslantepe yolu yaya yolu olmalı Akarsu ve çeşmenin yeniden canlandırılması ve canlandırılması Daha fazla oyun alanı Arslantepe Höyüğü ile Gelinciktepe arasında bağlantı kurulması	Sorunlar (oyun alanı eksikliği, dinlenme alanları ve trafik gürültüsü) Öneriler (su yüzeyinde ve yeni bağlantılarda)
Fauna Özellikleri	İbibik, Baykuş, Saka Karatavuk Ağaçkakan, Arıkuşu, Gelincik Sincap, Kertenkele	Öne çıkan hayvan türleri (kuş, gelincik, sincap, kertenkele)			

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, her iki grubun katılımcı haritalarının genellikle tarım (geçmiş ve bugün), topografya, hidroloji, kültürel miras (geçmiş ve bugün), somut olmayan kültürel miras, yapısal, bağlantı, gastronomi, flora- fauna öğelerini içermektedir. Bu başlıklar altında çizilen öğelerin sayılarının gruplara göre dağılımı Şekil 4.40'de oluşturulmuştur.

Şekil 4.40: Erkek ve Kadın Gruplarının Katılımcı Haritalarındaki Kültürel peyzaj Kategorilerinin Karşılaştırılması (Orijinal, 2019)

Grafiğe göre, her iki grup tarafından çizilen katılımcı haritalarında en yaygın tarımsal ürün deseni ve öğeleri ortaya çıkmıştır. Geçmişte ve bugün yetiştirilen ürünler hakkında bilgi hem sözlü hem de çizgisel olarak ifade edilmiştir. Diğer yüksek orana sahip öğeler bağlantılar başlığı altında toplanmıştır. Bu başlık, kadın grubunun yol bağlantılarını detaylı olarak çizdiği belirlenmiştir (konumlandırma hataları vardır). Erkek grup, eski belde ve mahalle sınırlarını ve ara bağlantı yollarını ayrıntılı olarak çizmiştir (lokasyonlar mevcutla ilişkilendirilmektedir). Üçüncü yoğunluk grubu yapısal elemanlar başlığı altında, kadın grup çok sayıda yapısal öğe çizmiştir. Çizilen yapısal öğeler; konutlar, camiler, okullar, dinlenme alanları ve geleneksel bahçe yapıları (bahçe fırınları, vb.) olarak belirlenmiştir.

Dördüncü yoğunlukta bulunan öğeler kültürel miras başlığı altında toplanmıştır. Bu başlık altında iki grup, mahallelerin en önemli arkeolojik mirası olan Arslantepe Höyüğünü, haritalarındaki merkeze konumlandırmışlardır. Erkek grup Arslantepe Höyüğünü arkeolojik miras olarak ifade ederken, kadın grup tepe ve mezarlık kavramlarını kullanmıştır. Erkek grup ayrıca kültürel miras başlığı altında bulunan tüm kalıntıları ve tescilli yapıları ve tespit

edilmemiş kalıntıları ile literatürde bulunmayan maddi kültür öğelerini haritalarında belirtmişlerdir. Her iki grup da somut olmayan kültürel miras başlığı altında hikayeler, batıl inançlar, gelenekler ve gelenekler (bayram ritüelleri vb.) hakkında sözlü anlatımda bulunmuşlardır.

Erkek grup alanla ilgili hikayeleri çizgisel olarak ifade etmezlerken, kadın grup ise, hakkında hikayelerin anlatıldığı mekanları haritalarında belirtmişlerdir. Hidrolojik veriler başlığı altında iki grup Arslantepe Höyüğü ile birlikte su kaynağı olan Pınarbaşı'nı çizmişlerdir. Su kaynaklarının erkek grup tarafından ayrıntılı olarak çizildiği belirlenmiştir. Katılımcı haritalama sürecinde tespit edilen diğer öğeler gastronomi başlığı altında toplanmıştır. Her iki grup da geleneksel yemek isimlerini haritalarına eklemiştir. Haritalama sürecinde, erkek grubun Orduzu Mahallesi'nde kuş türlerini yoğun olarak kullandığı, kadın grubun ise bitki türlerini en çok kullandığı belirlenmiştir. Topografik öğelerin en düşük oranda kullanan iki grubun mahallenin en önemli topografik bileşeni olan Gelinciktepe ve Tüllüktepe'yi çizdikleri görülmektedir. Haritalama sürecindeki kadın ve erkek grubun ortak olarak çizdikleri konu başlıklarının yanı sıra, kadın grup yaşadıkları alanla ilgili sorunlarını ve çözüm önerilerini sözlü ve çizgisel olarak ifade etmişlerdir. Erkek grup sözlü olarak ifade etmiştir. Elde edilen veriler kapsamında, yaşanan alanla ilgili olarak erkek ve kadın grubun memnuniyet düzeyinde önemli farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Kadın grubu mahalledeki çocuk ve spor alanlarının eksikliğine, güvenlik sorununa ve konutların eskimesine odaklanırken, erkek grubu konutların bir bahçeye sahip olması nedeniyle ek çocuk oyun alanlarına ihtiyaç duymadıklarını, ve mahallede güçlü bir sosyal iletişime sahip oldukları için, yabancıların hemen tanımlandıklarını ifade etmişlerdir (bölgenin düğüm noktalarında kahvehaneler vardır). Bu nedenle güvenlik problemleri olmadığını ifade ettiler. Erkek grubu için en önemli sorun, altyapı ve işsizlik sorunu olarak tespit edilmiştir. Her iki grubun da yaşadıkları alanı sevindikleri ve başka bir yerde yaşamayı düşünmedikleri tespit edilmiştir.

Orduzu Mahallesi ile ilgili iki grubun aynı fikirde olduğu ana noktanın Arslantepe Höyüğü olduğu anlaşılmıştır. Erkek ve kadın grubun Arslantepe Höyüğü'nün tarihsel önemi üzerindeki üstünlüğü dikkat çekicidir. Bu farkındalığı kazı ekibine borçlu olduklarını ifade etmektedirler. Genel olarak muhafazakâr ve içe dönük bir yapıya sahip olduğu gözlenen mahallenin kazı ekibiyle kurdukları bağ ilgi çekicidir. Bu bağın kurulmasının birlikte yaşama kültürünün kazanıldığı ve aynı zamanda kazı ekibinde çalışan grubun Orduzu mahalle sakinlerini seçerek kazı çalışmalarına ekonomik katkı sağladığı ifade edilmiştir. Her iki grup da Arslantepe

Höyüğü'nün kent ve ülke ölçeğinde yeterince tanımlanmadığı ve turizm faaliyetlerine getirilmesi noktasında ortak bir söylem oluşturmuşlardır. Bu anlamda her iki grup da Arslantepe Höyüğü'nün Orduzu Mahallesi ve hatta Malatya kenti için en önemli ekonomik potansiyele sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcı grupların haritalama sürecinde ifade ettikleri peyzaj ve yapısal bileşenler Çizelge 4.14' de aktarılmıştır. Bu çizelgeye ve yapılan katılımcı haritalamanın mevcut hali hazır haritalarla yan yana getirilip kıyaslandığında özellikle konum ve yer tarifi olarak erkek grubunun daha hakim olduğu tespit edilmiştir. Erkekler haritalamadaki yolları çizerken daha sistemli ve ana yolları çizerek başlarken kadınlar ara yolları çizmiştir. Kadınlar mekanlar konusundaki hikayelere hakimdir. Erkekler geçmiş tarımsal ürünlere hakimken kadınlar mevcut tarımsal ürünlere daha çok hakimdir. Erkek ve kadın grubu da hidroloji bilgilerine önem verip bu konuda öneriler geliştirmiştir. Erkeklerde en fazla eleman sayısı geçmiş tarımsal ürün deseni ve arkeolojik kalıntıların belirlenmesi iken kadınlarınki günümüz tarımsal deseni ve konutlar olmuştur. Erkekler kadınlardan farklı olarak eski belde isimlerini, kahvehaneleri, askeri ve endüstriyel alanları, hayvan türlerini işaretlemişlerdir. Kadınlar ise erkeklerden farklı olarak besihane, hayvanat bahçesi ve şikayet ve önerilerini de çizimlere ekleyerek farklılık göstermişlerdir.

Mahalleliler tarafından Arslantepe Höyüğü, Pınarbaşı, Çınar park, Taşpınar Cami, Arslantepe Cami, Gelincik tepe gibi alanlar öne çıkarken aynı zamanda Orduzuyu tarif ederken mevcut yeşil dokusundan, tarımsal ürünlerden, Orduzu yerel halkından ve gelenek göreneklerinden bahsetmişlerdir.

Katılımcı haritasına ilk aşama olarak iki grupta haritaya UNESCO ya girmeye aday tarihi ve arkeolojik anlamda büyük öneme sahip bölgeden başlamıştır. Arslantepe Höyüğü'nü merkez alarak çizime başlayan iki grup mahalleleri konumlandırmaya başlamıştır. İkinci aşamada hidrolojik bilgileri eklemişlerdir. Orduzu Mahallesi'nin su potansiyelinden ve öneminden bahseden halk haritada göletlerin, derelerin, pınarların, çeşmelerin, su kanallarının yerlerini konumlandırmaya başlamıştır. Orduzu sınırları içerisinde Orduzu Göleti, Kaldırım Göleti ve Margap Göleti bulunmaktadır. Birçok pınar dan bahsedip özellikle bu pınarlar konusunda stratejilerin belirlenmesi konusuna dikkat çekmişlerdir. Orduzu Deresi'ni çizerken derenin mutlaka ıslah edilip bölgeye kazandırılması önerisinde bulunmuş bu alana ziyaretçi ve turist yoğunluğunun çok olduğu belirtilmiştir.

Çatlak Pınarı ve Üç Havuz Pınarı'nın hikâyesini anlatan kadınlar bu alanların Orduzu için yerinin ayrı olduğuna fakat bölgede çok yalnız kaldığının ve bağlantılarının sağlanamadığına

dikkat çekmiştir. Erkekler bu bölgelerin mahalle sınırları içerisinde olan çınar park ile bağlantısının kurularak güzergah oluşturulmasını önermişlerdir.

Çatlak, Elmasuyu, Düzleme, Taşpınar, Vaizpınarı çeşmelerinden bahsedip konumlandırıan halk bölge halkı için çeşmelerin özellikle bölgeyi tarif ederken ve yönlendirme yaparken kullandıklarından bahsetmişlerdir.

Üçüncü olarak bölgedeki tarımsal ürün deseninden bahsetmişlerdir. Geçmiş ve günümüzdeki tarımsal ürün desenini belirten halk iklim değişikliği sebebiyle değişen tür çeşidinden bahsetmişlerdir. Diğer yeşil alanlardan da bahseden halk görülmeye değer güzergâhlardan bahsederek işaretlemişlerdir. Açık yeşil alanların yetersiz olmasından muzdarip halk spor ve park alanlarının ihtiyacından söz etmiştir.

Erkekler için her evin bahçesinin olması sebebiyle çocuk oyun alanları ihtiyacını hissetmediklerini söylediler de kadınlar tam tersini söylemektedir. Bu da sosyolog uzmanlar tarafından incelendiğinde bölgedeki kadınların çocuklarla daha çok ilgilenip daha çok bir arada bulunduğu için çocukların ihtiyaçların daha çok hakim olduklarını tespit etmişlerdir. Kadınlar kendileri içinde aktivite alanlarının yetersiz olduğu üzerinde durmuşlardır. Harita üzerinde koridor ve bağlantıları gösteren halk yeşil alan ve su alanlarını bağlantısının beraber kurularak kopuklukların giderilip alternatif açık alanları belirleyerek yeşil alan kullanımının geliştirilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

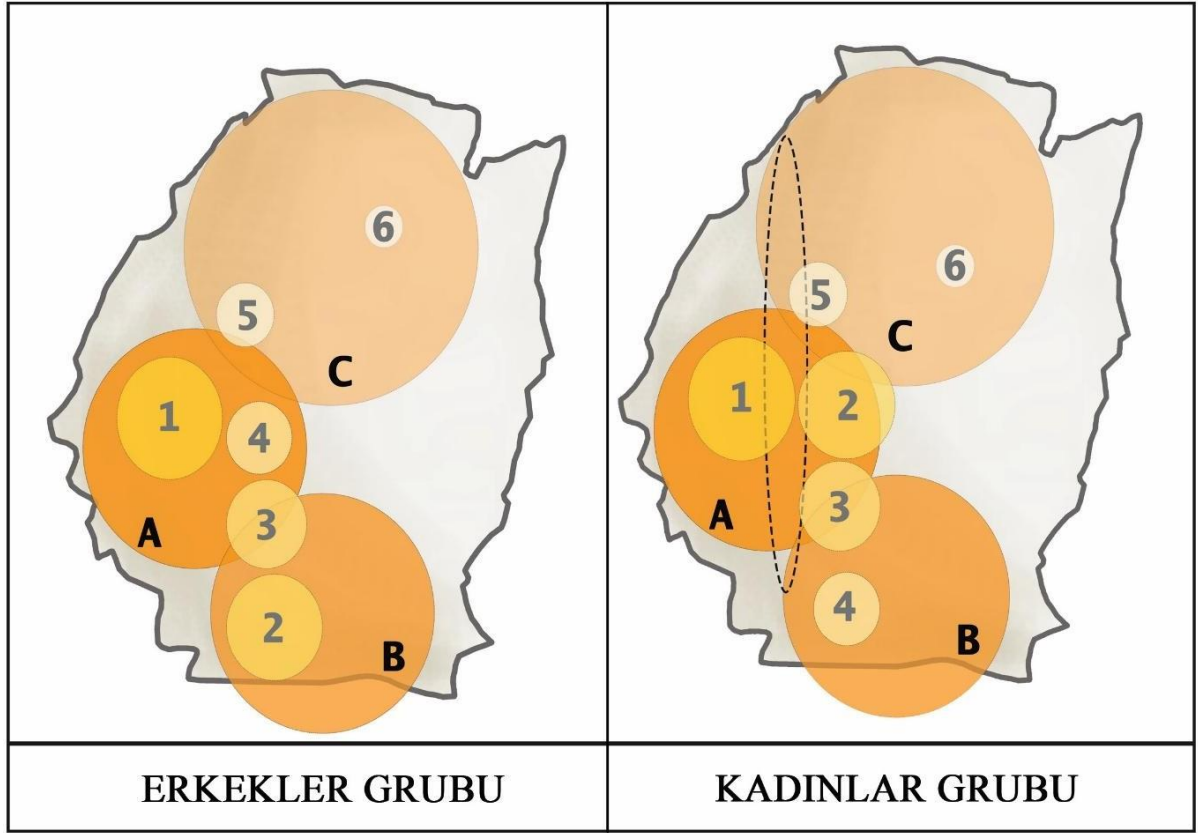
Tarım alanlarının azalmayıp farklı bir uygulama haline dönüştürülerek gelen turist ve ziyaretçilerin bu alanlardan yararlanmaları istenmiştir. Dördüncü aşama olarak arkeolojik kalıntı alanlarının konumunu göstererek kültürel peyzaja entegre olup bütünleştirilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Çoğu literatürde geçmeyen bu kültürel peyzaj öğeleri yerel halk sayesinde tespit edilmiştir. Son olarak geleneksel konut dokusuna dikkat çeken gruplar bu alanları işaretleyerek koruma stratejilerinin oluşması gerektiğini belirtmişlerdir.

Katılımcı grupların yazılı ve sözlü anlatımlarından yola çıkılarak geliştirilen katılımcı haritalarındaki tariflenen peyzaj bileşenleri ofis ortamında mevcut hali hazır sınırlar üzerine aktarılarak, Şekil 4.42 oluşturulmuştur. Geliştirilen bu iki haritada katılımcıların çizgisel olarak ifade ettikleri bileşenlerin yoğunluklu oldukları bölgeler tespit edilmiştir. Yerel halkın katılımı ile yapılan katılımcı haritalama sürecinde erkek ve kadın gruplarında üç ana odak bölgede yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu bölgeler A, B ve C harfleri ile kodlandırılmıştır.

Odak bölgeler içinde yer alan alt odaklar rakamlarla ifade edilmiştir. (Çizelge 4.18). Şekil 4.41’de belirtilen haritalarda numaralar en çok bahsedilenden daha aza doğru sıralanmıştır.

Çizelge 4.16: Orduzu Mahallesi Katılımcı Haritalama Odak Bölge ve Odak Yapıları (Orijinal, 2019)

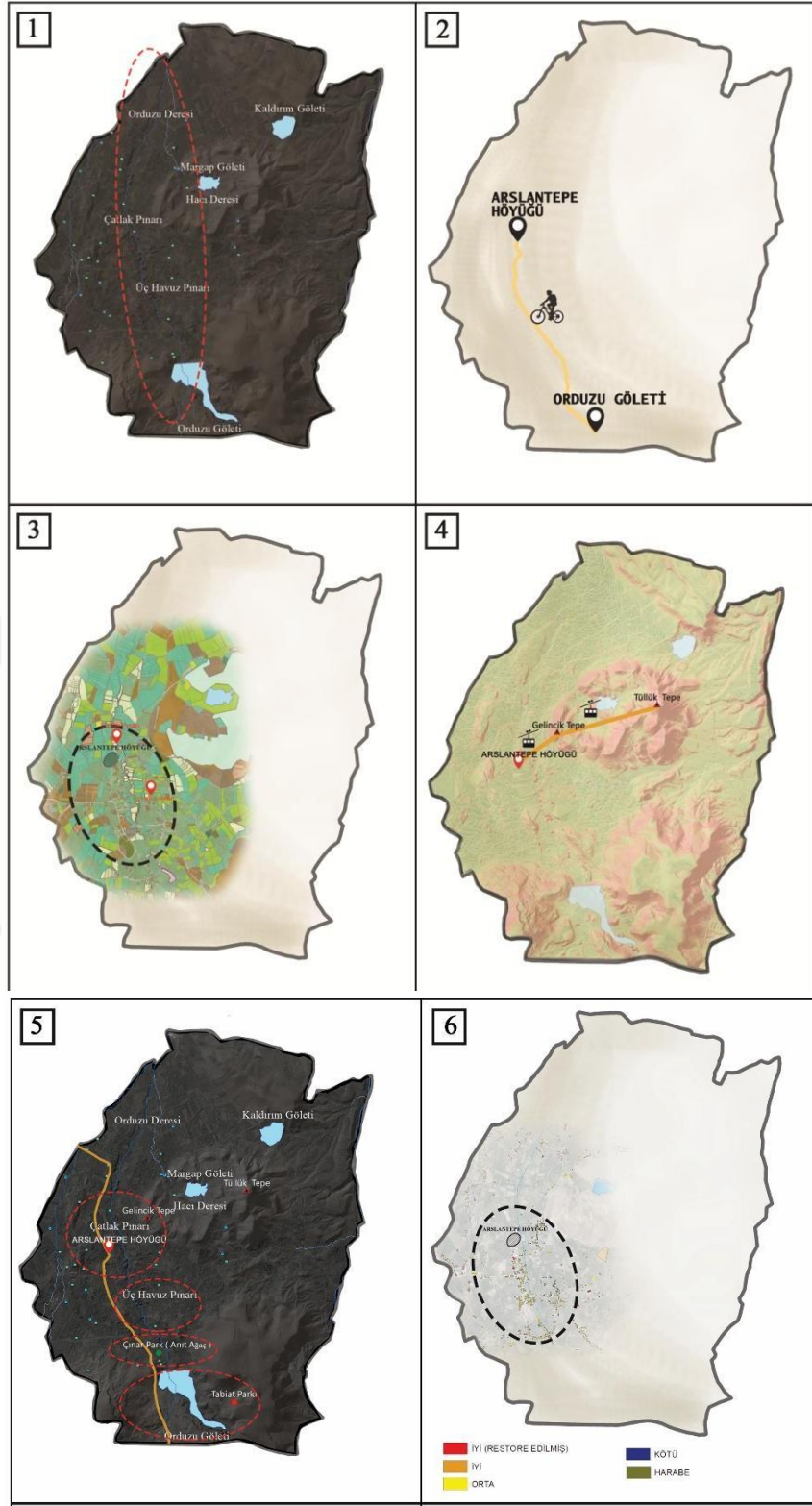
No	Erkekler	Kadınlar
1	Arslantepe Hoyuğu	Arslantepe Hoyuğu
2	Çınar Park	Geleneksel Konut
3	Üç Havuz Pınarı	Üç Havuz Pınarı
4	Geleneksel Konut	Çınar
5	Gelincik Tepe	Gelincik Tepe
6	Tüllük Tepe	Tüllük Tepe

Şekil 4.41: Orduzu Mahallesi Erkek ve Kadın Grubu Bilinç Bölge Dağılımları (Orijinal, 2019)

Yapılan haritalama, sözlü yazılı anlatımlarla birlikte yerel halk tanımladıkları peyzaj bileşenleri ile ilgili önerilerde bulunmuştur. Yerel halkın bu önerileri Şekil 4.42’te gösterilmiştir. Bu önerilerden;

1. Öneri: Orduzu Deresi'nin ıslah edilerek aynı güzergahtaki Çatlak Pınarı ve Üç Havuz Pınarı ile bir güzergah oluşturularak tasarım önerileri geliştirilmeli ve Üç Havuz'un değerlendirilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Bu güzergah da aynı zamanda bir çok renkli bitki türü olduğunu söyleyen yerel halk bu yolun potansiyel yürüyüş ve bisiklet yolu oluşturabileceğini öne sürmüşlerdir.
2. Öneri: Orduzu Mahallesi'nin en çok ziyaret edilen iki bölgesi olarak Arslantepe Höyüğü ve Orduzu Göleti arasında bağlantı sağlanarak erişilebilirliğin kolaylaşmasını talep etmişlerdir. Aradaki bağlantının güçlendirilmesinin Orduzu için önemli olduğunu belirtmişlerdir.
3. Öneri: Üç Havuz Pınarı ve Çatlak Pınarı ve Arslantepe Höyüğü'nü içerisine alan bölgenin yeşil dokuyla birlikte alanların tasarlanıp değerlendirilmesi gerektiğini önermişlerdir. Bu üç alanın Orduzu Mahallesi için önem derecesinin yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Bu alanlar mahalle halkının bir çok anılarının geçtiği alanlar ve en fazla vakit geçirdiği bir mekan olmakla birlikte geleneksel konutları da içine alması sebebiyle tekrarlayarak üzerinde durulan bir bölge olmuştur.
4. Öneri: Arslantepe Höyüğü, Gelincik Tepe ve Tüllük Tepeyi içerisine alan bir teleferik hattı olması gerektiğini önermişlerdir. Çünkü alana en hakim olunan noktalar ve mazarayı en algılayacak hat olduğunu savunmuşlardır.
5. Öneri: Çatlak Pınarı, Arslantepe Höyüğü, Çınar Park, Üç Havuz, Orduzu Göleti ve Tabiat parkı gibi güçlü peyzaj potansiyelleri içerisine alan güzergahtaki alanlar değerlendirilmeli güçlü bağlantılar sağlanmalıdır önerisi getirilmiştir.
6. Öneri: Orduzu Mahallesinde bulunan I. Derece Sit Alanı Olan Arslantepe Höyüğünün bulunduğu güzergahta geleneksel konutlar bulunmaktadır. Bu konutlar kargir yapı sistemli kerpiç malzemeden yapılmış aralarında cumbalı olan ev tipolojilerine sahiptir. Bu konutların restore edilip korunması gerektiğini savunmuşlardır.

Şekil 4.42: Katılımcı haritalama ile Yerel Halk Tarafından Tanımlanan Alanlar ve Bu Alanlar Hakkındaki Öneriler (Orijinal, 2019)

4.4.5. Katılımcı Haritalama Yöntemi ile GZTF Analizi

Orduzu Mahalle halkıyla yapılan GZTF analizi erkek ve kadın grubunda hem benzerlik hem farklılıklar ortaya koymaktadır. Erkek grup güvenlik açısından Orduzuyu güçlü bir yön olarak görürken kadınlar tehdit olarak görmektedir. Onun dışında benzer ve aynı paralelde özellikler belirtilmiştir. Erkek grubunun yapmış olduğu GZTF analizi Çizelge 4.17’ de gösterilmiştir.

Çizelge 4.17: Erkek Grubu GZTF Analizi (Orijinal, 2019)

GUÇLU YONLER	ZAYIF YONLER	FIRSATLAR	TEHDITLER
- Akrabalık ilişkileri	- Ulaşım	- Hayvancılık	- Çöp sahası
- Sosyal ilişkiler	-Kayısı hariç tarımsal girdinin olmaması	- Tarımsal ürün çeşitliliği	- Besicilik
- Misafirperverlik	- Kentsel donatı elemanlarının eksikliği	- Turizm	- Arslantepe Caddesi’ndeki gürültü
- Su ve tarım potansiyeli yüksekliği	- Aydınlatma tipleri	- Gastronomi	- Havai hat aydınlatma
- Sulama kanalları varlığı	- Aktif yeşil alan eksikliği	- Sporcu potansiyeli	- Alt yapı
- Güvenlik	- Meydan olmaması	- Kooperatif çeşitliliği	- İlaçlama sorunu
- Tarih bilinci	- Sosyal ve kültürel etkinliklerin yokluğu	- Arslantepe de mevsimlik iş imkanı	- Arslantepe trafik
- Güçlü kent kimliği	- Tarihi dokunun korunmaması	- Kayısı için mevsimlik işçi alımı (çevre illerden)	- Malatya ‘nın büyükşehir olması
- Biyolojik çeşitlilik	- Orduzu Göleti’nin üst tarafında alkol tüketimi	- Çınar Park ve Arslantepe arasındaki bağlantı	- İklim değişikliğiyle gelen tarımda azalma
- Basınçlı sulama sistemlerinin bahçede kullanılması			- Hayvanat bahçesi

Kadın grubunun yapmış olduğu GZTF analizi Çizelge 4.18’ de açıklanmıştır.

Çizelge 4.18: Kadın Grubu GZTF Analizi (Orijinal, 2019)

GUÇLU YONLER	ZAYIF YONLER	FIRSATLAR	TEHDITLER
- Tarihi doku	- İşsizlik oranı yüksek	- Su varlığı	- Samanlık alanı
- Yeşil alan ve tarım potansiyeli	- Göç alması	- Kadın girişimcilerin çok olması	- Ulaşım güzergahı
- Genç nüfusun çok olması	- Rekreatyonel alanların yetersizliği	- Boş arazilerin olması	- Temizlik sorunu
- Komşuluk ve aile ilişkileri	- Çocuk ve gençler için oyun ve spor alanlarının olmaması	- Flora çeşitliliği	- Güvenlik sorunu
- Fauna çeşitliliği	- Eğitim alanının yetersizliği	- Hayvancılık	- Arslantepe Caddesi'ndeki trafik gürültüsü
	- Sosyal etkinlikler ve aktivitelerin olmaması	- Gastronomi	- İlaçlama yetersizliği
	- Alışveriş ve dinlenme alanlarının olmaması	- Sanat ve spora ilgi	- Köpeklerin fazla olması
	- Denetleme ve güvenlik sorunu	- Turizm potansiyeli	
	- Aydınlatmaların bakımsızlığı		

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada “ Kültürel peyzajların tanımlanmasında yerel halkın rolü nedir? Yerel halk katılımının peyzaj potansiyelini ortaya çıkarmadaki yeri nedir? Kültürel peyzaj ve yerel kimlik ilişkisinin önemi nedir? “ sorularına cevap aranmıştır. Araştırmanın başında kurulan “kültürel peyzajların tanımlanamamasındaki problemlerin deneyimlenen peyzajın veri tabanına aktarılamamasından oluşan yerel bilgi eksikliği katılımcı haritalama ile çözümlenerek sürdürülebilir öneriler geliştirilebilir “ hipotezi çalışmanın sonucunda doğrulanmıştır.

Bu araştırma kapsamında Orduzu Mahallesi'nin doğal ve kültürel peyzaj analizleri yapılmış ve yerel halkın deneyimlediği peyzajı katılımcı haritası deneyimi ile ortaya konarak algılarında oluşan peyzaj kimliği ortaya konmuştur. Daha sonra çalışmanın yerel halk tarafından Orduzu Mahallesi'nin güçlü ve zayıf yönlerini gördükleri ve öngördükleri fırsatlar ve tehditleri ortaya koyarak GZTF analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda iki farklı GZTF analizi ortaya çıkmış ve cinsiyet grubuna göre farklı sonuçlar ortaya elde edilmiştir.

Bu durum yapılan diğer analizlerle karşılaştırılarak çalışma alanının gelecek projeksiyonlar konusunda alacağı kararlarda etkili olması açısından önemli bir sonuç olmuştur.

Çalışma alanı kapsamında ulaşılan sonuçlar; Alanla ilgili yapılan ve yapılacak planlar göz önünde bulundurularak tartışılmıştır. Bu bölüm “Yerel Halk Açısından Orduzu Mahallesi'nin Değeri” başlığı altında açıklanmıştır.

Yerel Halk Açısından Orduzu Mahallesi'nin Değeri

Kültürel Miras Değeri Açısından;

Mahallenin en önemli kültürel miras değerinin Arslantepe Höyüğü olduğu tespit edilmiştir. Bilim dünyası ve uluslararası ölçekte çok önemli bir değer olan höyük, yerel halk içinde bir değer ifade ettiği bilgisine ulaşılmıştır. Bilimsel anlamdaki değeri özellikle erkek grup tarafından bilindiği kadın grup açısından ise, çoğunluklu olarak mezar alanı olarak bilindiği tespit edilmiştir. Erkek grubun bilgi birikiminin kazı çalışmalarında görev yapmalarından kaynaklı olduğu bilinmektedir.

Çalışma kapsamında somut olmayan kültürel miras anlamında önemli veriler elde edilmiştir. Alanda gelenek ve göreneklerin bir kısmının hala devam ettiği bir kısmının ise azaldığı tespit edilmiştir. Özellikle bayramlarda ve düğünlerde yapılan gelenekler içinde bilgi sahibi kişilerin

yönlendirilmesiyle yeniden canlandırılması ile ilgili çalışmalar yapılabilir. Somut olmayan kültürel miras ile yapılacak çalışmalar yalnızca kültürel turizm açısından değil, yerel kimliğin güçlendirilmesi ve aidiyet duygusunun sağlamaştırılması açısından önem taşımaktadır.

Orduzu mahalle sınırları içinde olan Arslantepe Höyüğünün UNESCO ya dahil edilmesinin mahallelerinin tanınırlığı açısından önemli olduğu belirtilmiştir.

Çevre illerden de gelen yeni göçlerden de mahalle kültüründe farklılık gösterdiğini ve yabancı insanların gelmesi güven probleminin oluştuğuna dair söylemlerde bulunulmuştur. Orduzunun belediye olmaktan çıkıp mahalle olması Orduzu da önemli olarak kabul edilebilecek olaylardan olduğu belirtilerek, Çınarparkın yapılması Orduzu halkına dinlenmek ve vakit geçirmek için alternatif bir alan sunmuştur. Özellikle genç ve kadınların vakit geçireceği etkinlik ve aktivite alanlarının olmaması konusuna dikkat çekmiştir

Ekonomik Değeri Açısından;

Orduzu Mahallesi'nde gelir kaynağı olarak tarım önemli bir yer kaplamaktadır. Hayvancılığın daha az olduğu bu alanlarda özellikle mera alanlarının var olması bu alanda hayvancılığın teşvik edilerek ekonomiye kazandırılmasının gerektiğini koymaktadır. Bunun için yerel halk bilgilendirilmeli, teşvik edici projeler oluşturulmalıdır. Hayvancılığın artmasıyla da işsizlik sebebiyle göç yaşanan mahallede iş alanı oluşturulmuş olacak ve hayvansal üretim sonucu ihtiyaçlar karşılanabilecektir.

Orduzu Mahallesi'nde tarımsal faaliyetlerin artırılması için katılımcı haritalama çalışmasından elde edilen veriler ve sözlü anlatımlar doğrultusunda tarımsal kalkınma kooperatifinin idari ve mali açıdan güçlendirilmesi gerekliliğidir. Kooperatiflerin güçlendirilmesi tarımsal gücün sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Tarım ürünlerinin çeşitlendirilerek bu ürünler için işleme ve pazarlama tesisleri kurulması önerilebilir. Özellikle yerel halk tarafından üretilen ürünlerin (reçel, pekmez, turşu, marmelat, kurutma sebze ve meyveler vb) satışı yapılarak höyük için gelen ziyaretçilerin hem de kentlerde satışı yapılan organik ürünlerle mahallenin tanıtım ve reklamına katkı sağlayabilir. Yerel halk ile yapılan görüşmelerde özellikle kadın katılımcıların bu konuda istekli oldukları görülmüştür. Bu konuda yapılan teşviklerle kadın istihdamı da genişletilmiş olacaktır. Fakat genç nüfusun işsizlik sebebiyle kente olan göçlerini dile getirmişlerdir. Üretimin başlamasıyla kent merkezine olan göç oranı azalacaktır.

Yerel halkın bitkisel üretim dışında bazı tıbbi ve aromatik bitkilerde toplamaktadır. Bu bitkileri hala iyileştirici bitki olarak görmekte ve kullanmaktadır. Bu bitkilerinde teşviki ile ilgili projeler başlatılarak yetiştiriciliği sağlanıp satışa sunulabilir.

Tarımı turizme entegre ederek alanda bir agropark geliştirilebilir. Agropark ile hem tarım alanları devam ettirilmiş hem de gelen ziyaretçilerle birlikte katma değerinin yükselmesi desteklenmiş olacaktır. Tarım ürünlerinin sadece yiyecek değil kozmetik ürün (parfüm, krem vb) gibi alanlarda kullanılarak bu bölgede satışların yapılması ürünlerin değerini arttıracaktır.

UNESCO'ya da aday olmasıyla ziyaretçi sayısı artan Arslantepe Höyüğü'ne gelen misafirler için konaklama, yeme, içme gibi ihtiyaçlarının karşılanacağı alanlar yapılarak bu alandaki iş istihdamı artacaktır.

Turizme katkı sağlamak amacıyla bölgedeki ekonomik çeşitliliğinin artırılması özellikle genç nüfusun ve diğer yaş grupları için birçok farklı iş imkânı sunmaktadır. Gelirin artması, mahallenin kalkınmasını sağlayacaktır. Bunun dışında yenilenebilir kaynakların kullanılması hem çevre dostu hem de geleneksel mekanların korunmasını sağlayacak ve yaşam kalitesini artıracaktır.

Görölmeye değer alanlar ile ilgili oluşturulan bölgeler ile ilgili bir oluşturulan rota planlamasının faaliyete geçmesiyle bu noktaların yeme- içme-dinlenme gibi ihtiyaçlarının karşılanacağı ve satış birimlerinin bulunduğu alanlar yapılarak bölgenin kalkınması sağlanabilir. Bu durum peyzaj kimliğini koruyarak mekansal çözümler oluşturacaktır.

Yaşam Kalitesi Değeri Açısından;

Yerel halk ile yapılan görüşmelerde ve arazi çalışmalarında özellikle Arslantepe Höyüğü'ne ulaşan ana akstaki yol genişliğinin uygun olmamasından ve toplu taşıma araçlarından kaynaklı yaşanan sorunlar saptanmıştır. Gürültü ve sarsıntıdan kaynaklı yığma kerpiç yapılarıdaki meydana gelen tahribatlar tespit edilmiştir. Bu sorunların çözümü için yol derecelendirmelerinin doğru yapılarak trafikten dolayı zarar gören yapıların olduğu sokakların bir kısmı yayalaştırılmalıdır.

Alan kültürel peyzaj açısından potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda bu alanlarla ilgili bisiklet yolları ve dinlenme noktaları için uygulama önerisi geliştirilmelidir. Bu güzergahlar ulaşım güzergahları üzerinde oluşturularak alanda bütünlük sağlanmalıdır.

Yapılan çalışmalarda yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının devamlılığını sağlamak ve çeşitli koruma yöntemlerini geliştirmek önemli ve gereklilik belirtmektedir.

Bütüncül bir bakış açısı ile yapılan çalışmalar ve kurumlarla birlikte koordineli bir şekilde çalışmalar yürütülmelidir.

Orduzu Mahallesi insanların aktif olarak kullanımına açık yoğun bir bölge olması sebebi ile mevcut flora ve fauna popülasyonların maruz kaldıkları olumsuz durumlar açısından ayrıca koruma politikaları ile sahip olan mekânın kimliğini, özgünlüğünü, yeşil dokuyu, yaşam alanlarını, mevcut yapıları korumak için yaşama uyumlu projeler yapmak olumlu katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma, kültürel peyzajları yerel halkın bakış açısıyla tanımlamayı amaçlamaktadır ve katılımcı haritalamasını kültürel peyzaj öğelerini tanımlamak ve aktarmak için bir araç olarak kullanılmaktadır. Çalışma, çevre algısının cinsiyet, yaş ve sosyo-kültürel profile göre değiştiğini ortaya koymaktadır ve bu durum sağlıklı ve sürdürülebilir mekanların üretiminde bu algısal farklılıklara dikkat edilmesini vurgulamaktadır. Orduzu Mahallesi'nin tanınmış fizyografik özelliklerinin ötesinde, yerel halkın ifadeleri ve sağladıkları algısal verilerin analizi sayesinde "görünmeyen" bileşenleri keşfedilmiştir. Özellikle herhangi bir kayıt veya literatürde bahsedilmeyen bazı arkeolojik alanlar hakkında sözlü bilgi ve nokta verileri elde edilmiştir. Elde edilen veriler, bölgede yapılacak arkeolojik araştırmalar için yararlı bir kaynak oluşturabilmektedir. Öte yandan, odak grupları tarafından geçmişle bugün arasında yapılan karşılaştırmalar, peyzajdaki farklılıkları tespit etmek için de kullanılacak veriler arasında sayılabilmektedir. Somut verilere ek olarak, bellek alanları, somut olmayan kültürel değerlerin mekanla etkileşimi üzerine bir röportaj yoluyla yerli halktan edinilen bilgilere göre peyzaj tanımlanmaktadır. Bu deneyim, yerel halkın planlama süreçlerine katılımının önemini göstermiştir.

Geleneksel araştırma yöntemlerinde / yaklaşımlarında gerçek hayat dinamiklerini ve yerel halkın beklentilerini ve sorunlarını yakalayamayan planlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla kullanıcılarla temastan uzak olduğuna dair ortak bir sorun vardır. Bu durum da planlama sürecinin sürekliliğini tehlikeye atmaktadır. Bu nedenle, sağlıklı, sürdürülebilir alanlar oluşturmak amacıyla katılımcı planlama yaklaşımının benimsenmesi gerekmektedir. Katılımcı planlama yaklaşımında kent kullanıcıları ile birlikte veri üretme tekniğine dayanan katılımcı haritalama çalışmalarının yürütülmesi sürdürülebilir kent modeli oluşturmada kritik öneme

sahip olduğu bu çalışma sonuçları ile desteklenmektedir. Bu yöntemin st ve alt ölçek mekânsal planlama çalışmalarına dahil edilmesi önemlidir.

Ayrıca geliştirilen öneriler, akademi ve kamu kurumlarını ortak zeminde buluşturarak multidisipliner bir çalışma ortamının oluşmasına katkı sağlayacaktır. Yerel halk katılımı kültürünün geliştirilmesi ile birlikte üretilen kararların uygulamadaki sorunları minimuma indirmesi ve bilimsel yayınlarla desteklenerek kültürel peyzajların tanımlanması sorumlu kamu ve yerel yönetim aktörleri ile akademik vrenin etkileşiminin yerel halk katılımcı planlama yaklaşımı bağlamında etkin kararların geliştirilmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z.** Değerlendirme Ölçütleri, *Yapı dergisi*, 84, (1988)11, 30-32.
- Akbıyık, N.** (2013), *Tarihi Çevrede Yeni Yapı Olgusu ve Bağlam İlişkisinin Güncel Uygulamalar Üzerinden İrdelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akman, Y.**(2011). *İklim ve Biyoiklim*. Ankara: Palme Yayınevi.
- Amsden, J., Ao, K.** (2003). Community asset mapping: Youth in community research . SPARC BC: *News from the Social Planning and Research Council of BC*, 20(1), 28-32 .
- Anonim.** (2005). Accessed: July 16, 2020, <https://ear.findingavoice.org/toolbox/examples/eg8.html>
- Anonim.** (2020). Erişim: 16.07.2020, <https://tr.climate.data.org/asya/tuerkiye/malatya/malatya-281/>
- Anonim1.** (2020). Erişim: 16.07.2020, <http://www.malatya.gov.tr/battalgazi>
- Anonim2.** (2020). Erişim : 16.07.2020, <https://www.battalgazi.bel.tr/mobil/battalgazidetay.asp?haber=YHNMTfghftEDCXSBGTYFkjhhFRTDEBGTYFkjhhFRTDE>
- Armstrong, H.** (2008). Creative community mapping." *Out and About in Penrith: Universal Design and Cultural Context: Accessibility, Diversity and Recreational Space in Penrith*. Centre for Cultural Research, University of Western Sydney and Penrith City Council, 31-45.
- Aydoğan, M.** (2017). Türkiye’de Tarihi Çevrelerin Korunmasında Katılımcı Planlama Olasılığı, *İzmir Örneği. Ege Mimarlık Dergisi*, Ocak 2017, 30-33.
- Ayson, D.** (2018). Community mapping and data gathering for city planning in the Philippines. *Environment and Urbanization* : 0956247818767338.
- Bastian, O., Walz, U., Decker, A.** (2013). Historical Landscape Elements: Part of our Cultural Heritage A Methodological Study from Saxony. In: Kozak J., Ostapowicz K., Bytnerowicz A, Wyzga B. (eds) *The Carpathians: Integrating Nature and Society Towards Sustainability, Environmental Science and Engineering*. Springer, Berlin, Heidelberg.
- Baylan , E.** 2018. Peyzaj Karakter Değerlendirmesine Halkın Katılımı: Erzincan Ovası ve Yakın Çevresi Örneği. *Türk Coğrafya Dergisi*, (70), 45-56.
- Becker, W.** (1998). *Die Eigenart der Kulturlandschaft* (PhD Thesis). Bedeutung und Strategien für die Landschaftsplanung, Berlin.
- Bekdemir, L. F.**(2010). Kültürel Peyzaj Değerlendirmesi: Dilek Yarımadası Büyük Menderes Deltası Milli Parkı Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Brown , G.** (2005). Mapping Spatial Attributes in Survey Research For Natural Resource Management: Methods and Applications, *Society and Natural Resources* , (18), 17 - 39.

- Brown, G., Raymond, C.** (2007). The relationship between place attachment and landscape values: Toward mapping place attachment. *Applied Geography*, 27, 89–111.
- Candaş, N.** (2002). *Tarihi Çevre Korumada Yaklaşımlar ve Teknikler Örneklerle: Doğu Karadeniz bölgesi Kentsel Sitleri* (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Cabeça, S., Gonçalves, A. R., Marques, J. F., Tavares, M.** (2019). Mapping intangibilities in creative tourism territories through tangible objects: a methodological approach for developing creative tourism offers. *Tourism & Management Studies*, 15(SI), 2019, 42-49.
- Çetin H., Güneşli H., Mayer I.** (2003). Paleosismology of the Palu- Lake Hazar Segment of the East Anatolian Fault Zone, Turkey, *Tectonophysics* 374, 163-197.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.** (2009). *Yerel Yönetimler, Katılımcılık ve Kentsel Yönetim*. Ankara: Kentleşme Şurası.
- Demir, S. Demirel, Ö.** (2017). Kültürel peyzaj Karakter Sınıflandırması ve Değerlendirmesi, *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2 (2) , 186-195.
- Duncan, Johnson, N. C., & Schein, R. H. (Ed.).** (2004). *A Companion To Cultural Geography*. Malden, MA: Blackwell Pub.
- Duralı, İ.** (2007). *Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma Uygulamalarının İrdelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- E-Borghi. (n.d.). Ecomuseo della Judicaria - Cosa vedere a Comano Terme, Trento.** Accessed: July 16, 2020, <https://www.e-borghi.com/it/sc/trento-comano-terme/2-castelli-chiese-monumenti-musei/753/ecomuseo-della-judicaria.html>
- Erder, C.**(1975). *Tarihi Çevre Bilinci*, Yayın No:24, Ankara: Odtü Yayını.
- Erşen, A.** (2015). Tarihi Kentlerin Korunmasında, Koruma Amaçlı İmar Planlarının Getirdiği Sınırlamalar ve Uygulama Sorunlarının Kırklareli Örneğinde İrdelenmesi, *Edirne 9. Uluslararası Sinan Sempozyumu*, 21-22 Nisan 2015.
- Example: Community map.** (2005). Accessed: July 16, 2020, <https://ear.findingavoice.org/toolbox/examples/eg8.html>
- Fowler, P. J.** (2003). *World Heritage Cultural Landscapes 1992–2002*. UNESCO Paris: World Heritage Centre.
- Fry, G.** (2000). The Landscape Character Of Norway Landscape Values Today and Tomorrow. In: Pedrolı B (ed) *Landscape Our Home Essays On The Culture Of The European Landscape As Atask*. Zeist, Stuttgart.
- Frangipane M., Di Nocera G., Hauptmann A., Morbidelli P., Palmieri A., Sadori L., Schultz M., Schmidt-Schultz T.** (2001). New Symbols of a New Power in a "Royal" Tomb from 3 000 BC Arslantepe, Malatya (Turkey). In: *Paléorient*, vol. 27, n°2. pp. 105-139.
- Frangipane, M.** (2012). The Evolution and Role of Administration in Anatolia: A Mirror of Different Degrees and Models of Centralisation. In: Balza, M.E., Giorgieri, M. and

- Mora, C. eds. *Archives, Depots and Storehouses in the Hittite World: New Evidence and New Research*. Italian University Press, Italy, pp.107-122.
- Haase, G. Richter, H.** (1980). Geographische Landschaftsforschung als Beitrag zur Lösung von Landeskultur- und Umweltproblemen. *Sitzungsber Akad Wiss DDR, math., nat. tech.*, 5N, 23-51.
- Haber, W.** (2008). Naturschutz in der Kulturlandschaft - ein Widerspruch in sich?, *Laufener Seminarbeitr*, 1(08), 15-25.
- Hasol, D.** (1995). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü* (3. bs). İstanbul :YEM Yayıncılık.
- Jire, P. & Lenka, S.** (2015). Community Mapping in Urban Informal Settlements: Examples from Nairobi, Kenya, *EJISDC* (2015) 68, 1, 1-13.
- Klimatoloji Şube Müdürlüğü.** (2004). *Klimatoloji II Ders Kitabı*.
- Kut, Z.** (2017) *Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımına Bir Bakış: İstanbul Özelinde Bir Değerlendirme* (Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Leibenath, M. Gailing, L.** (2012) .Semantische Annäherung an ‘‘Landschaft’’ und ‘‘Kulturlandschaft’’. In: Schenk W, Kühn M, Leibenath M. Tzschaschel S (eds) *Suburbane Räume als Kulturlandschaften*. Forschungs- und Sitzungsberichte der ARL 236, Hannover.
- Lydon, M.F.** (2002). (Re)presenting the Living Landscape: Exploring Community Mapping as a Tool for Transformative Learning and Planning (Thesis submitted), School of Environmental Studies, Faculty of Law, University of British Columbia.
- Lydon, Maeve Frances.** (2002). *(Re) Presenting the Living Landscape: Exploring Community Mapping as a Tool for Transformative Learning and Planning*. Diss.
- Lydon, M.** (2003). Community mapping: The recovery (and discovery) of our common ground. *Geomatica*, 57(2), 131-143.
- Madran, E.** (2005). *Kültürel ve Doğal Değerlerin Koruması*. Mimarlar Odası Yayınları, 190s., Ankara.
- Mappa Della Comunita' Dı Raggiolo - Comune di Ortignano Raggiolo.** (2017). Accessed: July 16, 2020, <https://ancitoscana.it/component/k2/1160-mappa-della-comunita-di-raggiolo-comune-di-ortignano-raggiolo.html>
- Mappa Di Comunità Online.** (2013). Accessed: 16, 2020, <http://www.dislivelli.eu/blog/mappa-di-comunita-on-line.html>
- Mappa di comunità.** (2016). Accessed: 16, 2020, <https://www.ecomuseovalledeilaghi.it/it/valle-dei-laghi/ricerca/mappa-della-comunita>
- Mrda, A; Bojanić Obad Šćitaroci, B.** (2016) Heritage touristscapes: a case study of the Island of Hvar // *Annales-Anali za Istrske in Mediteranske Studije-Series Historia et Sociologia*, 26 (2016), 3; 553-572
- National Geographic Society.** (2015). Comparing Historical Maps. Accessed: July 16, 2020, <https://www.nationalgeographic.org/activity/comparing-historical-maps/>

- Naveh, Z.** (2010). Ecosystem and landscapes—a critical comparative appraisal. *J Landsc Ecol*, 3, 64-81.
- Neef, E.** (1967). Die theoretischen Grundlagen der Landschaftslehre.,Haack, Gotha.
- Offen, K. H.** (2003). Narrating Place and Identity or Mapping Miskitu Land Claims in Northeastern Nicaragua. *Human Organization*, 62(4), 382–392.
- Özdemir, G.** (2019). *Korunan Alan Planlamasında Peyzaj Değerlerinin Mekânsal Dağılımlarının Saptanması: İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özsüle, Z.** (2005). Geleneksel Yerleşimlerin Korunması Açısından Kültürel Peyzaj Değerlendirmesi: Mudanya Örneği. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Palabıyık, H.** 2011. Gönüllülük Ve Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım Üzere Açıklamalar *.Yönetim Bilimleri Dergisi* ,9 (1) ,86-111.
- Palang, H. Printsman, A. Konkoly Gyuro, E. Urbanc, M. Skowronek, E. Woloszyn, W.** (2006). The forgotten rural landscapes of Central and Eastern Europe, *Landsc Ecol*, 21, 347-357.
- Panek, J., Sobotova, L.** (2015). Community Mapping in Urban Informal Settlements: Examples from Nairobi, Kenya, *The Electronic Journal of Information Systems in Developing Countries (EJISDC)*, 68 (1): 1-13.
- Parker, B.** (2006). Constructing Community Through Maps? Power and Praxis in Community Mapping. *Professional Geographer*, 58(4), 470–484.
- Perkins, C.** (2007). Community Mapping. *The Cartographic Journal*, 44(2), 127–137.
- Peters, J. Klinkhammer, B.** (2000). Kulturhistorische Landschaftselemente. *Naturschutz Landschaftsplan* 32:147-152.
- Preston City Council** . (2016). The community mapping toolkit: A guide to community asset mapping for community groups and local organisations. Accessed: July 16, 2020, from <https://www.scie-socialcareonline.org.uk/the-community-mapping-toolkit-a-guide-to-community-asset-mapping-for-community-groups-and-local-organisations/r/a11G000000008gWIAT>
- Raul Dal Santo, S.** (2008) Accessed: July 16, 2020, http://ecomuseo.comune.parabiago.mi.it/ecomuseo/percorsi/it_mappa.html
- Rapaport, D.C.** (2004) Self-assembly Of Polyhedral Shells: A Molecular Dynamics Study. *Phys. Rev. E Stat. Nonlin. Soft Matter Phys.* 70 Web Sites: <http://pre.aps.org>. Erişim Tarihi 14.12.2020
- Rössler, M.** (2000). World Heritage Cultural Landscapes. The George Wright Forum. George Wright Society.
- Schreiber, K.** (1999). Ökosystem, Naturraum, Landschaft, Landschaftsökologie-eine Begriffsbestimmung. In: Bastian O, Schreiber K-F (eds) *Analyse und ökologische Bewertung der Landschaft*, Spektrum Akadem. Verlag, Berlin.

- Solak, S.** (2017). Mekân-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Bakış, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (1), 13-37.
- Şengür, Ş.** (2017). *Korunan Alanlarda Kültürel peyzaj Karakter Analizi: Kazdağı Milli Parkı Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu** .(2005). T.C. Resmi Gazete, Sayı: 25880, 19 Temmuz 2005.
- Tüfekçioğlu, H.** (2008). *Tarihsel Evrede Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi İstanbul Yedikule Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen bilimleri Estitüsü, İstanbul.
- UNHCR, A.** (2008) . A Community-Based Approach in UNHCR Operations.
- Üstünok, O.** (1982). Tarihi çevre Koruması mı? Tarihi Çevre Savunması mı? . *Türkiye I. Şehircilik Kongresi*, (Kitap 2, 270-281), Ankara .
- Vale of Glamorgan Council.** (2017). Community Mapping Toolkit. Booklet. [online] .Accessed: 8 February 2020, <https://www.valeofglamorgan.gov.uk/Documents/Working/Regeneration/Rural%20Regeneration/community-mapping/community-mapping-booklet-web-english.pdf>.
- Warner, C.** (2015). Participatory Mapping: a literature review of community-based research and participatory planning. *Cambridge, Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology, Social Hub for Community and Housing, Faculty of Architecture and Town Planning* , 1-20.
- Warren, C.** (2013). Community Mapping, Local Planning and Alternative Land Use Strategies in Bali, *Geografisk Tidsskrift-Danish Journal of Geography*, 105 (1), 29-41.
- Wascher, D.** (2005). European landscape character areas—typologies, cartography and indicators for the assessment of sustainable landscapes, (Alterra Report No. 1254). Final Project Report.
- Yakar, Ö.Y, Fırat, F, Bozdağ, N, Baydoğan, A.E.** (2004). Sosyal, kültürel ve ekonomik yönleriyle Malatya, Malatya Valiliği Yayınları.
- Ze ren, T.** (2010). *Tarihi Çevrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu*, Yalın Yayıncılık, Birinci Basım, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Bilge Hatun AY
Doğum Tarihi ve Yeri : 11.05.1995 /Adana
E-posta : bilgehatunay01@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2017, İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü
- **Ön Lisans** : 2017, Atatürk Üniversitesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümü
- **Yüksek Lisans** : 2020, İnönü Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

MESLEKİ DENEYİM:

- Adana Büyük Şehir Belediyesi, Adana TÜRKİYE, 2015,
- Arcadia Peyzaj Mimarlık ve Tasarım Ofisi, Adana TÜRKİYE, 2016
- Elit Yapı ve Havuz Sistemleri Tasarım Ofisi, Malatya,TÜRKİYE, 2017
- Ustorie İnşaat, Dekorasyon Ltd.Şti, Adana TÜRKİYE, 2020

YAYINLAR

1.Tuna, A., Binbaşoğlu, H., Ay, B.H. (2018).Cittaslow in the Context of Sustainable Tourism and Historical Urban Landscape: Examples from Turkey , The 11th Tourism Outlook Conference Heritage Tourism Beyond Borders and Civilizations , 2-5 October 2018, Eskişehir.

2. Tuna, A., Binbaşoğlu, H., Ay, B.H. (2018).Cittaslow in the Context of Sustainable Tourism and Historical Urban Landscape: Examples from Turkey , Tourism, Leisure and Global Change 2019 Vol.5 pp.255-269 ref.18.

3.Ay, B.H., Pouya, S. (2018). Okul Bahçelerindeki Çocuk Oyun Alanı Tasarımlarının Değerlendirilmesi, Uluslararası ISPEC Mühendislik ve Fen Bilimleri Kongresi , 3-4 Mayıs 2019 Malatya.

4.Ay, B.H., Çelebi, A.G.,Tuna, A. (2019). Enerji Etkin Peyzaj Tasarım Yaklaşımları ile Kentsel Donatı Elemanları, Uluslararası ISPEC Mühendislik ve Fen Bilimleri Kongresi ,3-4 Mayıs 2019 Malatya.

5.Tuna, A., Ay, B.H. (2019). Çevreye Duyarlı Yaklaşımlarda Sanat Vurgusu: Land-art Akımı, II.Uluslararası Bilimsel Çalışmalar Sanat ve Tasarım Kongresi , 21-24 Mart 2019, Ankara.

6. Tuna, A., Ay, B.H., Çelebi, A.G. (2019). Tasarlanan Kamusal Mekânların Dönüşümü; Atabey İskelesi (Malatya) Örneği, III.Uluslararası Bilimsel Çalışmalar Sanat ve Tasarım Kongresi , 14-16 Ekim 2019, Antalya.

7. Ay, B.H., Tuna, A. (2019). Korunan Alanlarda Açık Yeşil Alan Sistemlerinin Planlanmasında Yerel Halk Katılımı, Türkiye Peyzajları III. Ulusal Konferansı “Yeşil Altyapı” , 7-9 Kasım 2019, Antalya.

8. Ay, B.H., Pouya, S. (2020). Çocuk ve Oyun, Plant Peyzaj ve Süs Bitkiciliği Dergisi, Çocuk ve Peyzaj, 33, ss.70-73.

9. Koca, Y.N., Ay, B.H. (2020). Farklı Disiplinler ve Peyzaj Mimarlığı İlişkisi, Plant Peyzaj ve Süs Bitkiciliği Dergisi, Peyzaj ve Eğitim, 35, ss.198-202.

10. Tuna, A., Ay, B.H., Karakuş, Ş. (2020). Integration of Medicinal and Aromatic Plants in an Urban Landscape as a Living Heritage: an Example in Malatya City (Turkey). Environ Monit Assess 192, 548 (2020).

PROJELER

1. “Arslantepe Höyüğü Ve Territoryumunda Arkeolojik Peyzajları Yenileme Ve Yönetim Stratejisi Olarak Arkeolojik Park Modelinin Geliştirilmesi” , 3501 - Kariyer, Bursa, Yürürlükte, ARDEB, TOVAG - Tarım, Ormancılık Ve Veterinerlik Araştırma Destek Grubu, 16.05.2018 - 15.10.2020 – (Bursiyer)

2. “ Biyolojik Çeşitlilik Ölçüm Süreçleri: Envanter Veri Transferi ve Hesaplama Teknikleri Eğitimi, Etkinlik Destekleri ve Eğitim Bursları Müdürlüğü, 2237-A Bilimsel Eğitim Etkinlikleri Desteği Programı , 18.02.2020 - 24.02.2020 – (Katılımcı)